Ἀθῆναι 20 Μαΐου 1944

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧΜΑΙ 100.000

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Ἔτος Α' ● Ἀριθ. φύλλου 3 ● Διευθυντής: ΣΠ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Τὸ θέατρο τῶν ἰδεῶν καὶ οἱ νέοι συγγραφεῖς

Τοῦ κ. Ἀδ. Δ. Παπαδήμα

Στοὺς «Ἀχαρνεῖς» τοῦ Ἀριστοφάνη, ὁ ταλαίπωρος Δικαιόπολις, συγκρίνοντας τὶς τέρψεις, ποὺ δοκίμασε στὴ ζωή του, μὲ τὶς λύπες βρίσκει, πώς τὰ εὐάρεστα σταθήκανε λίγα γι' αὐτόν, ἐνῷ τὰ δυσάρεστα ἀμέτρητα.

Ὁ σημερινὸς θεατὴς τοῦ θεάτρου, σταθμίζοντας μ' ὅμοιον τρόπο, τὴν τέρψη, ποὺ τοῦ παρέχει ἡ ζωή, καταφεύγει στὴ θεατρικὴ ψυχαγωγία γιὰ νὰ συγκεράση μὲ τὴ λήθη μιὰ σκληρὴ κι' ἀσθματικὴ πραγματικότητα. Τὸ γεγονὸς αὐτό, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς, καταπιάνουνται μ' ἔργα ποὺ ἀποσκοποῦνε τὴν ἁπλῆ τέρψη, τὴ σκηνικὴ σαγήνη. Στὰ προλογικὰ μάλιστα σημειώματά τους, στὴν πρώτη παράσταση τῶν ἔργων τους, βιάζουνται νὰ διαλαλήσουνε, πώς δὲν πρέπει νὰ ψέγωνται, γιατὶ οἱ περιστάσεις τοὺς ἐπιβάλλουνε ν' ἀναπροσαρμόσουν τὶς δημιουργικές τους δυνατότητες στὴ σημερινὴ πραγματικότητα, παραμερίζοντας τὴν καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυση, ποὺ γεννάει ἡ πνευματικὴ τέρψη.

Εἶνε τόσο γεωμετρικὰ χαραγμένο τὸ διάγραμμα ἑνὸς ἔργου, ποὺ γράφηκε χωρὶς ἀξιώσεις, γιὰ νὰ χαϊδέψη τὶς πλάνες καὶ τὶς ἀδυναμίες ἢ τὰ πάθη ἑνὸς εὔκολου στὶς προτιμήσεις θεατριζόμενου κοινοῦ ὥστε πέφτει πολὺ γρήγορα ἡ μάσκα τῶν συγγραφέων ἐκείνων ποὺ πασχίζουν νὰ ντύσουνε μὲ λαμπρόχρωμα ροῦχα τὶς ἀσημαντες ἢ τὶς βιομηχανικὲς προθέσεις τους.

Ἀντίθετα τὸ θεατρικὸ ἔργο, μὲ κοινωνικὸ περιεχόμενο, μὲ θέση, μὲ σκοπιμότητα, μὲ ψυχανάλυση, μὲ χαρακτῆρες καὶ μὲ τύπους, ἰσχυροποιεῖ τὴν προσωπικότητα τοῦ συγγραφέα, ποὺ καταπιάνεται μὲ παστρικὰ χέρια, μὲ τὴν πολυκύμαντη, τὴν πολυσύνθετη καὶ πολυκίνητη οὐσία τῆς ζωῆς.

Εἶνε ὅμως χαρακτηριστικὸ σημάδι τῶν καιρῶν ἡ ἀνειλικρίνεια τῶν συγγραφέων τῶν ἔργων, χωρὶς ἀξιώσεις. Ἐνῷ οἱ συγγραφεῖς τῆς παρερχομένης γενεᾶς δηλώνανε μὲ κοσμιότητα στὰ σχετικὰ σημειώματά τους, στὶς ἐφημερίδες, πώς «ἐπαφίετο εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ» πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νέους συγγραφεῖς, θέλουνε νὰ μᾶς πείσουνε πώς συναγωνίζουνται τὸ λιγώτερο τὸν ...Ἴψεν, στὴν ἀνακίνηση τῶν ἰδεῶν!

* * *

Ἀμπέλι δίχως δραγάτη καὶ φράχτη ἔγινε γι' αὐτοὺς ἡ τέχνη τῆς σκηνῆς, ὁ θεατρικὸς λόγος. Τὰ ἔργα ποὺ ἀνακινοῦνε ἰδέες. ποὺ καταπιάνουνται μὲ κοινωνικὰ προβλήματα, ποὺ δραματίζουνται τὴ λύση τους, εἶνε terra incognita!

Τὸ θέατρο ποὺ πλαταίνει ἠθικά, ποὺ δυναμώνει πνευματικά, ποὺ ἀνθρωπίζει, εἶνε παράδειγμα γι' ἀποφυγή! Ἡ εὔκολη δημοκοπία, αὐτὴ ναί, τοὺς χρειάζεται. Ἡ εὔκολη δημοκοπία, πάνω σ' ἐπίμαχα κοινωνικὰ ζητήματα ρίχνει στάχτη στὰ μάτια. Νὰ ξεγελάσουνε τὴ ζωὴ καὶ νὰ τῆς ξεφύγουνε, χωρὶς νὰ τοὺς πάρει εἴδηση γιὰ νὰ περάσουνε στὰ μάτια τῶν ἁπλοϊκῶν γιὰ μεγάλοι συγγραφεῖς, ἐνῷ δὲν εἶνε παρὰ ρουτινιέρηδες!...

Ξεφωνίζει λοιπὸν ὁ ρουτινιέρης τῆς σκηνῆς. Μὰ ἡ φωνή του δὲν ἔχει καμμιὰ ζεστασιά.

Δὲν ξεγελάει κανένα.

«Χέρσο χωράφι, μᾶς λέει, εἶνε τὸ θέατρο. Οἱ μεταγενέστεροι θὰ μᾶς στήσουνε ἀνδριάντας, γιατὶ πασχίσαμε, γιατὶ δουλέψαμε γι' αὐτό!»

Κι' ὑποδαυλίζοντάς «βεντετικὲς» φιλοδοξίες, ξεγελώντας τοὺς εὐκολόπιστους, στρογγυλοκάθονται γιὰ ν' ἁπλώσουνε βάλτο μπροστά μας, ἀντὶ νὰ ξεχερσώσουνε τὸ χωράφι!

Κι' ἡ βαρειὰ δουλειά, γιὰ τὸν ἐκπολιτισμό, γιὰ τὴν ἀνύψωση τοῦ θεάτρου;

Δὲ βαρυέσαι! Νταραβέρι νὰ γίνεται στὸ ταμεῖο κι' ἄς πᾶνε περίπατο ὅλοι οἱ μεταρρυθμιστές, οἱ νεωτεριστές, οἱ ἀνορθωτὲς τοῦ θεάτρου!

* * *

Ὑπάρχουνε ὡστόσο, καὶ φωτεινὲς ἐξαιρέσεις, ποὺ πασχίζουνε νὰ ὑψώσουνε τὴν πνευματικὴ στάθμη τοῦ θεατριζομένου κοινοῦ. Προσπαθοῦνε νὰ δώσουνε στὰ ἔργα τους τὴ μορφὴ ἑνὸς καινούργιου ἰδανικοῦ ζωῆς—ζωῆς ἀληθινῆς — μορφὴ ποὺ νὰ στερεωθῆ καὶ νὰ λάμψη. Οἱ ἐργάτες αὐτοὶ τῆς σκηνῆς δὲν καμώνονται τὸν εὔκολο κοινωνιολόγο μὲ γλυκανάλατα ρομαντσάκια, μ' ἕνα φτηνὸ, ἐκμαυλιστικὸ λυρισμό.

Δουλεύουνε γερά.

Καὶ μὲ τὸ ἔργο τους προσπαθοῦνε νὰ βάλουνε χαλινάρι στοὺς ἐνστιχτώδεις τύπους τῆς σκηνῆς, ποὺ θρέψανε οἱ ρουτινιέρηδες χρόνια τώρα.

Νὰ μὴ λερώνη πιὰ ὁ ζωώδικος τύπος τῆς σκηνῆς, ἀδιάντροπα τὴ ζωή, τὴν ὡραία ἄμιλλα. Νὰ τὸν πλήξουνε ἀποτελεσματικά, γιὰ νὰ μὴ ταράζη ἡδονικὰ τὸ βοῦρκο, ποὺ σκόπιμα, ἀπὸ ἰδιοτέλεια δημιούργησε.

Ν' ἀνεβάσουνε τὸ θεατὴ στὰ καθάρια πνευματικὰ στρώματα — νὰ ἡ τίμια ἐπιδίωξη τῶν συγγραφέων, μὲ κοινωνικὸ περιεχόμενο.

Νὰ τοῦ μπάσουνε τὴ σκέψη, τὸ στοχασμό.

Νὰ τοῦ ἁπλοποιήσουνε τὰ προβλήματα, ποὺ τρομάζει ν' ἀγγίξη, ἀντὶ νὰ τὸν ναρκώνουνε, ἀντὶ νὰ τὸν τέρπουνε ἀποχαυνωτικά.

Εἶνε λίγο σκληρὴ ἡ δουλειὰ αὐτή.

Κι' ὄχι γιὰ ὅλα τὰ χέρια.

Μὰ εὐτυχῶς ὅτι εἶνε πρόθυμοι κι' ἁρματωμένοι ἀγωνιστές.

* * *

Ὑπάρχει βέβαια καὶ στὸν τόπο μας παράδοση ἰδεολογικοῦ θεάτρου, ἄσχετα ἄν δὲν σημείωσε σκηνικὲς ἐπιτυχίες μεγάλες. Κι' αὐτὸ γιατὶ ἄνθισε σὲ μιὰ ἐποχὴ, ὅπου ὁ ἀρχοντοχωριατισμὸς μερικῶν ἀπὸ τοὺς ἠθοποιούς μας δὲν τοὺς ἄφηνε νὰ ὑποκρίνουνται ἄλλους ρόλους, ἔξω ἀπὸ τοὺς φαμφαρονικοὺς καὶ τοὺς ἐντυπωσιακούς.

Ἔθαβε τότε τὰ ἔργα μὲ τὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενο ἡ παθητικὴ ἀντίδραση τῶν ἠθοποιῶν. Δίψαγαν οἱ συγγραφεῖς τους γιὰ ἕνα ἰδανικὸ δικαιοσύνης, εἰλικρίνειας, τιμιότητας, ἐργασίας. Ζωντανεύανε σύμβολα. Ἀτομικεύανε γενικοὺς τύπους. Μὰ δὲ βρίσκανε πρόθυμους συνεργάτες.

* * *

Μὴ νομίσετε πώς προοδέψαμε πολὺ ἀπὸ τότε, ὡς τώρα. Εἴδατε κανένα θιασάρχη, (ἔξω ἀπὸ τὸ θέατρο τῆς Τέχνης, ποὺ πέρυσι ἐνεφάνησε θαρρετὰ εναν ἄγνωστο νέο συγγραφέα) νὰ παρουσιάση ἕνα ὁλότελα νέο συγγραφέα μὲ ἰδεολογικὸ περιεχόμενο; Καὶ δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία, πώς μέσα στὸ σωρὸ τῶν θεατρικῶν ἔργων ποὺ στέλνουνται στοὺς θιασάρχες, χωρὶς νὰ διαβάζουνται τὰ περισσότερα, θὰ βρίσκουνται κι' ἔργα, ποὺ νὰ ἑρμηνεύουνε τὴ συγκαιρινὴ λαϊκὴ ἀγωνία, ὅπως ὀρθότατα ὑπογραμμίζει ὁ θαρραλέος μαχητὴς κ. Ε. Θωμόπουλος, σ' ἕνα σχετικὸ ἄρθρο του, ποὺ νὰ ἀνερευνοῦνε στοχαστικὰ τὸ κοινωνικὸ δράμα, ἔργα βγαλμένα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ζωή, ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία.

Καιρὸς νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὰ ἐργάκια δίχως ἀξιώσεις τὸ θέατρο τῆς πρόζας. Νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὰ ρολάκια. Καὶ νὰ ἐνισχύση θαρρετὰ κι' ἀπροσωπόληπτα τὶς σοβαρὲς ἀξιώσεις τῆς ἀνόθευτης Τέχνης, χωρὶς βέβαια, ν' ἀποκλείση ὁλότελα καὶ τὸ θέατρο τῆς ἁπλῆς τέρψης.

ΑΔ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

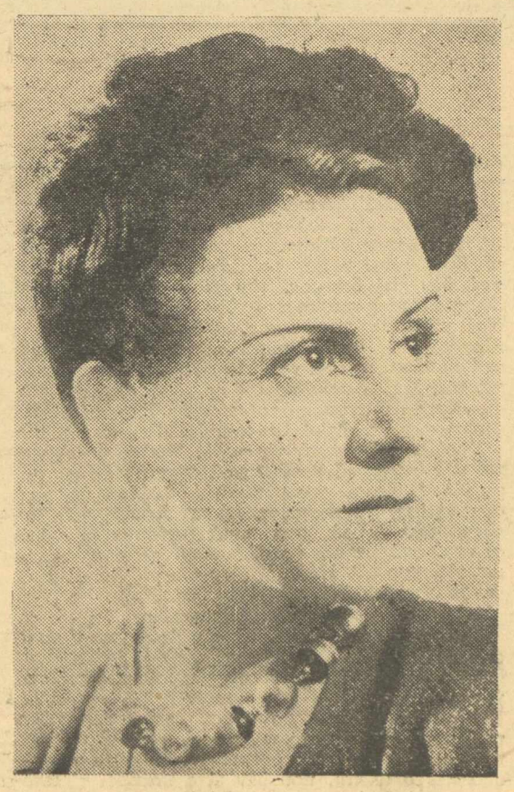

Ἡ Κα ΜΑΙΡΗ ΑΡΩΝΗ ἀπὸ τὶς νεώτερες καὶ τὶς πιὸ δημοφιλεῖς πρωταγωνίστριες τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου πρόζας ἡ ὁποία ἐφέτος τὸ καλοκαῖρι ἐμφανίζεται καὶ ὡς θιασάρχις μαζὶ μὲ τὸν Δημήτρη Χόρν.

Τὸ μυθιστόρημά μας

Νιάτα

(Ἀπὸ τὴ σειρὰ «Ἀγάπες»)

Τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

Θύμηση, ἀράχνη φαρμακερὴ, μὲ τ' ἄπιαστα πλεμάτια κρεμαστά, στὰ ρημάδια, πές μου ἄν πῆρε πουθενὰ τὸ μάτι σου τὰ νιάτα μου..

Ἐγὼ τὰ βλέπω, φυλακισμένα σ' αὐτὸ τὸ παλιὸ κάστρο, ποὺ τδέρναν, ἀπὸ τρεῖς μεριὲς, τὰ πέλαγα. Ζωσμένος ἀπ' ὁλοῦθε, μὲ κάστρα καὶ θάλασσα, κλεισμένος στὰ σκουντουφλὰ μουράγια του, ποὺ κάθονταν βαρειὰ στὰ προαιώνια βράχια τοῦ νησιοῦ κι' ἀπάνω τέλειωναν σὲ πυργιὰ κι' ἀμέτρητες πολεμίστρες, κατοικημένες ἀπὸ θρύλους κι' ἀπὸ κουκουβάγιες, γύριζα στὶς τάπιες καὶ στοὺς προμαχῶνες του, ἴδιο στοιχειό. Κυνηγοῦσα, πολλὲς φορὲς, τὶς σαῦρες καὶ τὰ φίδια, στὴν ἄγρια βλάστηση, ποὖχε ἀποσκεπάσει τοὺς τόπους, ποὔτανε κάποτε στημένα τὰ δοξασμένα κανόνια του. Καὶ τὶς φουρτουνιασμένες νύχτες τοῦ χειμῶνα, σὰν ν' ἄκουγα τὸ τρανὸ, ἀνάγλυφο λιοντάρι, ποὔταν ἐντειχισμένο στὴ μπροστινὴ μεριὰ, κατάντικρυ στὸ κανάλι, σύμβολο μιᾶς δύναμης, ποὖχε καταλυθῆ ἀπὸ αἰῶνες, ν' ἀντιβρουχιέται στὰ θεόρατα κύματα τοῦ σορόκου, ποὺ τὸ χτυποῦσαν, κατάστηθα, μὲ φρενιασμένη κι' αἰνιγματικὴ ὀργή.

Τί γύρευα σ' αὐτὸ τὸ κάστρο; Μιὰ λέξη βούιζε συχνὰ στ' αὐτιά μου καὶ μ' ἀνέβαζε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι: Ἐξορία!

Ὁ συνταγματάρχης μου, ἕνας σαδιστὴς, κα-

Θάλεια Κουρῆ

Νέα, πολὺ νέα καλλιτέχνις τῆς Δραματικῆς μας Σκηνῆς, ἡ Θάλεια Κουρῆ προχωρεῖ μὲ σταθερὸ βῆμα στὴ δημιουργία μιᾶς ξεχωριστῆς θέσης στὸ θέατρο. Ἀπὸ τὰ πρῶτα της κιόλας καλλιτεχνικὰ βήματα ἐδειξε τὸ ἀξιόλογο ταλέντο της. Στὸ «Πρῶτο ἔργο τῆς Φάνυ» τοῦ Μπέρναρ Σώ, ποὺ παίχτηκε πρόπερσι ἀπὸ τὸ «Θέατρο Τέχνης» τοῦ κ. Κουν, ἡ νέα καλλιτέχνις ἐσημείωσε μιὰ θαυμαστὴ ἐπιτυχία. Πέρσι πάλι μὲ τὸν Ἐλευθερο Καλλιτεχνικὸν Ὀργανισμὸ τῆς Κας Κατερίνας εἶχε μιὰν ἄλλη ὡραία δημιουργία στὴν Ὀλυμπιακὴ κωμῳδία «Ἀλαλιᾶ». Ἡ κριτικὴ ἀναγνώρισεν ὁμόφωνα τὸ ταλέντο της. Τὰ προσόντα της εἶνε σημαντικὰ καὶ δίνουν τὴν βεβαιότητα λαμπρᾶς ἐξέλιξης. Ἡ Ἀνν Κουρῆ θὰ ἐμφανιστῇ ἐφέτος μὲ τὸν

καινούργιο θίασο Μαίρης Ἀρώνη, ὁποίου ἀποτελεῖ ἐκλεκτὸ στέλεχος.

λὰ ταμπουρωμένος, πίσω ἀπ' τὸ μηχάνημα τῆς πειθαρχίας, οὔρλιαζε μιὰ μέρα:

— Ἐσένα, λοχία Μπεφάνη, θὰ σὲ τσακίσω! Γιὰ δέκατη τρίτη φορά, ἐντὸς δύο μηνῶν, σὲ παρουσιάζουν στὴν ἀναφορὰ τοῦ συντάγματος! Καὶ γιὰ τὸ ἴδιο παράπτωμα: Αὐθάδεια στοὺς ἀνωτέρους σου! Θὰ σὲ στεῖλω ἐξορία!

Καὶ, γυρίζοντας στὸ λοχαγό μου καὶ στοὺς ἄλλους ἀξιωματικούς, ποὺ ἀκολουθοῦσαν, πρόσθεσε:

— Θὰ πάῃ στὸ κάστρο, στὴν ἀποσπασμένη πυροβολαρχία!... Νὰ ἔτοιμαστῇ ἀμέσως σήμερα, τὸ φύλλο πορείας!...

Ξαναγύρισε κατὰ μένα, στυλώθηκε μπροστά μου, κοντόχοντρος, ἀσουλούπωτος, μὲ τὰ ψεύτικα μαλλιὰ κολλημένα στὸ κρανίο του, μαδημένο γουλί, ἀπὸ κάποια κρυφὴ ἀρρώστεια, σκιάχτρο σωστὸ, χτυπώντας μὲ τὸ μαστίγιο τὶς ζαρωμένες μπότες του. Πῆγα κάτι νὰ μουρμουρίσω:

—Σιωπή! Βρόντησε, πρὶν ἀνοίξω τὸ στόμα μου. Ἐκεῖ πάνω σιάζουν ὅλα τὰ στραβόξυλα, θὰ σὲ σιγουρίσουνε καὶ σένα!...

Δάγκασα τὸ χεῖλι μου, τὸ μάτωσα. Καὶ δυὸ ζεστὲς σταλαγματιές, ποὺ τρεμοίλιασαν, γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἀνάμεσα στὰ βλέφαρά μου, οἱ βολβοὶ τὶς ρούφηξαν, ἀπὸ ντροπή. Τράβηξα στὸ θάλαμο, νὰ ἑτοιμάσω τὸ δισάκι μου. Μὰ γιατὶ μὲ κατάτρεχαν ἔτσι ; Γιατὶ μὲ κοπανοῦσαν ; Ποιὸς ξέρει! Ἀπὸ τὴ δική τους μεριὰ μπορεῖ νἄχαν καὶ δίκαιο...

"Αγόρι ἀμούστακο, ἐῖκοσι χρονῶ, εἶχα μτῆ, ἐθελοντὴς, — μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ δεκανέα — εἶχα βγάλει τὸ γυμνάσιο — στὰ πυροβολικά: Μ' ἀρέσανε τ' ἄλογα καὶ τὰ ματσκρυφὰ σπαθιά. Ὁ Θεὸς ὅμως ξαίρει, ἂν ἔκανα γιὰ στρατιώτης. Τὰ νιᾶτα μου βράζανε, ἀψιθύμια, σὰ μουστιὰ πιπεράτη. Μιὰ θολὴ δομὴ κόχλαζε μέσα μου, ποὺ δὲν ἔπαιρνε ἀπὸ χαλινάρι. Φοβερὴ καὶ παράξενη φαγοῦρα, ποὺ δὲ μποροῦσα οὔτε ὁ ἴδιος νὰ τὴν ἐξηγήσω, ἔδερνε τὴ ψυχή μου.

Ἀγαποῦσα, κεῖνο τὸν καιρὸ, ν' ἀνεβαίνω σὲ μεγάλα ψηλώματα, ν' ἀντικρύζω μακρυνοὺς ὁρίζοντες, νὰ χαίρουμαι τοὺς λιόφωτους κάμπους, τὰ πέλαγα μὲ τὰ γοργοσάλευτα πανιὰ καὶ τ' ἀφρόκρινα καὶ τὰ νησιὰ ν' ἀρμενίζουνε ἀλαφρὰ, σὰ σύγνεφα. Μέσα στὴ γόνιμη σιωπὴ, τὶς νύχτες, μοῦ μιλοῦσαν οἱ χοροὶ τῶν ἄστρων κι' οἱ πύρινες, γεωμέτες μυστήριο, προσταγὲς, ποῦγραφαν στὸ θόλο οἱ ἀστροβολίδες. Μὲ μάγευε καὶ μὲ θάμπωνε τὸ μεγαλεῖο τοῦ κόσμου. Τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ παραδεχτῶ, πῶς ὅλος αὐτὸς ὁ ἐπιβλητικὸς στολισμὸς, ποὺ μᾶς κύκλωνε, ἤτανε φτιασμένος μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ παίζουνε, μέσα σ' αὐτὸν, κοῦφοι ἀνθρωπάκηδες τὴν κωμωδία τους. Ὀνειρευόμουνα... κι' ἐγὼ δὲ ξέρω τί...κάτι σπουδαῖο. Καὶ φρένιαζα, σὰ γύριζα στὸν ἑαυτό μου, μὲ τὸν ἀσφυχτικὸ, τὸν πεζὸ καὶ τιποτένιο ρυθμὸ τῆς καθημερινότητας. Ἤθελα κάτι ἀπὸ ὕψος τοῦ φυσικοῦ μεγαλείου. Μιὰ ζωὴ, ποὺ ν' ἀψηφᾷ, τὴν πᾶσα στιγμὴ, τὸν κίνδυνο καὶ τὸ θάνατο. Καὶ τέτοια εἶχε παρουσιαστῆ, στὴ φαντασία μου, ἡ ζωὴ τοῦ στρατιώτη. Φανταζόμουνα μάχες, αἱματα, μεγάλες πράξεις, αὐτοθυσίες...

Τὴν πρώτη νύχτα κιόλας εἶχα τὴν πρώτη ἀπογοήτεψη καὶ τὴν πρώτη τιμωρία. Στὸ θάλαμο, μιὰ μεγάλη στενόμακρη κάμαρη, μὲ χαμηλὸ ταβάνι καὶ μικρὰ παράθυρα, ὁ οὐλαμός, στρωμένος στὰ στρῶματα καὶ στὶς κουβέρτες του, ἔδινε, μ' ὅλα τὰ πίφερα, τὰ κλαρίνια, τὰ βιολιὰ, τὰ βιολοντσέλα κι' ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ πνευστὰ ὄργανα μιὰ φοβερὴ συναυλία ροχαλητῶν. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὴν ἀντίσκοβαν, σὰν ἀπρόπτα φάλτσα, ὑπνολαλιές, δυνατὰ παραμιλητά. Τὰ ὄνειρα, μὲ τὰ φαντάχτερὰ φτερά τους, σπάθιζαν τὴν ἀτμόσφαιρα, πηχτὴ ἀπὸ τὰ χνῶτα καὶ τὴ βαρειὰ ὀσμὴ τῆς ἀνθρωπίλας, γιὰ νὰ φέρουν γοργὰ τοὺς κοιμισμένους ἄντρες στὰ σύδεντρα καὶ στὰ ποτάμια, στὰ γελαστὰ λειβάδια, στὶς στάνες μὲ τὰ πρόβατα, στ' ἀμπέλια μὲ τοὺς τρύγους, στὰ θεάρεστα ἔργα τῶν κάμπων, στὶς κορασιὲς καὶ στὰ εἰδύλλια, ποὺ εἴχαν ἀφήσει πέρα, στὰ χωριά τους. Ἡ ψυχή τους ἤταν ὅλη ἐκεῖ, ποὺ θὰ γύριζαν, σύντομα, νὰ συνεχίσουν τὴ ζωή τους. Ἐγὼ ἀγρυπνοῦσα γεμᾶτος συγκέντρωση καὶ συλλογή, γιὰ τὸ στάδιο ποῦχα διαλέξει. Ἐκεῖνοι, περαστικοὶ ἀπὸ τ' ἄρματα καὶ τὶς σημαῖες, θάφευγαν μιὰ μέρα. Ἐγὼ θάμενα γιὰ πάντα. Εἶχα ὁρκιστῆ γιὰ τρία χρόνια. Ὕστερα θάδινα ἐξετάσεις γιὰ τὴ σχολή, θ' ἀγωνιζόμουνα νὰ κερδίσω τὶς χρυσὲς σπαλέττες.

Πῶς θάβαζα τὰ δυνατά μου ν' ἀνέβω, γρήγορα, τὰ σκαλιὰ τῆς ἱεραρχίας !... Ἔβλεπα κιόλας τὸν ἑαυτό μου στὴ φωτιὰ τῆς μάχης, μὲ σπαθὶ ξεγυμνωμένο, νὰ ὁδηγῇ τοὺς ἄντρες στοὺς αἱματόβρεχτους δρόμους τῆς δόξας... Οἱ ὀβῖδες οὐρλιάζουν σὰν τσακάλια πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μας. Ἀνοίγουν τὰ πύρινα κι' ὀλέθρια λουλούδια τους, πλάϊ μας, μπροστά μας, πίσω μας. Τὰ μυδραλιοβόλα περνοῦν τὸ γαζὶ τοῦ θανάτου στὶς γραμμές μας. Ὁ ὑπασπιστὴς μου χάνει τὸ χέρι του, τὸ ἐπιτελεῖο μου σωριάζεται ἡ σημαία μου χιλιοξεφτισμένο κουρέλι, ὁ σημαιοφόρος μου πέφτει, ἐγὼ λαβώνομαι στὸ πόδι, τὸ αἷμα μου τρέχει, τὰ καλύτερα παλληκάρια μου δειλιάζουν... Ὀρμῶ τότε, ἁρπάζω μοναχὸς τὸ κοντάρι, σηκώνω ψηλὰ τὸ δοξασμένο ἀπομεινάρι κι' ἀπορῶ κι' ὁ ἴδιος ποῦ τὴ βρίσκω αὐτὴ τὴ φωνὴ, ποὺ σκίζει ξαφνικὰ τὸν ἀέρα, σὰ σάλπισμα: «Μπροστὰ, παιδιά!... Ἡ νίκη εἶνε δική μας!... Μὴ φοβᾶστε τὸ θάνατο! Ζωὴ ποὺ δὲν εἶν' ἔτοιμος, τὴν πᾶσα στιγμὴ, νὰ τὴ δώσῃ κανεὶς, γιὰ σκοπὸ, δὲν ἀξίζει τὸν κόπο»! Καὶ χύνομαι, ἀκράτητος, πρὸς τὸ μέρος τῆς λίμνης (δὲν ξαίρω γιατὶ τὸ πεδίο τῆς μάχης πρέπει ἀπαραίτητα νἄχῃ μιὰ λίμνη) μὲ τὴ μπότα τοῦ λαβωμένου ποδιοῦ γεμάτη αἷμα.

—Κυρ' δεκανέα... ἀκούω, πλάϊ μου, μιὰ σβυσμένη φωνή... Κυρ' δεκανέα!... Πεθαίνω!...

Ἴσρίζω πρὸς αὐτὴ τὴ φωνὴ: 'Απ' τὴν κουβέρτα τοῦ διπλανοῦ κρεββατιοῦ ἔχει προβάλει μιὰ μορφὴ ἀπίθανη, στενόμακρη σὰν τοῦ ἀλόγου, σουρωμένη, κατάχλωμη, μὲ τὴ λάμψη τοῦ πυρετοῦ στὰ μικρὰ, σταχτωπὰ ματάκια κι' ἕνα στόμα, ὑπέρμετρα μεγάλο, ποὺ τόκανε ἀκόμα μεγαλύτερο κι' ἀπαίσιο, σὰν πληγή, τὸ αἷμα π' ἀνάβλυζε καὶ τοῦβαφε τὰ χεῖλη.

— Τί ἔχεις; ρώτησα, ταραγμένος.

Καὶ τινάχτηκα πάνω, νὰ τὸν βοηθήσω ν' ἀναστηκωθῇ.

—Πεθαίνω ! Μουρμούρισε, λιγοθυμώντας στὰ χέρια μου.

Τὸ αἷμα, καινούργιο κῦμα, κατέβαινε τώρα πιὸ κάτω, κεντώντας ρόδα καὶ γαρούφαλα θανάσιμα, στὸ πουκάμισό του. Ἀναγνώρισα τὸν νεοσύλλεκτο ἐλάτη, ποὺ δὲν εἶχε κατέβει τ' ἀπόγευμα, στὸ ὑπόστεγο, στὸ βραδυνὸ συσσίτιο, νὰ πάρῃ τὴ ρέγκα του.

—Μ' ἔπιασε κάψα, μοῦχε πῆ. Δὲ θὰ φάω, θὰ βγῶ αὔριο στὸ γιατρό!

Θυμόμουν τώρα καὶ τ' ὄνομά του: τὸν λέγανε Ρομπέτση, ἀπὸ τὸ Λάλα τῆς Ὀλυμπίας. Εἴχανε πολὺ τόπο, ἔλεγε, ὅλο μὲ κερασιές.

Στὴν ἀπάνω μεριά, στὸ θάλαμο, ἤταν ἕνα πορτάκι. Καὶ πίσω ἀπ' αὐτὸ τὸ γιατάκι τοῦ ἐπιλοχία. Ἔβαλα καὶ τὸ δικό μου μαξιλάρι κάτω ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ ἄρρωστου, γιὰ νὰ κρατιέται ψηλά, σκούπισα γρήγορα τὰ αἵματα, πίθωσα πλάι του τὸ «πτυελοδοχεῖο» — ἕνα ρηχὸ κασονάκι μὲ ἄμμο — κι' ἔτρεξα, ὅπως ἤμουνα, μισόγδυτος, στὸ πορτάκι, τ' ἄνοιξα, μπῆκα.

Ὁ ἐπιλοχίας, παλιὸς καραβανᾶς, γιγαντόσωμος, μὲ πρισμένη κοιλιά, ποῦπεφτε, ὅταν καθόταν, ἀνάμεσα στὰ μεριά του, ἴδιο μπαλόνι, κοιμόταν ἀνάσκελα, μὲ τὸ στόμα ὀρθάνοιχτο καὶ τὶς μουστάκες, πεσμένες γύρω, μαῦδο μισοφέγγαρο. Τὸν σκούντησα. Ἄνοιξε ἀργὰ τὰ μάτια, μὲ κοίταξε σὰ χαζός.

—Τὶ εἶνε; ρώτησε μὲ σκουντουφλὴ ἀπορία.

— Ὁ ἐλάτης Ρομπέτσης, κύριε...κάνει αἱμόπτυση!... εἶπα λαχανιασμένος.

—Ἔ...καὶ πῶς κάνει αἱμόπτυση ;... Γιατρὸς εἶμαι; . . .

Ζάρωσε τὰ φρύδια, γούρλωσε τὰ μάτια, ἔνοιωθα πῶς βράζει μέσα του.

— Θάρρεψα πῶς — ἔκαμα σαστισμένος —χρειάζεται νὰ βροῦμε λίγο πάγο, κύριε, νὰ σταματήσῃ τὸ αἷμα... νὰ τοῦ δώσουμε μιὰ μικρὴ βοήθεια!...

Ἀνακάθησε βίαια.

—Μωρὲ, γιὰ νὰ σὲ δῶ!... οὔρλιαξε. Ἀπὸ ποῦ σὲ φέρανε; Ποιὸς εἶσαι σύ; . . .

Μὲ κοίταξε ἀπὸ πάνω ἴσαμε κάτω. Καὶ τὴν κοιλιά του τράνταξε, ξαφνικά, ξερὸ, σαρκαστικὸ γέλιο:

— Ἄ, χά, χά!... Ποῦ νὰ πάρῃ ὁ διάολος!... Τώρα καταλαβαίνω... Εἶσαι ὁ νεοσύλλεκτος δεκανέας... ὁ ἐθελοντής!....

Καὶ μ' ἀπότομη ἀλλαγὴ στὴ διάθεση, σὰν τοὺς τρελλοὺς, ἀγριεύοντας, ξέσπασε:

— Καὶ χάθηκε, μωρὲ, ὁ λοχίας τῆς ὑπηρεσίας κι' ὁ δεκανέας τῆς ὑπηρεσίας; Ποιὸς σοῦπε, παλιοζάγαρο, πῶς μπορεῖς νὰ μὲ ξυπνᾶς ἐμένα τὰ μεσάνυχτα...γιὰ τὸ τίποτα;

Κιμπάνες βούΐξαν, γιὰ μιὰ στιγμὴ, στ' αὐτιά μου. Κι' ἔτρεμα σύγκορμος.

— Ἡ ζωὴ ἑνὸς στρατιώτη, τοῦ φώναξα, πιστεύω πῶς ἀξίζει περισσοτερο ἀπὸ τὸ ρουχαλητό σας!...

Τινάχτηκε ἀπάνω, φρενιασμένος. Καὶ, ζυγώνοντας, μ' ἄγρια φοβέρα:

— Γκρεμίσου, βρυχήθηκε, ἀπὸ μπροστά μου τζουτζέκι! Μὴ σὲ τσακίσω!... (Τζουτζέκι ἔλεγε κάθε κατώτερό του, ὅπως ἤταν ὅλο ὑποκριτικὴ γλύκα καὶ ταπεινωσύνη στὸν ἀνώτερο).

Ἀτάραχος τὸν κοίταζα τώρα στὰ μάτια. Τὴν πιὸ μικρὴ κίνηση νάκανε, θ' ἀφηφοῦσα τὸ μπόι του.

— Ἀκόμα δῶ βρίσκεσαι, παλητοτόμαρο;... Ξαναμουγκρισε. Τέσσερις μέρες περιορισμό! Χάσου!...

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια.

ΑΓΑΠΗ

Σ' ἐν' ἄστρο φιλικὸ, βαθὺ
ποὺ τὸ σκοτάδι τὸ σκεπάζει
πάντα μ' ὀπάλι καὶ τοπάζει
ἔχει ἡ 'Αγάπη μου σταθῆ.

Κι ἀπὸ τὰ χάη μὲ φωνάζει
μ' ἄγνωστη λαύρα μὲ ποθεῖ
καὶ μέσα στ' ἀπειρον ὀρθῆ,
τὴν κόμη της ἐδῶ τινάζει!

Κι ἀπὸ τοῦ Θόλου τὸ κογχύλι
ἀργοκυλᾶν ἄλικα χείλη,
ποὺ μοῦ φιλοῦνε τὰ μαλλιά.

κι ἅμα τὸ σούρουπο ροδίση,
στὰ τριαντάφυλλά σου, ὦ δύση,
βλέπω φιλιὰ...φιλιὰ....φιλιὰ...

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

Λουΐζα Ποδηματᾶ

Ἀπὸ τὶς νέες καλλιτέχνιδες τοῦ δραματικοῦ μας θεάτρου ποὺ παρέχουν βεβαιότητα γιὰ σύντομη ἐξέλιξη. Ἀπόφοιτος τῆς Δραματικῆς Σχολῆς τοῦ "Εθνικοῦ Θεάτρου, ἔκανε τὸ ἐπίσημο ντεμοῦτο της στὸν θίασο Κοτοπούλη μὲ τὸ ν «Ἔαυ ουλη μου» τοῦ κ. Ψαθᾶ. Τὸ ντεμοῦτο της αὐτὸ κρίθηκε πολὺ εὐνοϊκὰ ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς. Ἀργότερα ἡ νέα καλλιτέχνις ἐμφανίστηκε σ' ἄλλους ρόλους μὲ ἐπιτυχία. Μὲ τὸν Ἐλεύθερο Καλλιτεχνικὸ Ὀργανισμὸ τῆς Κας Κατερίνας ἐπίσης, ἡ δνὶς Ποδηματᾶ ἐσημείωσε ὡραῖες ἐπιτυχίες. Στὸ «Παράξενο ἰν τερμέτσο» τοῦ Ὀ Νηλέτσο ἔδωσε μιὰ περίφημη Μώδ. Καὶ στὴν ὡραία κωμῳδία τοῦ Ζάκ Ντεβαλ 'Ἐρασταῖς ἀπὸ χαρτόνι» ποὺ παιξε ται στὴ «Βρετάνια», ἡ νέα καλλιτέχνις δίνει θαυμάσια τὸν ρόλο τῆς Ἀλμπίνας. Ἡ δνὶς Ποδηματᾶ θὰ συνεχίσῃ καὶ τὸ καλοκαίρι τὴ συνεργασία της μὲ τὸν Ἐλεύθερο Καλλιτεχνικὸ Ὀργανισμὸ τῆς Κας Κατερίνας καὶ θὰ παίξῃ ἕναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους ρόλους στὸ περίφημο ἔργο τοῦ Σαρδοῦ «Κυρία δὲν μὲ μέλλει».

Ποιὰ δὰ εἶνε Η ΕΞΕΛΙΞΗ τοῦ Θεάτρου

μετὰ τὸν πόλεμο; Αἱ ἀπόψεις τοῦ κ. Ν. Κατηφόρη

Νὰ μιὰ ἐρώτηση ποὺ ἔχει δυὸ αἰσιόδοξες προϋποθέσεις. Ἡ πρώτη εἶνε πῶς ὁ πόλεμος, παρ' ὅλο του τὸ μάκρος θὰ πάρει τέλος. Κι' ἡ δεύτερη πῶς μ' ὅλες τὶς καταστροφές του θ' ἀφήσει πίσω του ἀρκετὲς δυνατότητες γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ θεάτρου, ὥστε νὰ μὴ δημιουργηθῇ πρόβλημα γι' αὐτὴ, ἀπὸ ἀλλεψη λ. χ. ἀνθρώπινου ὑλικοῦ ἢ ὑλικῶν μέσων. Κι' ἔχουμε τόση ἀνάγκη ἀπὸ αἰσιοδοξία, ὥστε πρόθυμα νὰ δεχόμαστε αὐτὲς τὶς αἰσιόδοξες προϋποθέσεις καὶ νὰ προχωροῦμε. Ἡ γνώμη μου, λοιπὸν, πάνω στὸ ζήτημα, συνοψίζεται σ' αὐτά: Τὸ θέατρο θὰ παρακολουθήσει τὴν ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας. "Ετσι, ἂν εἶνε κανεὶς σὲ θέση νὰ προμαντέψει τὴ μορφὴ τῆς μεταπολεμικῆς κοινωνίας, θὰ εἶνε σὲ θέση νὰ συλλάβει καὶ τὴν μεταπολεμικὴ ἐξέλιξη τοῦ θεάτρου. Ἀλλὰ μήπως θάπρεπε νὰ παραιτηθοῦμε ἀπὸ κάθε προβλεψη γιὰ τὸ θέατρο, ἀφοῦ δὲ μᾶς εἶνε γνωστὴ ἡ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας; Δὲν τὸ νομίζω. Οὔτε πάλι βρίσκω ἀναγκαῖο νὰ κάνουμε πρόβλεψη πρῶτα γιὰ τὴ μεταπολεμικὴ ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας κι' ὕστερα νὰ ἐξετάσουμε τὸ ζήτημα τοῦ θεάτρου. Αὐτὸ θὰ ἤταν ἐπικίνδυνο ἀπὸ πολλὲς ἀπόψεις καὶ πρῶτα —πρῶτα γιατὶ σ' ἕνα τόσο λεπτὸ θέμα, ὁ καθένας θὰ ἐπηρρεαζότανε ἀπὸ τὶς προσωπικές του ἐπιθυμίες, ὥστε ἡ γνώμη του νὰ εἶνε περισσότερο μιὰ ἐξομολόγηση. Πρέπει, λοιπὸν νὰ σταθοῦμε στὰ δεδομένα τῆς πραγματικότητας, ποὺ ζοῦμε. Ὁ περισμὸς τοῦ ἀτόμου καὶ ἡ ὁλόενα μεγαλύτερη ἐξάρτησή του ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ σύνολο εἶνε μιὰ διαπίστωση, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ μεσοπολέμου. Τότε, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὕπαρξη μεγάλων κοινωνικῶν ὁμάδων, ποὺ ἔκαναν αἰσθητὴ τὴ μεγάλη ἀλλαγὴ, ποὺ ἐρχότανε στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο μὲ τὴν κοινωνικὸ ποίηση τοῦ ἀτόμου, ποὺ ἐπέβαλλε, παρατηρήθηκε κι' ἡ ἐπέκταση τῆς ἁρμοδιότητας τοῦ κράτους, σ' ὁποιαδήποτε μορφή του. "Οσο κι' ἄν αὐτὸ ἔφερε τὶς διαμαρτυρίες τῶν ὀρθοδοξων οἰκονομολόγων, τίποτα δὲ μπόρεσε νὰ σταματήσει τὴν ἐπέκταση αὐτὴ, ποὺ ἀγκάλιασε περίπου τὸ σύνολο τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴ γεωργία, ὡς τὴν τέχνη. Κι' αὐτὴ ἡ ἐπέκταση ἤταν ἕνα ἀκόμη χτύπημα κατὰ τοῦ ἀτόμου. Ὁ πόλεμος ἐξ ἄλλου, ἔφερε ἀκόμα μεγαλύτερη συσφιξη τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ τὸ κράτος ἐξελίχτηκε στὸν παντοδύναμο κυρίαρχο, ποὺ ὁρίζει ἀκόμη καὶ τὸ διαιτολόγιο τῶν πολιτῶν του. Σχεδὸν πουθενὰ τὸ ἄτομο δὲν αἰσθάνεται πιὰ τὸν ἑαυτό του ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς κοινωνίας. Καὶ ἡ κοινωνικοποίηση τοῦ ἀτόμου ἐξακολουθεῖ. Καὶ θὰ ἐξακολουθήσει σύφωνα μ' ὅλες τὶς ἐνδείξεις. Ἡ προσωπικότητα ἀπορροφᾶται στὸ πολὺ πρόσωπη μορφὴ τῆς ὁμάδας κι' αὐτὸ ἔχει τεράστιες συνέπειες γιὰ τὸ θέατρο. Τὸ νέο στοιχεῖο, ποὺ φέρνει ἡ πραγματικότητα ποὺ ζοῦμε στὸ θέατρο, εἶνε τὸ ὁμαδικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. "Οσο εἶμαι ἕνα ἄτομο καὶ μάλιστα «ἐλεύθερο», μπορῶ νὰ βλέπω τὴν κοινωνία σὰν ἀντικείμενο τῶν φιλοδοξιῶν μου, τῆς ἀπληστίας μου ἢ τοῦ σαρκασμοῦ μου. Μὰ ὅτσν κάμω συνείδησή μου πῶς δὲν εἶμαι παρὰ ἕνα μέρος τοῦ πολυσύνθετου μηχανισμοῦ τῆς κοινωνίας, τότε αὐτὴ γίνεται τὸ ἀντικείμενο τῆς φροντίδας μου, ἀφοῦ δὲ μπορῶ νὰ βρῶ τὴν εὐτυχία ἔξω ἀπὸ τὴν κοινωνία. Ἡ ἀτομική μου ψυχολογία στὴν περίπτωση αὐτὴ δὲν εἶνε παρὰ ἡ ἀντανάκλαση τῆς κοινωνικῆς ψυχολογίας. Ἀπὸ κεῖ ἀρχίζουν τὰ ὁρόσημα μιᾶς ἐποχῆς γιὰ τὴν τέχνη. Ὁ πρῶτος ποὺ θ' ἀλλάξει θὰ εἶνε ὁ ποιητής, ὕστερα θ' ἀκολουθήσει καὶ ὁ θεατής. Ὁ ποιητὴς θὰ νοιώσει τὴν ἀνάγκη νὰ δώσει ἕνα ἔργο κοινωνικό, ἔργο δηλαδὴ ποὺ θὰ στέκει στὴν προοπτικὴ τῆς κοινωνίας κι' ὄχι ἑνὸς ἀτόμου. Ὁ θεατὴς ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος θὰ τὸ βρεῖ περιττὸ καὶ κουραστικὸ νὰ παρακολουθεῖ δυὸ ὧρες ἕνα καλογραμμένο οἰκογενειακὸ κουτσομπολιό, ὅπως εἶνε τὸ προπολεμικὸ θέατρο τοῦ βουλεβάρτου στὸ σύνολό του. Κι' ἡ διαφορὰ εἶνε μεγάλη ὅπως μπορεῖ νὰ τὸ μαρτυρήσει ἡ πεῖρα. Παίρνουμε, ἔξαφνα τὸν «Ἰατρὸ Κνὼκ». Ἕνας συγγραφέας τοῦ βουλεβάρτου τὶ θάκανε μ' ἕνα τέτοιο θέμα; Θὰ ζωγράφιζε, ὅσο μποροῦσε συμπαθητικώτερα ἕναν ἀπατεώνα (κι' εἶνε γνωστὴ ἡ περίεργη συμπάθεια ποὺ ἔχουν στοὺς ἀπατεῶνες οἱ συγγραφεῖς τοῦ βουλεβάρτου) θὰ τὸν ἔβαζε σ' ἕνα οἰκογενειακὸ περιβάλλον, ὡς ψευτογιατρὸ καὶ θὰ κατέληγε νὰ τὸν παντρέψει μὲ τὴν κόρη τοῦ σπιτιοῦ. Ἀντίθετα ὁ Ζὺλ Ρομαὶν τὸν τοποθέτησε στὸν ἀνοιχτὸ χῶρο τῆς κοινωνικῆς δράσης κι' ἀντὶ νὰ μᾶς βάλει νὰ θαυμάσουμε ἀπατεωνίστικα κόλπα, ἔφερε μπροστά μας μιὰ κοινωνικὴ κατάσταση.

Κάτι ἀνάλογο μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, ἔκαμε καὶ ὁ Πιραντέλλο μὲ τὸ «Ἔτσι εἶνε ἂν ἔτσι νομίζετε». Ἀκόμη καὶ ὁ Γκέτς μὲ τὸ «Δόκτορα Πραιτώριους», ἂν καὶ σὲ μικρότερο βαθμό. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς δούλεψαν τὸ θέμα τους ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ περισσότερο ἀπόψη παρὰ ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ἀπομονωμένου ἀτόμου. Αὐτὰ τὰ ἔργα, ποὺ ἀναφέραμε δὲν εἶνε βέβαια ὑποδείγματα γιὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ ἁπλοῖ προάγγελοι τοῦ ὁμαδικοῦ πνεύματος, ποὺ κατὰ τὴν γνώμη μου θὰ ἐπικρατήσει στὸ θέατρο τοῦ μέλλοντος. Ἀλλὰ δὲν χρειάζεται νὰ σταθοῦμε γιὰ νὰ σημάνουμε ἕνα κίνδυνο. Ἡ μεταφορὰ τοῦ ὁμαδικοῦ πνεύματος στὸ θέατρο δὲν πρόκειται νὰ γίνει σχηματικὰ καὶ μηχανικά. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε τὸν αὐτοματισμὸ, ποὺ ὑπάρχει στὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία καὶ πῶς ἕνα ποσὸ συγκίνησης εἶνε προϋπόθεση γιὰ τὸ κάθε ἔργο. Ἡ ἐξέλιξη τοῦ θεάτρου ἀπὸ τὸ ἀτομικὸ στὸ ὁμαδικὸ πνεῦμα θὰ χρειαστῆ καὶ κόπο καὶ χρόνο. Οἱ ἐπικρίσεις, ποὺ ἀκούγονται γιὰ τοὺς συγγραφεῖς ὅτι δὲν παρακολουθοῦν τὴ «λαϊκὴ ἀγωνία», δὲν ὠφελοῦν, νομίζω, σὲ τίποτα. Δὲ θὰ χρησιμέψει σὲ τίποτα ἕνα ἔργο, ποὺ πηγαίνοντας νὰ ἐξυπηρετήσει τὸ αἴτημα τῆς ἐποχῆς γιὰ ἕνα θέατρο συγχρονισμένο, δὲν περιέχει τὸν πρωταρχικὸ πυρῆνα κάθε καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, τὴ συγκίνηση, δηλαδὴ, τοῦ δημιουργοῦ ἀπὸ τὸ θέμα του. Ἕνα τέτοιο ἔργο ἢ θὰ εἶνε ἁπλὴ θεματογραφία ἢ θὰ πάθει διαστροφὴ γιατὶ ξεκινώντας ἀπὸ προϋποθέσεις κοινωνικὲς θὰ ἐξελιχθῇ σὲ καταστάσεις ἀτομικιστικές. Οἱ συγγραφεῖς πρέπει νὰ μείνουν ἥσυχοι ἀπὸ παρόμοιες ἐπικρίσεις. Εἶνε ἀρκετὸ γι' αὐτοὺς ὅτι παλαίουν ἀνάμεσα στὴν τέχνη καὶ στὴν ἐπικαιρότητα. Αὐτὴ ἡ τελευταία εἶνε μεγάλος πειρασμὸς γιὰ τὸ ταμεῖο τοῦ θεάτρου, ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορὲς δὲ συνοδεύεται δυστυχῶς καὶ ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ συγκίνηση. Ἂς μὴ θελήσουμε λοιπὸν, μὲ ἄκαιρες διαμαρτυρίες νὰ ἐκβιάσουμε τὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία, γιατὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶνε ἡ γέννηση τεράτων, ποὺ θὰ μᾶς κάμουν νὰ νοσταλγήσουμε καὶ τὸ βουλεβάρτο.

Ν. ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ

Δημιουργοὶ καὶ ὁδηγοὶ

Ξενόπουλος ὁ Δάσκαλος

Τοῦ κ. Γ. ΡΟΥΣΣΟΥ

Κάθε καταστροφὴ ἐθνικὴ βάζει μοιραῖο πρόβλημα ἀναθεωρήσεων. Σὲ ὅλους βέβαια τοὺς τομεῖς, ἀλλὰ πρὸ πάντων στὸν τομέα τὸν πνευματικό. Ὕστερα ἀπὸ κάθε συμφορὰ, ξεσπᾷ κῦμα ἀρνησεοκοπίας ἀπειλεῖ νὰ συνέπαρῃ ὅ,τι βρεῖ μπροστά του. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὅλα ἀρχίζουνε νὰ τρίζουν. Πέφτουν πολλοὶ ἄλλοι γονατίζουν, λίγοι κατορθώνουν νὰ σταθοῦν ἐνῷ συγχρόνως ξεπετιοῦνται νέοι. Αὐτοὶ οἱ νέοι μέσ' στὴν ἐρημιὰ ποὺ ἔχει ἁπλωθεῖ βρίσκουν καιρὸ νὰ ὀρθοποδήσουν. Καθιερώνονται, ἐπιβάλλονται, μὲ πουρνοῦν ἔως ὅπου νάρθῃ καὶ ἡ δική τους ὥρα. Φαινόμενο παλιό, σκληρό, ἀδικο μερικὲς φορές, ἀλλὰ καὶ κάποτε εὐλογημένο.

"Υστερα ἀπ' τὴν καταστροφὴ μας το

Μήπως δὲν εἶχε πλάσει καὶ ἀνθρώπους; Βγάλτε τὴν περιλάλητη Φραγκογιανοῦ, τὸν παπποῦ τοῦ «Μόνου ταξιδίου τῆς ζωῆς του», τὸν Τριτόκωστα, τὸν Καραβέλα κι' ἴσως τὸν Τουρκογιαννο, καὶ θὰ δῆτε ὅτι ὁσο καὶ νὰ ψάχνετε πιὰ μέσ' στὴ φιλολογία μας, δὲν θὰ ἀνακαλύψετε παρὰ μονάχα ἀνθρώπους, ἥρωας τοῦ Ξενόπουλου: Βιολάντηδες, Βαλέραινες, Στέλλες, Φωτεινές, Σάντρες, Δαγάτορες, Ρουκάληδες, Τερέζες, χαρακτῆρες ἀδροὺς ὁλοκληρωμένους, δοσμένους ἀνάγλυφα, μὲ συνέπεια, μὲ νοῦ καὶ ἀγάπη.

"Εδῶ κι' εἰκοσιτρία χρόνια, ὁ Φῶτος Πολίτης, ἕνας ἀπ' τοὺς ἀρνητὲς —ποὺ ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ — ἀλλὰ ὁ πιὸ δικαιωμένος, ὁ πιὸ φωτισμένος, ὁ πιὸ εὐλογημένος ἀρνητὴς — γράφοντας γιὰ τὸν συγγραφέα τῶν «Πλουσίων καὶ Φτωχῶν», ἐπρόβαλε κάποιες ἀμφιβολίες ὡς πρὸς τὴν ἀντοχὴ τοῦ ἔργου του.

Τώρα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἡ ἀπάντηση σὲ κεῖνες τὶς ἀμφιβολίες ἔρχεται συντριπτική. Ἀπὸ τὸ περασμένο καλοκαίρι ὅλα μας σχεδὸν τὰ θέατρα δὲν παίζουνε παρὰ ἔργα τοῦ Ξενόπουλου. Ἡ Σάντρη, ὁ Ποπολάρος, ἡ Βιολάντη, ὁ Πειρασμός, τὸ «Δὲν εἶμαι ἐγώ», τώρα σὲ λίγο ἡ Ἀννιέζα» ἡ «Πολυγαμία» καὶ ποιὸς ξέρει πόσα ἄλλα ἑτοιμάζονται ἢ θὰ ἀναγγελθοῦν. Νομίζετε ὅτι εἶνε συμπτωματική αὐτὴ ἡ ἐπιστροφὴ στὸ θέατρο Ξενόπουλου; Βέβαια μπορεῖ ὁ θίασος ποὺ ἀνέβασε πρώτος τὴν «Σάντρη» νὰ κατέφυγε στὸ ἔργο συμπτωματικὰ, ἀλλὰ ἡ ὑποδοχὴ ποὺ βρῆκε ἀνοιξε τὰ μάτια τῶν θιασαρχῶν. Ἀγουροξυπνημένοι ἀνακάλυψαν τὸν... Ξενόπουλο. Κι' ἄρχισαν νὰ συναγωνίζονται ποιὸς θὰ τοῦ πρωτοπαίξῃ ἔργο, ποιὸς θὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο δράμα του. Ἀλλὰ ἡ ὑποδοχὴ, ἡ τόσο ἀδίστακτα θερμὴ, ἡ τόσο πανηγυρικὴ ἀπὸ παληὸ καὶ νέο κοινὸν, ἀπέδειξε ὅτι ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Ξενόπουλου ἄνθεξαν καὶ ἀντέχουν στὸν καιρό. Ὕστερα ἀπὸ τριανταπέντε χρόνια ξαναπαίζονται καὶ συγκινοῦν βαθειά. Τί πιὸ καλὴ ἀπόδειξη χρειάζεται γιὰ νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι ὁ Ξενόπουλος ἔχει πλουτίσει τὴ θεατρικὴ φιλολογία μας μ' ἀληθινὰ δημιουργήματα ὅπως σημείωσε καὶ ὁ κ. Μαμάκης στὸ ἄρθρο του στὸ τελευταῖο «Θέατρο»;

Πολλοὶ πέρασαν ἀπ' τὸν τόπο αὐτὸ κοθορυβήσανε καὶ κάμανε σχολὲς καὶ κόμματα καὶ κλίκες καὶ μαφίες κι' ἀγωνίσθηκαν νὰ μᾶς ἐπιβληθοῦν καὶ νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὰ ἔργα τους. Πέρασαν ὅλοι τους μόλις ἐπέρασε ἡ μόδα τους καὶ κόπασε ὁ θόρυβος. Μόνος ὁ Ἥρως τῆς ὁδοῦ Εὐρυπίδου, ὁ λευκὸς παπποῦς τῆς νεαρῆς φιλολογίας μας, στάθηκε, στέκεται καὶ θὰ σταθῇ. Πενῆντα χρόνια ἀγωνίζεται μὲ τιμὸ χέρι, ζυγισμένη κρίση, μὲ καρδιὰ πάντα ξεστή, χωρὶς κλίκες, χωρὶς μπράβους καὶ ὄργανα ἀλλαλάζοντα. ἁπλός, ἤρεμος, μὲ αὐτοπεποίθηση, μ' ἀγάπη γιὰ τὰ νειάτα, μὲ ὀξυδέρκεια φωτεινὴ — ὰς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι πρωτοεῖδε τὸν Καβάφη, τὸν Γρυπάρη, τὸ σους ἄλλους ποιητὲς καὶ πεζογράφους — μὲ μιὰ ἐργατικότητα πρωτοφανῆ — ὅλο συνέπεια, χωρὶς λοξοδρομίσματα, χωρὶς μακρυδισμοὺς — μὲ μιὰ φτώχεια τόσο συγκινητικὴ, μὲ μιὰ ἐπιμονὴ τόσο ἐλάχιστα ρωμέϊκη!

Σύμβολο ἀληθινὸ, ὁπόδειγμα ἀφάντασ'α πολύτιμο. Ὁ πεζογράφος μας ὁ μόνος. Ὁ δραματουργὸς ὁ πρῶτος μας! Ποιὸς ἀπὸ τοὺς νέους ποὺ φιλοδοξοῦν νὰ γίνουνε συνεχιστὰ δὲν θὰ τὸν μελετᾷ καὶ δὲν θὰ τὸν θαυμάζει αὐτὸν τὸν σκαπανέα μας ποὺ μ' ἕνα ἀξιάνεκ ἔσκαψε καὶ σκάβει ἀκόμα πιθαμὴ μὲ πιθαμὴ τὴ χέρσα γῆ καὶ τοῦ δεάτρου καὶ τῆς πεζογραφίας μας;

Γ. ΡΟΥΣΣΟΣ

Η ΠΡΩΤΟΦΑΝΗΣ ΚΟΣΜΟΣΥΡΡΟΗ

τῶν πρώτων ἡμερῶν τῶν παραστάσεων τοῦ Θεάτρου

Περοκὲ

εἶνε ἡ ζωντανὴ διαφήμισις τῆς ἀφαντάστου ἐπιτυχίας του μὲ τὴν σατυρικὴν καὶ θεαματικὴν ΥΠΕΡΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΝ τῶν κ.κ.

Γ. Ἀσημακοπούλου
Β. Σπυροπούλου
Π. Παπαδούκα

Ἡ Ἑλλάδα μας

Μουσικὴ:
Θ. Παπαδοπούλου

ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ
ΔΥΟ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
5 καὶ 7 μ.μ.

Ἐξασφαλίσατε θέσεις. Εἰσιτήρια πωλοῦνται καθ' ἑκάστην ἀπ' 8—2 μ.μ. εἰς τὸ θέατρον «ΑΛΑΣΚΑ» Τηλ. 33.269 καὶ ἀπὸ τὰς 3 μ.μ. εἰς τὸ θέατρον «ΠΕΡΟΚΕ».

Οἱ πρωταγωνίστριες τοῦ Μουσικοῦ θεάτρου

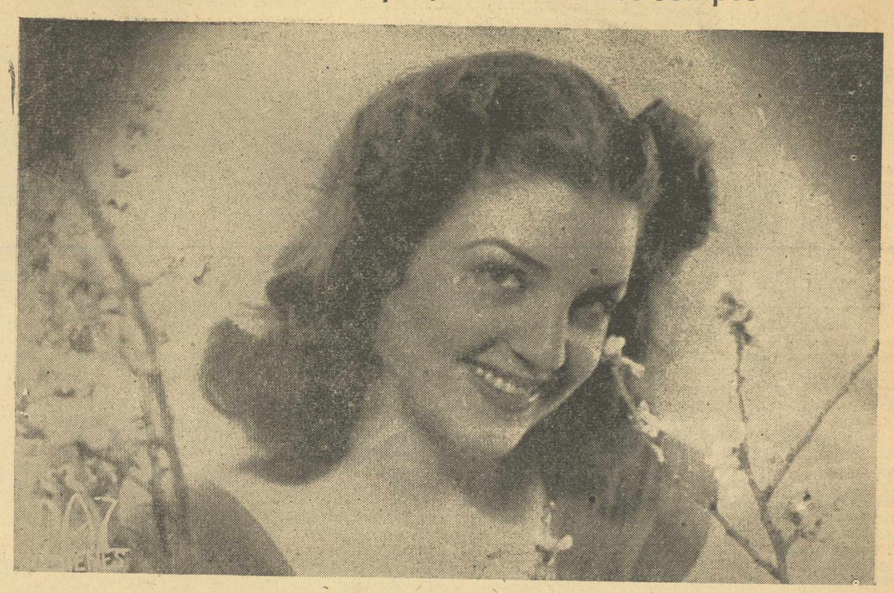

"Ἀννα Καλουτᾶ

Ἡ δεύτερη στὴν ἡλικία καὶ ἡ πρώτη στὴν ἀκτινοβολία τοῦ «διδύμου ἀστερισμοῦ Καλουτᾶ». Τὸ Ἀννάκι, ἡ Ἀννούλα ἡ "Ανάρα! "Οπως τὴν πάρῃ καὶ τὴν κρίνει καὶ νὰ ἀν τὴν ξέρῃ ἀπὸ κοντά, ὅπως τὴν δημιουργήσῃ στὴν φαντασία του, ἀνάλογα μὲ τοὺς ρόλους ποὺ διασπλάσσει μὲ τόσο μπρίο καὶ τόση ἐπιτυχία στὴν ἐλαφρὰ λυρικὴ σκηνή. Ἀλλὰ καὶ στὴν πραγματικότητα αὐτὸ εἶνε. "Ενας θηλυκὸς παίδαρος ποὺ τὸν χτυποῦν καὶ τὸ ἐπηρεάζουν ὅλοι οἱ ἄνεμοι ὅλες οἱ εἰλουζιόν» τῶν τύπων ποὺ κρεάρε. "Αλλοτε τὴν συναντᾶτε σκουντούφλα μὲ τὰ γυαλιὰ ἐπὶ τῆς σὰν μαθήτρια σχολῆς καλογραιῶν καὶ ἄλλοτε ἀνάμελα ντυμένη, ἀ.ακτο κοριτσόπουλο τῆς γειτονιᾶς ἄλλοτε σὰν κοκέτα μὲ πολὺ φινέτσα καὶ γλύκα καὶ κάποτε σὰν μπλαζὲ σμάρτ κυρία. Καὶ ἀκόμη ἄλλοτε σωφάρει ἄλλοτε μπορεῖ νὰ παίξῃ γροθοπατινάδα στοὺς δρόμους. Ἀπὸ πότε παίζει στὸ θέατρο; Περίπου ἀπὸ τότ' ποὺ ἄρχισε νὰ τραυλίζῃ τὶς πρῶτες λέξεις ἀπὸ τὴν κοινία της. Διηγοῦνται δηλαδὴ ὅτ, ὅτ, ὅταν ἡ μητέρα της ἔπαιζε μὲ κάποιο θίασο στὴν Σμύρνη στὰ 1922, ἀπὸ κάποιο λάθος ἢ ἀνάγκη τὴν ἐνεφάνισε στὴν σκηνή. Τότε ἔβγαλε καὶ τὴν πρώτη της «θεατρικὴ φωνή», αὐτὴ τὴ φωνὴ ἡ ὁποία ἀργότερα καὶ ὡς σήμερα γοητεῦει καὶ ἐνδουσιάζει τοὺς θεατροφίλους. Τὸ πραγματικό της ὀνομοῦτο φυσικὰ ἔγινε πολὺ ὕστερα ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Κοτοπούλη μαζὶ μὲ τὴ μεγαλύτερη ἀδελφή της, τὴν δίδα Μαρίκα Καλουτᾶ. μὲ τὴν περίφημη τότε ρίμα «Τὰ Καλουτάκια». Μιὰ ρίμα, ἡ ὁποία ἐκράτησε σχεδὸν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, ἐνῷ ἡ ἤβη καὶ ἡ νεότης ἐμέτωνε καὶ ὠμόρφαινε τὸν ἀδελφικὸ ἀστερισμό. Ἀπὸ τότε καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη σὲ πόσους ρόλους ὡς σήμερα δὲν σουξάρισαν;

Πῶς νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανείς; Εἶνε ἡ πρώτη, ἡ πραγματικὴ ντίβα τῆς λυρικῆς μας σκηνῆς, μὲ ὅσα καὶ ἄν τῆς ἀποδίδουν στενόκαρδοι καὶ στενόψυχοι κριτικοὶ μικροφαλτσα ποὺ συχνὰ προκαλοῦνται ἀπὸ τὸ ἠφαιστειακὸ μπρίο της καὶ τὸ πλημμυριστικὸ κέφι της. Ἡ ἰδιωτικὴ της ζωή; Σχεδὸν δὲν ἔχει. Συνεπαρμένη ἀπ' τὸ μεγάλο της πάθος στὸ θέατρο, ζῇ, σκέπτεται κοιμᾶται ἐυπνᾷ μόνο γιὰ τὸ θέατρο. "Ετσι τὰ ντεσσοὶ τῆς ἰδιωτικῆς της ζωῆς δὲν εἶνε πολὺ ἐνδιαφέροντα. Τρώει ὅ,τι, τῆς φτιάξουν σπίτι της κοιμᾶται ὅπου θέλει, κάνει ὅ,τι τῆς εἴπουν σπίτι της, ὁ μεγάλος της στοργικὸς συμβουλάτορας, ἡ ἀγαπημένη της μητέρα καὶ ὁ πιὸ ἀγαπημένος παρασύμβουλός της ἡ ἀδελφή της δνὶς Μαρίκα Καλουτᾶ. Αὐτὴ μόνο τοὺς ρόλους της σκέπτεται καὶ τὸ θεατρό της. "Ετσι ἕνα εἰδύλλιο ποὺ ἀπὸ μακρὸ χρόνου πιθανολογεῖται μὲ ἕναν ἀξιοσημείωτο τὸ ἐξωθεατρικὸν Ἀθηναῖο, μὲ ψίθυρο μάλιστα ἐπισφραγισμοῦ που μὲ τὰ ἄνθη τῆς λεμονιᾶς, ἔχει καταντήσει σωστὸς γρίφος. Μέσα στὶς φλέβες της καὶ στὴν ψυχή της ἔχει συγκεραστῆ τὸ ἀγωνιστικὸ πείσμα τῆς Μανιατοπούλας — ἀπὸ τὸν οἰκογενειακὸ κλάδο τῆς μητέρας της — καὶ τὴν ὑγισιάτικη ἀπὸ τὴν πατρικὴ της φίτρα ἀγάπη στὶς Μοῦσες. Πόσες ἐπιτυχίες ἀριθμεῖ εἶνε ἀδύνατο νὰ λογαριασθῇ. Δὲν ὑπάρχει εἶδος στὴν τελευταία δεκαετεσία «ἀπόχρωσι» τῆς λυρικῆς σκηνῆς ποὺ δὲν τὸ πῆρε στοὺς ὤμους της, στὸ ταλέντο της καὶ δὲν τὸ ἔκαμε καλλιτεχνικὴ ἐπιτυχία καὶ ἀφορμὴ ταμειακῆς πιένγας. Ἐδῶ, εἰς τὶς ἐπαρχίες, στὸ ἐξωτερικό. Αὐτὲς τρς οἱ ἀδιάκοπτες ἐπιτυχίες καὶ τὸ ἀγωνιστικό της πεισμα τῆς ἔχει ἀποφέρει μοιραία μέσα στὸν ἐπαγγελματικὸ συναγωνισμὸ πολλὲς παρεξηγήσεις. Τὴν κρίνουν κάποτε ὅτι θέλει νὰ κρατῇ μονοπωλιακὰ τὸ εἶδος της στὴν θεατρικὴ ἀγορά. Σωστότερο εἶνε ὅμως πῶς ὑπερασπίζει παντοιότροπα τὴν καρριέρα της. Καὶ δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία. Εἶνε ἀπὸ τὶς πρώτες τοῦ ἐλεφροῦ μουσικοῦ θεάτρου.

Ἡ κριτικὴ καὶ τὸ Θέατρο

(ΕΝΑΣ ΚΑΥΓΑΣ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΡΑΓΚΑΒΗ ΣΤΑ 1866)

Ἡ Αἰκατερίνη Βερώνη, ποὺ ἀπέτυχε οἰκτρῶς ὡς Μαργαρίτα Γκωτιὲ χωρὶς νὰ παίξῃ τὴν «Κυρία μὲ τὰς Καμελίας»

Τοῦ κ. Ν. Ι. ΜΑΡΑΚΗ

Ὁ ἠθοποιὸς τῶν «Ἡρωϊκῶν Νέων» Χάνσγκεοργκ Λάουμπιτλαι, εἶνε δημιούργημα τοῦ μεγάλου σκηνοθέτου Γιοῦργκεν Φέλλιγκ. Στὸ Κρατικὸ Θέατρο τοῦ Ἀμβούργου ἔπαιξε τὸν πρῶτο του μεγάλο ρόλο στὸ «Δὸν Κάρολο» τοῦ Σίλλερ, μὲ τέτοιαν ἐπιτυχίαν, ποὺ ἀμέσως προσελήφθη στὸ Κρατικὸ Θέατρο Βερολίνου. Τὸ ἐξαιρετικὸ παράστημά του, ἡ πλαστικὴ φωνή του καὶ ἡ ἀκούραστη ἐργατικότητά του, μαζὶ μὲ τὸ ἀναμφισβήτητο ταλέντο του τὸν ἐπέβαλαν καὶ σήμερα θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους νέους ἠθοποιοὺς τῆς Γερμανίας.

αὐτοὺς ἀκαταλλήλους νὰ κρίνωσι.

»Γνωρίζων τὸν κ. Βλάχον ἀναλαμβάνω νὰ ἀποκρούσω μετὰ πάσης πεποιθήσεως, πρὶν ἢ πρᾶξῃ αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος, τὴν ἀδίκως εἰς αὐτὸν ἀποδιδομένην πρόθεσιν. Ὁ κ. Βλάχος δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων οἵτινες δύνανται νὰ ἀγνοῶσι παντάπασι οἱ ἀπαιτεῖται παρὰ κριτῶν τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ. Διὰ γ' ἀποφανθῇ τίς περὶ ποιήματος ἀν ἔχῃ προτερήματα ἐμπνεύσεις συνθέσεως, γλώσσης, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀνέγνωσε καὶ νὰ ἐνθυμῆται ὅ,τι καλὸν κακὸν ἢ μέτριον παρήγαγον ποτὲ καὶ ἐξακολουθοῦσι παράγουσαι ὅλων τῶν ἐθνῶν αἱ φιλολογίαι, νὰ ἠξεύρῃ ἐκ στήθους τὰς ἑκατοντάδας τῶν δραμάτων τοῦ Κοτζεβοῦ, οὔτε τὰ χίλια πεντακόσια δράματα τοῦ Λοπὲζ δὲ Βέγα. Ἂς εὐαρεστηθῇ νὰ μοῦ δώσῃ τὴν ἄδειαν ὁ κ. Ραγκαβῆς νὰ ἀπαντήσω καὶ ἐγὼ πρὸς ταῦτα οὐχὶ ὡς πελάτης του, οὐχὶ ὡς μεταφραστὴς τοῦ Ἀντινόου», ἀλλ' ὡς ἐν ἁπλῶς καὶ μόνον ὅτι μὸν τῆς μεγάλης ὁμάδος τοῦ κοινοῦ.

»1ον) Ὅτι ὁ «Ἀβριανὸς» τοῦ Ἔυσε δὲν εἶνε κακὸν οὔτε μέτριον ἔργον.

»2ον) Ὅτι ὁ Ἔυσε δὲν εἶνε οὔτε ἄσημος οὔτε ἀγνωστος ποιητὴς, ἀλλ' ὁ διασημότατος τῶν ζώντων ποιητῶν τῆς Γερμανίας.

»3ον) Ὅτι ὁ «Ἀβριανὸς» ἦτο βεβαίως οὐχὶ μόνον ἱκανῶς ὡς περὶ τούτου ἀφελέσματα μᾶς διαβεβαιοῖ ὁ κ. Ραγκαβῆς, ἀλλὰ πάντως ἄγνωστος εἰς τοὺς κριτὰς καίτοι εἶνε ἔργον νεώτατον δημοσιευθὲν πρὸ ἐνὸς μόλις καὶ ἡμίσεως ἔτους περὶ οὗ πολλὰ ἔγραψεν ὁ γερμανικὸς Τύπος.

»4ον) Ὅτι οἱ κριταὶ δὲν ὑποχρεοῦνται βεβαίως νὰ γνωρίζωσι τὰ χίλια πεντακόσια δράματα τοῦ Λοπὲζ δὲ Βέγα, διότι ὀλίγα δράματα τοῦ Λοπὲζ δὲ Βέγα ἔγραψε τόσα οὔτε ὅσα ἔγραψε σώζονται οὔτε τὰ σωζόμενα ἐδημοσιεύθησαν πάντα οὔτε τὰ ἐκδοθέντα ἰσπανιστὶ μετεφράσθησαν εἰς εὐπροσιτωτέρας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ γνωρίζωσι τὰ γνωστὰ ὁπωσοῦν εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν φιλολογικὸν κόσμον τὰ διὰ πολυστρίψμων μεταφράσεων διαδεδομένα.

»5ον) Ὅτι καὶ ἄν ταῦτα πάντα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζωσιν οἱ κριταὶ εἶνε ὅμως μεγίστη καὶ ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ἐχωσιν ἔστω καὶ μικρὰν καὶ ἀτελῆ γνῶσιν τῶν διαφόρων ποιητικῶν σχολῶν ἀποκλινουσῶν ἀλλήλων κατ' ἔθνος καὶ κατ' ἐποχήν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ δύνανται νὰ διακρίνωσι τίνος ποιητικοῦ σχολείου προτὸν εἶνε ποιητικόν τι ἔργον, ποῖον κόσμον ἰδεῶν ἐκπροσωπεῖ τίνος ἐποχῆς γέννημα φαίνεται τίνος ἔθνους κάν, ἄν ὄχι καὶ τίνος ποιητοῦ. τὴν ἀτομικότητα φέρει ἐπὶ τοῦ μετώπου του κεχαραγμένην. Εἶνε ἀνάγκη, ἵνα καὶ σοφώτερον εἴπωμεν, νὰ δύνονται νὰ διακρίνωσιν οἱ κριταὶ τὸν Σοφοκλέα, τοῦ Σακεσπήρου, τὸν Λόπεζ δὲ Βέγα, τοῦ Σχίλλερου, τὸν Κ Ραγκαβῆν τοῦ Οὐγκό, τὸν "Ελληνα τοῦ Γάλλου, τὸν "Αγγλον τοῦ Ἰσπανοῦ.

»6ον) Ὅτι ἄν οἱ κριταὶ τῶν ἑλληνικοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ δὲν δύνανται νὰ γνωρίζωσι πάντα ταῦτα, δύνανται, ὅμως κάλλιστα νὰ μὴ δέχωνται τὸ ἀνατιθέμενον αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου βάρος, ἐξομολογούμενοι «ἀν φαμὶν» ὅτι ἀκούουσιν ἔπειτα δημοσίᾳ.

»Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ὡς ἐκ περισσοῦ. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον δ' ἐπχείρημα, ὁ περὶ φέρει ὁ κ. Ραγκαβῆς ὑπὲρ τῆς ἀθωότητός μου ἤς' μετὰ κατανυκτικῆς ἀληθοῦς ζέσεως προμάχεται μέχρι τῶν ἐσχάτων σειρῶν τῆς διατριβῆς του ὅτι δηλαδὴ ἂν εἶχον τὸν ἀποτρόπαιον καὶ μυσαρὸν ἐκεῖνον σκοπὸν ν' ἀποδείξω τοὺς κριτὰς ἀσαταλλήλους, οὔτε ποιήματα ἤθελον ὁ. ποβάλει εἰς κρίσιν αὐτῶν οὐτε τὸ πρῶ' αὐτῶν τὸ ἀπονεμηθὲν μοι βραβεῖον ἤθελον δεχθῆ παρατηρῶ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἀψευ, ὅτι δὲν ἔνοῳ πῶς ἄλλως δύναται νὰ δειχθῇ τὸ κατάλληλον ἢ μὴ κριτοῦ τινὸς ἢ διὰ τῆς εἰς κρίσιν αὐτοῦ ὑποβολῆς μισῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἐπὶ ταύτης ὀρθῆς ἢ ἐσφαλμένης ἀποφάσεώς του' ὡς πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ὅτι τὸν βράβευσίν μου ἢς ἤκιστα πανὸς ἄλλου φέρει τὴν ἐνοχὴν ὁ κ. Ραγκαβῆς ἀπεδεξάμην ὡς πᾶς διάβακος ἀποδέχεται τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ εὐνοϊκὴν ἀπόφασιν ἔστω ἀκαταλλήλων κριτῶν, ἐν ἐλλείψει φρεττόνων.

»Περαίνων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς ἐξαιτοῦμαι παρὰ τοῦ ἐδμενεστάτου καὶ ἀγαθοῦ φίλου κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ τὴν ἀδειαν νὰ τολμήσω νὰ τὸν ἀντιγράψω ζητῶν παρ' αὐ'οῦ συγγνώμην διότι δὲν ἀπεδεξάμην τὴν ὑπεράσπισίν του ταύτην ἤς δὲν ἔχω ἀνάγκην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Μαΐου 1866

"Αγγελος Σ. Βλάχος»

Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ὁ κ. Βλάχος ἔδωκε τὴν κατάλληλη ἀπάντησι μ' ἕνα ἐκτεταμένο γράμμα του τὸ ὁποῖο πάντοτε κατὰ τὸν κ. Ν. Λάσκαρη, ἔλεγε ἀνάμεσα στ' ἄλλα τὰ ἑξῆς:

«...Ἐγὼ ὅμως φρονῶν ὅτι τοῦτο δὲν θέλει συμφωνεῖ ἐντελῶς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἠθικῆς, προτίμησα νὰ εἴπω ὅτι τὸ ἔργον μου ἤτο μετάφρασις καὶ τὸ εἰπον ἐν τῷ δελτίῳ μου μόνον· οὐχὶ δὲ ἐπὶ τῇ κεφαλίδι αὐτῇ τοῦ δράματος καθότι ἐπεδίωκον νὰ κρυβῇ ὑπὸ τὴν "Ελληνικὴν κριτῶν καὶ τὸ ἰδικόν μου ἔργον — ἡ μετάφρασις καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἔυσε — τὸ πρωτότυπον. Τί δὲ ἐσκόπευν ν' ἀποδείξω διὰ τοῦτου, εἶνε πάντα περιττὸν νὰ τὸ εἴπω ἐγὼ ἀφοῦ ὅλον τὸ κοινὸν ἐμάνθανεν τὸν σκοπόν μου καὶ ἐξεκαρδίσθη γελῶν, καὶ γελᾷ ἀκόμη ἴσως μάλιστα καὶ κάπως ζωηρότερον μετὰ τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀπολογίαν τοῦ εὐγενοῦς μου φίλου.

»Τὸν γέλωτα ἴσως τοῦτον τοῦ κοινοῦ ἐναυλον ἔχων ὁ κ. Ραγκαβῆς λησμονεῖ ἐν μέσῳ τῇ διατριβῇ του τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ πρόθεσιν τῆς ὑπὲρ ἐμοῦ ἀπολογίας καὶ pro domo sua στρέφων τὸν λόγον ἀπολογεῖται ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν συναδέλφων του παρατηρῶν ὅτι οἱ κριταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γνωρίζωσιν οὔτε ὅ,τι καλὸν καὶ κακὸν ἢ μέτριον παρήγαγον ἢ παράγουσι ὅλων τῶν ἐθνῶν αἱ φιλολογίαι, οὔτε τὰς ἑκατοντάδας τῶν δραμάτων τοῦ Κοτζεβοῦ, οὔτε τὰ χίλια πεντακόσια δράματα τοῦ Λοπὲζ δὲ Βέγα. Ἂς εὐαρεστηθῇ νὰ μοῦ δώσῃ τὴν ἄδειαν ὁ κ. Ραγκαβῆς νὰ ἀπαντήσω καὶ ἐγὼ πρὸς ταῦτα οὐχὶ ὡς πελάτης του, οὐχὶ ὡς μεταφραστὴς τοῦ «Ἀντινόου», ἀλλ' ὡς ἐν ἁπλῶς καὶ μόνον ὅτι μὸν τῆς μεγάλης ὁμάδος τοῦ κοινοῦ.

»1ον) Ὅτι ὁ «Ἀβριανὸς» τοῦ Ἔυσε δὲν εἶνε κακὸν οὔτε μέτριον ἔργον.

»2ον) Ὅτι ὁ Ἔυσε δὲν εἶνε οὔτε ἄσημος οὔτε ἀγνωστος ποιητὴς, ἀλλ' ὁ διασημότατος τῶν ζώντων ποιητῶν τῆς Γερμανίας.

»3ον) Ὅτι ὁ «Ἀβριανὸς» ἦτο βεβαίως οὐχὶ μόνον ἱκανῶς ὡς περὶ τούτου ἀφελέσματα μᾶς διαβεβαιοῖ ὁ κ. Ραγκαβῆς, ἀλλὰ πάντως ἄγνωστος εἰς τοὺς κριτὰς καίτοι εἶνε ἔργον νεώτατον δημοσιευθὲν πρὸ ἐνὸς μόλις καὶ ἡμίσεως ἔτους περὶ οὗ πολλὰ ἔγραψεν ὁ γερμανικὸς Τύπος.

»4ον) Ὅτι οἱ κριταὶ δὲν ὑποχρεοῦνται βεβαίως νὰ γνωρίζωσι τὰ χίλια πεντακόσια δράματα τοῦ Λοπὲζ δὲ Βέγα, διότι ὀλίγα δράματα τοῦ Λοπὲζ δὲ Βέγα ἔγραψε τόσα οὔτε ὅσα ἔγραψε σώζονται οὔτε τὰ σωζόμενα ἐδημοσιεύθησαν πάντα οὔτε τὰ ἐκδοθέντα ἰσπανιστὶ μετεφράσθησαν εἰς εὐπροσιτωτέρας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας· ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ γνωρίζωσι τὰ γνωστὰ ὁπωσοῦν εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν φιλολογικὸν κόσμον τὰ διὰ πολυστρίψμων μεταφράσεων διαδεδομένα.

»5ον) Ὅτι καὶ ἄν ταῦτα πάντα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζωσιν οἱ κριταὶ εἶνε ὅμως μεγίστη καὶ ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν ἔστω καὶ μικρὰν καὶ ἀτελῆ γνῶσιν τῶν διαφόρων ποιητικῶν σχολῶν ἀποκλινουσῶν ἀλλήλων κατ' ἔθνος καὶ κατ' ἐποχήν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ δύνανται νὰ διακρίνωσι τίνος ποιητικοῦ σχολείου προτὸν εἶνε ποιητικόν τι ἔργον, ποῖον κόσμον ἰδεῶν ἐκπροσωπεῖ τίνος ἐποχῆς γέννημα φαίνεται τίνος ἔθνους κάν, ἄν ὄχι καὶ τίνος ποιητοῦ. τὴν ἀτομικότητα φέρει ἐπὶ τοῦ μετώπου του κεχαραγμένην. Εἶνε ἀνάγκη, ἵνα καὶ σοφώτερον εἴπωμεν, νὰ δύνονται νὰ διακρίνωσιν οἱ κριταὶ τὸν Σοφοκλέα, τοῦ Σακεσπήρου, τὸν Λόπεζ δὲ Βέγα, τοῦ Σχίλλερου, τὸν Κ Ραγκαβῆν τοῦ Οὐγκό, τὸν "Ελληνα τοῦ Γάλλου, τὸν "Αγγλον τοῦ Ἰσπανοῦ.

»6ον) Ὅτι ἄν οἱ κριταὶ τῶν ἑλληνικοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ δὲν δύνανται νὰ γνωρίζωσι πάντα ταῦτα, δύνανται, ὅμως κάλλιστα νὰ μὴ δέχωνται τὸ ἀνατιθέμενον αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου βάρος, ἐξομολογούμενοι «ἀν φαμὶν» ὅτι ἀκούουσιν ἔπειτα δημοσίᾳ.

»Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ὡς ἐκ περισσοῦ. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον δ' ἐπχείρημα, ὁ περὶ φέρει ὁ κ. Ραγκαβῆς ὑπὲρ τῆς ἀθωότητός μου ἤς' μετὰ κατανυκτικῆς ἀληθοῦς ζέσεως προμάχεται μέχρι τῶν ἐσχάτων σειρῶν τῆς διατριβῆς του ὅτι δηλαδὴ ἂν εἶχον τὸν ἀποτρόπαιον καὶ μυσαρὸν ἐκεῖνον σκοπὸν ν' ἀποδείξω τοὺς κριτὰς ἀσαταλλήλους, οὔτε ποιήματα ἤθελον ὁ. ποβάλει εἰς κρίσιν αὐτῶν οὐτε τὸ πρῶ' αὐτῶν τὸ ἀπονεμηθὲν μοι βραβεῖον ἤθελον δεχθῆ παρατηρῶ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἀψευ, ὅτι δὲν ἔνοῳ πῶς ἄλλως δύναται νὰ δειχθῇ τὸ κατάλληλον ἢ μὴ κριτοῦ τινὸς ἢ διὰ τῆς εἰς κρίσιν αὐτοῦ ὑποβολῆς μισῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἐπὶ ταύτης ὀρθῆς ἢ ἐσφαλμένης ἀποφάσεώς του' ὡς πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ὅτι τὸν βράβευσίν μου ἢς ἤκιστα πανὸς ἄλλου φέρει τὴν ἐνοχὴν ὁ κ. Ραγκαβῆς ἀπεδεξάμην ὡς πᾶς διάβακος ἀποδέχεται τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ εὐνοϊκὴν ἀπόφασιν ἔστω ἀκαταλλήλων κριτῶν, ἐν ἐλλείψει φρεττόνων.

»Περαίνων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς ἐξαιτοῦμαι παρὰ τοῦ ἐδμενεστάτου καὶ ἀγαθοῦ φίλου κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆ τὴν ἄδειαν νὰ τολμήσω νὰ τὸν ἀντιγράψω ζητῶν παρ' αὐ'οῦ συγγνώμην διότι δὲν ἀπεδεξάμην τὴν ὑπεράσπισίν του ταύτην ἤς δὲν ἔχω ἀνάγκην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Μαΐου 1866

"Αγγελος Σ. Βλάχος»

Στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ ὁ κ. Βλάχος ἔδωκε τὴν κατάλληλη ἀπάντησι μ' ἕνα ἐκτεταμένο γράμμα του τὸ ὁποῖο πάντοτε κατὰ τὸν κ. Ν. Λάσκαρη, ἔλεγε ἀνάμεσα στ' ἄλλα τὰ ἑξῆς:

«...Ἐγὼ ὅμως φρονῶν ὅτι τοῦτο δὲν θέλει συμφωνεῖ ἐντελῶς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἠθικῆς, προτίμησα νὰ εἴπω ὅτι τὸ ἔργον μου ἤτο μετάφρασις καὶ τὸ εἰπον ἐν τῷ δελτίῳ μου μόνον· οὐχὶ δὲ ἐπὶ τῇ κεφαλίδι αὐτῇ τοῦ δράματος καθότι ἐπεδίωκον νὰ κρυβῇ ὑπὸ τὴν "Ελληνικὴν κριτῶν καὶ τὸ ἰδικόν μου ἔργον — ἡ μετάφρασις καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἔυσε — τὸ πρωτότυπον. Τί δὲ ἐσκόπευν ν' ἀποδείξω διὰ τ

τὸ λάθος εἶνε δικό μου ποὺ συγκρίνω τὸν κινηματογράφο μὲ τὸ θέατρο ἐνῷ τίποτα τὸ κοινὸ δὲν ὑπάρχει μεταξύ τους. Μακάρι νἄταν ἔτσι. Κι' ἄν ὁ κινηματογράφος ξέφευγε πραγματικὰ ἀπ' τὸ θέατρο κλείνοντας μέσα του κι' ὅλα τὰ καλλιτεχνικὰ στοιχεῖα ποὺ πρέπει νὰ ἔχει σὰν τέχνη ἄσχετη μὲ τὸ θέατρο, τότε θἄβρισκε τὸν πραγματικό του προορισμό. Κι' ἔτσι εἶνε: ὁ κινηματογράφος δὲν μπορεῖ νἄχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸ θέατρο, μιὰ καὶ διαφέρει ριζικὰ ἀπ' αὐτό. Μόνο ποὺ ὅπως αὐτὸ στηρίζεται σ' ὡρισμένους καλλιτεχνικοὺς νόμους ἔτσι κι' ὁ κινηματογράφος ὀφεῖλει νὰ μᾶς καταδείχνει πάντα τὶς καλλιτεχνικὲς του δυνατότητες καὶ νὰ μὴν ξεπέφτει στὴν ἠθογραφία γιατὶ τότες παραμένει μιὰ σκέτη φωτογραφία καὶ τίποτα περισσότερο. Βέβαια ὅλα αὐτὰ εἶνε σήμερα κοινοτοπίες γιὰ τοὺς μεγάλους μαΐτρ τῆς κινηματογραφίας ποὖχουνε συλλάβει βαθειὰ τὸ νόημα καὶ τὴν ἀποστολὴ τοῦ κινηματογράφου. Ἀλλά, θαρρῶ, πὼς παρ' ὅλες τὶς μετρημένες στὰ δάχτυλα καλλιτεχνικὲς πραγματοποιήσεις ἑου ποὺ τὸν ἔκαναν νὰ μᾶς θαμπώσει σὰν τέχνη — καὶ τέτοιο στάθηκε τὸ προδρομικὸ «Ἐκστάζ» —στὸ σύνολό του παραμένει ἀκόμα σ' ἕνα στάδιο στάσιμο, ποὺ κι' ἡ καθιέρωση μιᾶς ἐμπορικῆς ἄποψης τὸ καθιστοῦν ἀκόμα πιὸ κρίσιμο. Τὰ στερεοποιημένα 'θέματα' — ἐλάχιστες εἶνε οἱ ἐξαιρέσεις τῆς φυγῆς ἀπ' αὐτὰ — τὰ κλισαρισμένα σχήματα, αὐτὴ ἡ δουλικὴ μίμηση τῆς ζωῆς χωρὶς ἀνύψωση καὶ προέκταση, εἶνε σημάδια ποὺ μιλᾶνε ἀπογοητευτικὰ γι' αὐτόν. Καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο πὼς δὲν ἐπεξέτεινε οὐσιαστικὰ τὸ ρόλο του πέρ' ἀπ' αὐτὸ ποὺ μᾶς ἔδωσε τὸ θέατρο σὰν πνευματικὸ δημιούργημα. Ἐκεῖ ποὺ τελείωναν δηλαδὴ οἱ δυνατότητες αὐτοῦ ν' ἄρχιζε ἡ τέχνη τοῦ κινηματογράφου κι' ὄχι νἀχουμε κινηματογραφημένο μυθιστόρημα ἢ θέατρο κινηματογραφημένο. Μὰ σὰν τέτοια προέκταση τοῦ θεάτρου ὁ κινηματογράφος δὲν ἔπαιξε ἀκόμα τὸ ρόλο ποὺ ἔπρεπε. Μόνο οἱ εἰκόνες τοῦ Ντίσνεϋ — ἄν καὶ ἀφάνισαν αὐτὲς τὸν ζωντανὸ ἠθοποιὰ — στέκονται σὰν προμήνυμα —γιατὶ ἀποτελοῦνε μιὰ συνειδητὴ κινηματογραφικὴ τέχνη μὲ τὸ νόημα ποὺ τῆς δώσαμε — γιὰ τὴν μελλοντικὴ αἰχμαλώτισή κι' ἀπόδοση ὅλων τῶν κόσμων τῆς φαντασίας. Αὐτοὺς γυρεύουμε νὰ δώσει ὁ κινηματογράφος. Μὰ γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ, πρέπει νὰ ὑπάρξει πρῶτα τὸ καθάριο ποιητικὸ κινηματογραφικὸ ἔργο, τὸ ἔργο ποὺ ἀπὸ τὸ σενάριό του ὡς τὴν παραμικρότερη τεχνική του λεπτομέρεια θἆναι μιὰ σύνθεση κι' ὄχι μιὰ ἀπεικόνιση ζωῆς. Ὁ κινηματογράφος γυρεύει κι' αὐτὸς τοὺς ποιητές του. Ὅ,τι ἔκανε ἡ σύγχρονη ποίηση ποὺ ἔσπασε τὰ λογικὰ καλούπια κ' ἐξακοντίστηκε στὴν ἀτμοσφαιρα μὲ τὴ φορὰ τοῦ πρωθόρμητου κι' ὁρμητικοῦ της τινάγματος ἀπ' τὶς ὑποσυνείδητες περιοχὲς στ' ἀκρότατα ὅρια τῆς συγκίνησης ποὺ φέρνει ἡ μέθη τῆς φαντασίας, ἔτσι θἄπρεπε νὰ κάνει κι' ὁ κινηματογράφος. Ὄχι βέβαια χωρὶς ὁρατὰ σχήματα. Μὰ μὲ σχήματα ἀπολυτρωμένα ἀπ' τὰ δεσμὰ τῆς πεζότητας καὶ τῆς καθημερινότητας μὲ τὴν ἀναγωγή. Τότε ἡ διάλυση τοῦ κινηματογράφου θὰ γινόταν 'σύνθεση, ὅπως στὴν ποίηση, ὅπως στὸ θέατρο. Ἀλλὰ γι' αὐτὰ τὰ σχήματα, γι' αὐτοὺς τοὺς μύθους τοῦ κινηματογράφου τοῦ μέλλοντος θὰ χρειαζόντουσαν οἱ ποιητές του, οἱ δημιουργοὶ ἐκεῖνοι ποὺ κάνοντας συνειδητὸ τὸ ρόλο τοῦ κινηματογράφου μέσα τους καὶ γύρω τους θὰ τὸν ἀξιοποιοῦσαν ἐκεῖ ποὺ πραγματικὰ γεννήθηκε: στὴν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου νὰ προεκτείνει τὸ ζωντανὸ θέατρο, ἀπὸ τὸ παιχνίδι τῆς μίμησης στὴν ὀπτικὴ εἰκόνα ποὺ ζεῖ καὶ σαλεύει, ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ εἶνε ἀνίσχυρο ὁ Λόγος νὰ τὸ κάνει, στὴν ὑλικὴ ἀπόδοση τοῦ παιχνιδιοῦ τῆς φαντασίας.

Θ. ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

'Ο 'Ελληνικὸς κινηματογράφος

Χειροκρότημα

'Ἡ ταινία τοῦ 'Αττίκ

Σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ κινηματογραφικὴ τέχνη ἔρθασε σὲ θαυμαστὴ ἐξέλιξη, ποὺ γίνεται κανένας ἀξελιὰ του θερμὸς ὀπαδὸς της βλέποντας ταινίες μὲ ἄφθαστη τεχνικὴ ἀπόδοση σὰν αὐτὴν π.χ. «τῆς Λίμνης τῶν Ἀμαζόνων κι' ἄλλες κάνει τὶς πιὸ θλιβερὲς σκέψεις ὅτον θυμηθῆ καὶ τὶς δικές μας κινηματογραφικὲς προσπάθειες.

"Ισαμε σήμερα ἡ ντόπια παραγωγὴ στηρίζεται μοναδικὰ στὴν ἐκμετάλλευση τῆς λαχτάρας μας νὰ δοῦμε κάτι δικό μας ἀπὸ τοὺς διάφορους...ἐπιχειρηματίες τῆς καινούργιας αὐτῆς τέχνης. Οἱ ταινίες ποὺ παραδικὰ γυρίστηκαν καὶ ποὺ μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς παίχτηκαν δυστυχῶς ἔξω στὴν Ἀλγυπτο, στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἀλλοῦ, δὲν εἶχανε καμμιὰ σχέση μὲ τὴν πραγματικὴ κινηματογραφικὴ τέχνη.

Οἱ τεχνικὲς ἐλλεῖψεις τῶν ταινιῶν ἦταν τόσο μεγάλες, ποὺ δείχνανε τὴν ἐγκληματικὴ ἀσυνειδησία καὶ σύγχρονα τὸ μοναδικό τους σκοπὸ τὴν κακὴ ἐμπορικὴ ἐκμετάλλευση. Ἀκόμα γιὰ νὰ πετύχουνε αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἡ ὑπόθεση κάθε μιᾶς ταινίας ἦταν ἕνα κοινὸ ρωμαντζάκι ἕνα ἔργο μὲ κανένα βάθος μὲ κανέναν ἀνθρωπισμὸ καὶ τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς μὲ μιὰ ὑπόθεση ὁλότελα ξένη πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ ἠθοποιοὶ ἦταν διαλεγμένοι κι' αὐτοὶ μὲ τὴν ἴδια ἐπιπολαιότητα. Μᾶς παρουσίαζαν ἠθοποιοὺς τοῦ θεάτρου — καὶ ἰδιαίτερα πολλὲς φορὲς ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς — ἄλλα τελείως ἀκατάλληλους γιὰ τὸν κινηματογράφο ἐχτὸς ἀπὸ λιγοστὲς ἐξαιρέσεις ἢ τὶς ὅθθεν μεγάλες...ἀποκαλύψεις. Καὶ ἔτσι βλέπαμε κοριτσάκια ἀσχημάτιστα ἀκόμα νὰ παίζουν ρόλους πρωταγωνιστριῶν.

Μ' ἀλληθιὰ μᾶς ὅμως ἐκπλήξ, εἴδαμε πὼς ἡ τελευταία ἑλληνικὴ ταινία τοῦ 'Αττὶκ τὰ «Χειροκρότηματα» ἀποτελέσανε μιὰ πραγματικὴ ἐξαίρεση, μιὰ ἐξάιρεση ποὺ στηρίζεται σὲ δυὸ βασικὲς αἰτίες.

'Ἡ πρώτη εἶνε ἡ πραγματικὴ ἀποκάλυψη γιὰ τὸν κινηματογράφο ἡ πρωταγωνίστρια τῆς ταινίας. 'Ἀποκάλυψη σωστὴ γιὰ τὸν κινηματογράφο ποὺ θὰ μπορέση νὰ 'προσφέρη πολύτιμες ὑπηρεσίες σ' αὐτόν, γιατὶ ἔχει φωτογένεια. Κάτι ποὺ εἶνε ἡ βάση γιὰ ἕναν ποὺ θὰ θελῆση πραγματικὰ ν' ἀποδοῦν.

'Ἀλλὰ ἡ δεύτερη καὶ πιὸ βασικὴ αἰτία ποὺ τὴν ξεχωρίζει τὴν ταινία αὐτὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες εἶνε ἡ ὑπόθεσή της.

Μακρυὰ ἀπὸ τὶς ἐπιπόλαιες ἰκανοποιήσεις τοῦ μεγάλου κοινοῦ ἀπὸ τοὺς γλυκανὰ λατοὺς ρωμαντισμοὺς κλείνει μέσα της μιὰ ἀνθρωπιά. Ἕνα ζῶν ἀνὸ ἀνθρώπινο πόθο ποὺ ἀκόμα δύσκολα βρίσκουμε καὶ σὲ ξένες ταινίες.

'Ἰστορῶντας τὴ ζωὴ ἑνὸς καλλιτέχνη κατώρθωσε νὰ μᾶς δώση ὅλα τὰ βαθύτερα συναισθήματα ὅλες τὶς ψυχικὲς χαρὲς, λύπες καὶ καταπτώσεις ποὺ μπορεῖ νὰ νοιώση ἕνας πραγματικὸς καλλιτέχνης. Κατώρθωσε μέσα σὲ μιὰ κινηματογραφικὴ ταινία νὰ δώση μιὰ ψυχανάλυση τοῦ ἀληθινοῦ καλλιτέχνη.

Νὰ τὰ δυὸ στοιχεῖα ποὺ τόσο βασικὰ μᾶς ξεχωρίζουν αὐτὴ τὴν ταινία.

Οἱ τεχνικὲς τῆς ὅμως ἐλλεῖψεις — φωνοληψία ἐσαμπὲς εἰκόνες κτλ. — εἶνε οἱ ἴδιες ἄν ὄχι καὶ περισσότερες ἀπὸ ἄλλες Ἑλληνικὲς ταινίες. Οἱ ἠθοποιοὶ ποὺ παίζουνε τοὺς δευτερεύοντες ρόλους, ὅπως ὁ καλὸς ἠθοποιὸς τοῦ θεάτρου καὶ ζεν - πρεμιὲ τῆς ταινίας, εἶνε οἱ πιὸ πολλοὶ ἀκατάλληλοι γιὰ τὸν κινηματογράφο. Πάντως χρωστιέται ἔπαινος στὸν σκηνοθέτη ποὺ προσπάθησε κάτι καλύτερο νὰ πετύχη.

"Αν ὅλα αὐτὰ δὲν τὰ νοιώσουμε καὶ δὲ θελήση τὸ μεταπολεμικὸ κράτος νὰ βοηθήση ὁλικὰ καὶ μὲ μιὰ ἀνώτερη καθοδήγηση τὴν μεταπολεμικὴ κίνηση ποτὲ δὲν θὰ ἀποκτήσουμε μιὰ σοβαρὴ Ἑλληνικὴ κινηματογραφικὴ παραγωγή.

Τὸ καινούργιο δραματικὸ συγκρότημα Μαίρης 'Αρώνη-Δ. Χόρν

Τὶ θὰ μᾶς παρουσιάση

Μὲ τὴν καινούργια σεζὸν, ἀρχίζει τὴν ἐργασία του ἕνα καινούργιο δραματικὸ συγκρότημα : τῆς Μαίρης 'Αρώνη καὶ τοῦ Δημήτρη Χόρν. Οἱ θεατρικὲς στῆλες τῶν καθημερινῶν φημερίδων ἐδώσαν ἤδη ἀρκετὲς λεπτομέρειες τῆς καλλιτεχνικῆς συνεργασίας τῶν δύο νέων πρωταγωνιστῶν, οἱ ὁποῖοι κατεβαίνουν στὸν θεατρικὸ σύλ.

'Ο καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς τοῦ νέου θιάσου κ. Θεόδωρος 'Αρώνης.

δο μὲ τὴν εὐγενικιὰ φιλοδοξία νὰ προσφέρουν ὅλες τοὺς τὶς δυνάμεις στὴν ὡραία ἰδέα τοῦ θεάτρου. Στὸ σημεῖωμά μας αὐτὸ θὰ προσπαθήσουμε νὰ δώσουμε γιὰ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Θεάτρου» σύντομες σκιαγραφίες τῶν δύο πρωταγωνιστῶν καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ των διευθυντοῦ κ. Θ. 'Αρώνη καὶ νὰ ἐκθέσουμε γενικώτερα τὶς καλλιτεχνικὲς των ἐπιδιώξεις. Καὶ ἀρχίζουμε ἀπὸ τὴν πρωταγωνίστρια.

'Ἡ Μαίρη 'Αρώνη εἶνε σήμερα μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκλεκτώτερες καὶ συμπαθέστερες ντίβες τοῦ δραματικοῦ μας θεάτρου. Μαθήτρια τοῦ ἀξέχαστου Φώτου Πολίτη, ἀνῆκε ἀπ' τὴ Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ 'Εθνικοῦ Θεάτρου καὶ προσελήφθη ἀμέσως στὸν θίασο τῆς κ. Μαρίκας Κοτοπούλη, ὅπου κι' ἐργάστηκε συνεχῶς ἐπὶ ἕξη χρόνια. Ἡ πρώτη της ἐπιτυχία ποὺ συνετέλεσε ὥστε νὰ προσεξουν ὅλοι τὸ ταλέντο της ἦταν ἡ «Μὶς Μπάν». 'Από τότε ἡ ἐξέλιξις της ἦταν ἀλματώδης. 'Ἡ 'Αρώνη ἔδωσε σειρὰ ἐπιτυχιῶν στὸ «Ὅπως ἀγαπᾶτε» τοῦ Σαίξπηρ, στὸ «Τοξίδι τοῦ κ. Περισιὼν» τοῦ 'Λαμπὶς καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλα ἔργα. Κι' οἱ ἐπιτυχίες αὐτὲς τὴν βοήθησαν ν' ἀνέβη πολὺ γρήγορα τὶς βαθμίδες τῆς θεατρικῆς ἱεραρχίας καὶ νὰ ἐξελιχθῆ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς δυναμικώτερες πρωταγωνίστριες ποὺ ἔχουμε σήμερα. 'Ἡ τελευταία συνεργασία τῆς καλλιτέχνίδος μὲ τὸν κ. Κώστα Μτσούρη, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ φανῆ καὶ ἡ δραματικὴ πλευρὰ τοῦ ταλέντου της. Πραγματικὰ ἀξέχαστες εἶνε οἱ ἐπιτυχίες της στὸ «Ἐκεῖνη τὴ νύχτα» τοῦ Ζιλάχι, στὸ «Ἕνας ἱππότης στὸν καιρό μας» καὶ στὴν «Κυρία χωρὶς καμελιὲς» τοῦ κ. Λιδωρίκη, στὸν «Τελευταῖο χορὸ» τοῦ Βάζαρν καὶ τελευταῖα στὸ δράμα τοῦ Μπισσὸν «Ὅταν οἱ γυναῖκες ἀγαποῦν».

'Ο Χόρν πάλι, στὰ λίγα χρόνια ποὺ ἔχει στὸ θέατρο, παρουσάσσε μιὰ ἐξέλιξη κατακλητικὴ θὰ μπροῦσε νὰ τὴν χαρακτηρίση κανείς. Στὸν «Πρωτευουσιάνο» τοῦ κ. Ρούσσου εἶχε τὴν πρώτη ἀξιόλογη ἐπιτυχία του μὲ τὸ θίασο Κοτοπούλη. Κι' ἀργότερα στὶς μουσικὲς κωμωδίες— «Τοξίδι τοῦ γάμου», «Ἀλιέτι καὶ πτέρι», «Φάντασμα τοῦ Μετροπόλ — ποὺ πάρουσίασε ὁ ἴδιος θίασος ὁ νέος καλλιτέχνης ἀπεδείχθη περίφημος μπριλλάντε. 'Ἡ φήμη του ὅμως ὡς πρωταγωνιστοῦ στερεώθηκε τελευταῖα μὲ τὸν 'Ελεύθερο Καλλιτεχνικὸ 'Οργανισμὸ τῆς κ. 'Ανδρεάδη. Στὸ «Παράξενο ἐντερμέτσο» τοῦ Ο' Νὶλ ἔδωσε ἕναν Σὲρ 'Ἤβανς ὑποδειγματικό. Καὶ ἐπάστορας Πὶτ Ἄμπεττ στὸ «Ρομάντζο» τοῦ Ρομτὲ ντὲ Φλὲρ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ βρῆ ἰδεωδέστερον ἑρμηνευτή.

Τὸ ζευγάρι τῶν δύο πρωταγωνιστῶν, συμπληρώνει ἕνας ἄλλος ἐκλεκτὸς ἠθοποιὸς ὁ κ. Θ. 'Αρώνης, ποὺ θὰ εἶνε ὅπως εἴπαμε καὶ πασσάτων, καλλιτεχνικὸς διευθυντὴς τοῦ θιάσου. 'Ο 'Αρώνης εἶνε ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους καρατερίστας ποὺ ἔχουμε. Στὸ 'Εθνικὸ Θέατρο ἔχει δώσει σημαντικὲς ἐπιτυχίες («Καθήκον» τοῦ Γκλασνγουόρθυ. «Ποσολτόρος» τοῦ Ξενοπούλου, «Ταπεινοὶ καὶ καταφρονεμένοι» τοῦ Ντεστογιέφσκυ) καὶ στὸ θίασο τῆς κ. Μαρίκας Κοτοπούλη ἐπὶ μιὰ ὁλόκληρη ἐξαετία εἶχε ὡραῖες δημιουργίες ἀπ' τὶς ὁποῖες ἀξέχαστη παρμένει τοῦ Πανιαγη Βιολάντη στὸ δράμα τοῦ κ. Ξενοπούλου «Σπέλλα Βιολάντη» ποὺ ἀνεβάστηκε μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν πενηντάχρονων τοῦ σεβαστοῦ ἀκαδημαϊκοῦ. Στὴν τελευταία του συνεργασία μὲ τὸν θίασο Μουσούρη — 'Αρώνη, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς ἠθοποιὸς ἐσημείωσε νέες ἐπιτυχίες σ' ὅλα τὰ ἔργα ποὺ παίχτηκαν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δύο πρωταγωνιστὰς καὶ τὸν καλλιτεχνικό τους διευθυντὴ, στὸν καινούργιο θίασο μετέχουν ἡ κ. Νόρα Μπαστιὲ, ἡ κ. Χριστίνα Καλογερίκου αἱ δίδες Θάλεια Κουρῆ, Σπάσα 'Ιατρίδου, καὶ Λίτσα Δούκα καὶ οἱ κ.κ. Βόκοβιτς, Λάμπρου, Παπαγιαννόπουλος, Λυγίζος, Πετσαγεωργίου καὶ 'Αργύρης Μὲ λίγα λόγια ὁ καινούργιος θίασος ἀποτελεῖ ἕνα σύνολο ζηλευτὸ ποὺ θὰ παρουσιάση ἀσφαλῶς ἀξιόλογη ἐργασία.

⁂

Στὴν ἀρχὴ τῆς ὁδοῦ 'Ιπποκράτους, ἐκεῖ ὅπου πρὶν λίγα χρόνια ἀρισκόταν τὸ «Τριανὸν» ἀνεγείρεται τὸ καινούργιο θέατρο «Μαίρης 'Αρώνη» εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐργασθῆ τὸ καλοκαίρι ὁ θίασος. Τὸ καινούργιο αὐτὸ θέατρο ποὺ θἆναι ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα τῆς 'Αθήνας θὰ παραδοθῆ στὸν θίασο 'Αρώνη—Χόρν ἐντελῶς ἕτοιμο σὲ 15 περίπου μέρες. 'Ἡ ἔναρξη τῶν παραστάσεων ὑπολογίζεται νὰ γίνη κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ ἐρχομένου μηνός.

Πρῶτο ἔργο «Τὰ τρία βάλε» τῶν Μασσὰν καὶ Βιλεμέτζ ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ ἀπ' τὶς μεγαλύτερες ἐπιτυχίες τῶν τελευταίων ἐτῶν. Στὸ Παρίσι παίχτηκε τὸ ἔργο αὐτὸ ἀπ' τὴν 'Ὑβὸν Πρεντὰν καὶ τὸν Πιὲρ Φρεναὶ γυρίστηκε μάλιστα καὶ στὸν κινημαστογράφο μὲ τοὺς ἴδιους πρωταγωνιστάς. 'Ἡ ἐντύπωση ποὺ ἔκανε ἦταν ἐξαιρετική. Τὸ ἔργο ἐξελίσσεται σὲ τρεῖς ἐποχὲς, στὰ 1867, στὰ 1900 καὶ στὴν ἐποχὴ μας. Στὶς τρεῖς αὐτὲς ἐποχὲς οἱ δύο πρωταγωνιστὰ ἀδ διαπλάσουν ὁ καθένας τους καὶ ἀπὸ τοεῖς διαφορετικοὺς ρόλους. Τὰ «Τρία Βάλε» εἶνε ἀπὸ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα αἰσθηματικὰ ἔργα ποὺ χαρίζουν βαθειὰ συγκίνησι. Τὸ ἀνέβασμά του θὰ γίνη μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιμέλεια χάρις στὶς φροντίδες ποὺ κατέβαλε ὁ μόνιμος σκηνοθέτης τοῦ θιάσου κ. Γιαννούλης Σαραντίδης, τὰ σκηνικὰ του δὲ ποὺ ὀφεῖλονται στὸν νέον καλλιτέχνη κ. Στ. 'Ορφανίδη καθὼς καὶ τὰ κοστούμια τῶν ἐποχῶν ποὺ ἐξελίσσεται τὸ ἔργο θὰ εἶνε θαυμάσια. Μουσικὴ ἐπόκρισις γραμμένη ἀπὸ τοὺς τρεῖς Στράους συνοδεύει τὸ περίφημο αὐτὸ ἔργο, τὸ ἀνέβασμα τοῦ ὁποίου θ' ἀποτελέση ἕνα σημαντικὸ καλλιτεχνικὸ γεγονός.

⁂

Κατὰ τὴν διάρκεια μιᾶς δοκιμῆς τοῦ ἔργου στὸ θέατρο Κυβέλης μιλήσαμε μὲ τοὺς θιασάρχας. Τόσον ἡ 'Αρώνη ὅσον καὶ ὁ Χόρν μιλοῦν μὲ σεμνότητα ὅπως ἀρμόζει σὲ πραγματικοὺς καλλιτέχνας, σχετικὰ μὲ τὴν καλλιτεχνική τους προσπάθεια. Δὲν λένε μεγάλα λόγια, δὲν ὑπόσχονται θαύματα ποὺ λόγῳ τῆς ἐποχῆς δὲν εἶνε εὔκολο νὰ πραγματοποιηθοῦν.

— Θὰ καταβάλουμε μᾶς λένε, κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ παρουσιάσουμε μια ἐργασία ὅσο μποροῦμε πιὸ καλλιτεχνική. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ τονισθῆ εἶνε ὅτι ὁλοκληρώνουμε ἀποκλειστικὰ στὸ εὐτυχικὸ μέρος τῆς ὑποθέσεως. Θὰ ἐργασθοῦμε γιὰ τὴν Τέχνη ὅσο φυσικὰ εἶνε δυνατὸ, ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης συνθήκες.

Οἱ δύο νέοι πρωταγωνισταὶ ἐκτὸς ἀπ' τὸ ταλέντο τους, διαθέτουν τὰ σπουδαιότερα ἠθικὰ κεφάλαια: τὴν ἀπεριόριστη συμπάθεια καὶ ἐκτίμησι τοῦ κοινοῦ. Ἡ ἐπιτυχία λοιπὸν τῆς καλλιτεχνικῆς των προσπαθείας μπορεῖ νὰ θεωρῆται ἀσφαλής.

Σ

Κάλτσες ΑΝΔΡΩΝ 'Υποκάμισα Μεταξωτὰ Κομπιναιζὸν ΖΕΡΣΕ'Υ

Φανέλλες ἀθλητικὲς δρχ. 500 χιλ. καὶ ἄνω
Κάλτσες ἀνδρῶν δρχ. 400 χιλ. καὶ ἄνω
Κομπιναιζὸν Ζέρσεϋ δρχ. 2 ἐκ. καὶ ἄνω
'Υποκάμισα μεταξ. δρχ. 4 ἐκ. καὶ ἄνω.

ΑΠΟΘΗΚΗ
Σ. ΣΩΤΗΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 52
πλησίον ὁδοῦ Αἰόλου τηλ. 33—605.
ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘ. 52

Η ΖΩΗ ΜΟΥ γύρω ἀπὸ τὸ Θέατρο

ΤΟΥ κ. ΚΩΣΤΑ ΑΘΑΝΑΤΟΥ

'Υπάρχουν στὴ ζωγραφικὴ ποικιλία τοῦ κόσμου μερικὲς ἀποχρώσεις τόσο λεπτὲς ποὺ περνᾶνε σχεδὸν ἀνεπαίσθητες ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κοινοῦ τὰ συνηθισμένα νὰ ξεχωρίζουν μόνο τὶς βαθειὰ ἔντονες πινελιὲς, τὸ μαῦρο ἀπὸ τὸ ἄσπρο, τὸ πράσινο ἀπὸ τὸ κόκκινο. Καὶ ὅμως, οἱ ἀπαλοὶ αὐτοὶ ἰριδισμοὶ κρύβουν κάποτε περισσότερη εὐγένεια καὶ δίνουν τὸ χαρακτηριστικώτερο παλμὸ σ' ἕναν πίνακα. Πιὸ χειροπιαστά, θὰ μποροῦσαμε νὰ τὸ ποῦμε κι' ἀλλοιῶς: Θὰ σᾶς ἔτυχε, ἀσφαλῶς, νὰ γνωρίσετε ἀνθρώπους, ποὺ ἐνῷ οὔτε τὸ ράσο φόρεσαν γιὰ νὰ γίνουν κληρικοί, οὔτε στὸν ἄμβωνα ἀνέβηκαν ποτὲ νὰ κηρύξουν τὸ θεῖο λόγο, οὔτε ψαλτάδες μπορεῖς νὰ τοὺς πῆς, οὔτε καντηλανάφτες, οὔτε κλησάρηδες, μὰ ποὺ χώνουνται ὅλη τὴν ὥρα ἀνάμεσα στὶς χλωμὲς μορφὲς τῶν ὑγρεμισμένων ἀγγέλων καὶ στὸ μελιχρὸ φῶς ποὺ χύνουν τὰ χρωματιστὰ τζάμια κάτω ἀπὸ τὸ θόλο, καὶ ἡ ὕπαρξή τους λυώνει ἔτσι σὰν τὸ ἀναμμένο κερί. Μπορεῖ, λοιπὸν, κανεὶς νὰ μὴν ἔτυχε νὰ εἶνε οὔτε ἠθοποιὸς, οὔτε δραματικὸς συγγραφεὺς, οὔτε κριτικὸς τοῦ θεάτρου, οὔτε σκηνοθέτης, οὔτε ὑποβολέας, χωρὶς ὡστόσο καμμιὰ ἀπὸ τὶς ἰδιότητες αὐτὲς νὰ τοῦ εἶνε πολὺ μακρυὰ καὶ τὸ «εἶναι» του ὁλόκληρο ν' ἀποστάζη θέατρο εἰς τὰ μυχιαίτατα. "Αιμα ἀγαπάει κάποιος κάτι καὶ τὸ ζῆ ἐσωτερικὰ καὶ μὲ ἔνταση, τὸ χειρότερο θὰ ἦταν νὰ τὸ ἀνακατώση μὲ τὴ βάναυση ἔννοια ποὺ λέγεται: ἐπάγγελμα.

"Ετσι ἐξηγῶ καὶ ἐγώ—ἴσως γιὰ πρώτη φορὰ τώρα καὶ στὸν ἑαυτό μου τὸν ἴδιο — τὸ πῶς ἔγινε τόσα καὶ τόσα χρόνια νὰ ξεγλυστρήσω ἀπὸ τοὺς ἀδιάκοπους πειρασμοὺς καὶ νὰ μείνω ἁπλῶς ἕνας «φίλος» τοῦ θεάτρου, ἐνῷ ἕνοιωσα «ἐξ ἐπαφῆς», δηλαδὴ κατάσαρκα νὰ μὲ συγκλονίζη τὸ δυνατὸ ρίγος του ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἴσαμε κι' αὐτὴ τὴ στιγμή. Μῆνες εἶνε μόλις ποὺ ὁ ἀγαπητὸς μου θιασάρχης κ. Γ. Χέλμης στὸ δρόμο μιλώντας γιὰ ἄλλα ζητήματα μαζί μου, τὸ βρῆκε πολὺ φυσικὸ νὰ τελειώση τὴν κουβέντα μὲ τὴν παλιὰ στερεότυπη ἐρώτησι:

— Μὰ δὲν θὰ μοῦ γράψης, τέλος πάντων, ἕνα ἔργο; Τὸ περιμένω.

Συνάδελφοί μου, δημοσιογράφοι, μακαρίτες πρὸ πολλοῦ, θαμῶνες τῶν παρασκηνίων, δὲν ἀντιστάθηκαν τελικά. 'Ο χρονογράφος Τίμος Στα θόπουλος, ἔδωσε τὸ «'Εμπρὸς μάρς» τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, καὶ ὁ Στέφανος Γρανίτσας τὸ χαρέστατο ρουμελιώτη «Μητσέλο» του, γιὰ νὰ μὴ ἀναφέρω τοὺς ἄλλους ὅλους ὅσοι ἀφιερώθηκαν συστηματικὰ καὶ σταδιοδρόμησαν. Μὰ καὶ ποῦγραψαν, συλλογιέμαι, τί; 'Ο Μίμης Κολλαποθάκης, ὁ γέρος τοῦ «'Εμπρὸς» ποὖχε ἀνεβάσει ἕνα σωρὸ ἀσήμαντα κομμάτια στὴ σκηνή, ὡρισμένως θὰ ζήλευε κατόπιν τὸ Βλάση Γαβριηλίδη καὶ τὸ Γ. Βουτσινᾶ ποὺ προτίμησαν νὰ μὴ γράψουν τίποτα ποτέ. Πρέπει, μοῦ φαίνεται, νὰ μάθουμε στὸν τόπο μας νὰ περιορίζόμαστε καθένας μ' αὐτοπειθαρχία σὲ συγκέντρωμένη σταθερὴ κατεύθυνση. Οἱ ἀείμνηστοι Τάκης Ταγκόπουλος καὶ Παῦλος Νιρβάνας τὶ τἄθελαν τὰ τόσα δράματα ποὺ ἀράδιασαν, ἐνῷ καὶ ὁ ἀγώνας τοῦ «Νουμᾶ», γιὰ τὸν ἕναν, καὶ ἡ στήλη τῆς «'Εστίας» γιὰ τὸν ἄλλον, τοὺς ἐξασφάλιζαν ἀρκετὰ καὶ βέβαια ἠθικὰ ἔπαθλα; 'Ἡ εὔκολη ἱκανοποίηση μιᾶς ματαιοδοξίας τοὺς παρέσυρε σὲ ἀποτυχημένα σχεδιάσματα. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ γενικώτερα, σὲ μιὰ πλατύτερη κλίμακα καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ὅλους, ὅσοι συμβατικὰ θεωροῦνται ὅτι ἐπέτυχαν. Τὸ θέατρο δὲν μοιάζει μὲ τὴν καθαυτὸ ποίηση στὶς ἄλλες ἐκδηλώσεις της. Εἶνε ἀποτέλεσμα ὡριμότητος. Καὶ ἡ φυλή μας, στὴν καινούργια της μορφὴ τοῦ αἰώνος, δὲν ἔχει «φτάσει» ἀκόμα στὸ ἐπίπεδο πολιτισμοῦ ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ στήψη ἀποδοτικὰ τὸ δημιουργικό της χυμὸ σὲ ἀριστουργήματα ἰσάξια προς τὰ ἀρχαῖα, ποὖταν φυσικὰ ξεσπάσματα τῆς μεγάλης ἀκμῆς, καθὼς ἐπίσης εἶνε καὶ τὰ νεώτερα μερικῶν ξένων, βγαλμένα ἀπὸ τὸ ἀβίαστο περίσσευμα ἑνὸς ἄφθονα καλλιεργημένου πνευματικοῦ — καὶ κοινωνικοῦ — περιβάλλοντος. Νὰ ἰδέες ποὺ μ' ἔχουν κυριεύει βασικὰ ἀπὸ τὴν ἀρχή.

'Αλλὰ ἄς ἀφήσουμε τὰ σοβαρὰ γιὰ νὰ μὴ προσκρούσουμε σὲ πρόσωπα. 'Ἡ ὡρα'α καὶ συγκινητικὴ προσπάθεια πολλῶν ἔργατῶν τοῦ λόγου, μὲ τὴν ἐπιμονὴ καὶ τὸ ταλέντο τους, εἶνε προωρισμένη ν' ἀποτελέση τὴν ἡρωικὴ ἐμπροσθοφυλακὴ στὴ μακρυὰ πορεία γιὰ τὴν κατάχτηση τοῦ μέλλοντος. "Ας εἶνε αὐτὲς οἱ γραμμὲς εὐλαβικὸ μνημόσυνο στὴν ἱερὴ σκιὰ τοῦ πολυαγαπημένου συντρόφου τῆς ζωῆς μου, τοῦ Παντελῆ Χόρν, ποὺ ἀργοπερπατώντας στὴ νοτισμένη ἀσφαλτο νύχτες ὁλόκληρες σὰ

τὸ ἀστικὸ κι' ἐπαρχιακό της σπίτι — οἰκογένεια ἀξιωματικῶν — στὸ σανίδι τῆς σκηνῆς. "Ἐχετε ὑπ' ὄψει σας στ' 'Απομνημονεύματα τοῦ Διον. Λαυράγκα τὴν πρώτη γυναίκα ποὺ ἀναζητήθηκε στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὸ κόρο τοῦ μελοδράματος. Δὲν δεχόντουσαν οὔτε οἱ κοινές. Τὸ θεωροῦσαν κι' αὐτὲς ἀκόμα διαπόμπευση. Στὸν καιρό μου βέβαια εἶχαν ἀλλάξει τὰ πράγματα. Ἡ Αἰκατερίνη Βερώνη, ἡ Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου ἀνέβαζαν τὸ εἶδος σὲ ἀποθέωση. 'Αλλὰ καὶ μ' ὅλ' αὐτά, τὸ ἀμάρτημα δὲν ἔπαυε νὰ φαίνεται βαρύ. Ἡ ζαδέρφη μου πῆρε ψευδώνυμο. Ἡ θέση της ἦταν ἐξαίρετη. Μονάχα ὅμως ὁ πρόωρος χαμὸς τοῦ πατέρα μου μοῦ ἐπέτρεψε νὰ τὴν προσεγγίσω, διψασμένος ἀπὸ φλογερὴ, ἀκατανίκητη περιέργεια. "Ω! πῶς φωτίζουν πάντα τὴν ψυχή μου, ὅπως τότε, τὰ παρατεταγμένα λαμπιόνια τῆς ράμπας, μὲ τὸ προτόβγαλτο ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἠλεκτρικὸ φῶς. Σὰ νάχα μ' ἕνα φτερούγισμα πετάξει στὰ πλάτη τοῦ οὐρανοῦ καὶ ν' ἀγγίζα ἕνα—ἕνα τ' ἀστρα ἀπὸ κοντά. Καὶ πῶς σπαθίζει διεισδυτικὰ τὴν ὀσφρησή μου ἡ ἀπόπνοια ἀπὸ τὶς μυρωδάτες ποῦδρες καθώς οἱ ἀρτίστες πασπάλιζαν μὲ τὸ χνουδωτὸ λαγοπόδαρο τὰ πρόσωπά τους στὸ στενοῦλι ἐμβαδὸν τοῦ καμαρινοῦ. Σὲ μιὰ τέτοια στιγμὴ ὀνειροπαρμένος ἀπὸ ἔκσταση, εἶχα θρονιαστῆ τὴν ὥρα τοῦ διαλείμματος σ' ἕναν καναπὲ τῆς ἐτοιμασμένης σκηνῆς, καὶ ὁ μακαρίτης Παπαϊωάννου — στὸ θερινὸ θέατρο 'Αρνιώτη, τὸ ἤβη στεγασμένο «Ὀλύμπια»—βγαίνοντας νὰ παραστήσῃ, σὰν ἄνοιξε ἡ αὐλαία, μ' ἄρπαξε ἀπότομα καὶ μὲ πέταξε πίσω ἀπὸ τὶς κουΐντες σὰν περιττὸ ἀντικείμενο!

Πόσες φορὲς ὁ κατόπιν ἀγαπημένος μου φίλος Γιάννης σὲ παρέες ξενυχτιοῦ τὸλεγε καὶ τὸ ξανάλεγε ξεκαρδισμένος γιὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ τοῦ ἔχε ἀφήσει ἡ ἀπροσδόκητη ἔκπληξη. Σὲ κείνη τὴν ἀστραπιαία κίνηση χαρᾶς καὶ τρόμου καθωρίστηκε παντοτεινὰ ἡ θέση μου μὲ τὸ θέατρο. Προτίμησα ἔκτοτε νὰ μείνω στὰ παρασκήνια. Καὶ ὅταν ὕστερ, ἀπὸ μιὰ γενηά, ὁ ἀγαπητός μου Παρασκευᾶς μοῦ ζητοῦσε ἕναν τίτλο γιὰ τὸ θεατρικὸ περιοδικὸ ποὺ θάβγαζε τοῦ τὸν ἔδωσα ἀδίσταχτα: «Τὰ Παρασκήνια» — τοῦ εἶπα δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἐκφραστικώτερος. 'Εκεῖ μέσα εἶνε τὸ νόημα τῆς Τέχνης καὶ τῆς ζωῆς τοῦ θεάτρου, καὶ στὴν κυρίως σκηνὴ δὲν μένει πιὰ παρὰ ἡ φιγούρα του, τὸ ἔτοιμο σερβίρισμα. Οὔτε μιὰ φορὰ δὲν συνέβη νὰ μπορέσω νὰ παρακολουθήσω ὁλόκληρη παράσταση ἀπὸ τὸ κάθισμα τῆς πλατείας σὰ θεατής. Θαρροῦσα πὼς ἡ οὐσία τοῦ ἔργου θὰ μοῦφευγε. Τὸ ἤθελα ἀπὸ τὶς πρόβες, ἂν μὴ καὶ πιὸ πρίν, ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσή του, ἀποσπασματικὰ σκηνὲς — σκηνὲς καὶ ξεδιάλεγα πάντα ὡρισμένα σημεῖα του. "Ενα ντύσιμο, μιὰ ἁπλὴ κίνηση χεριοῦ κάποτε, νὰ τὶ ἔχουν μείνει στὴ μνήμη μου. "Οποτε ὁ Θωμᾶς Οἰκονόμου ἔπαιζε τὸν Ἰατρὸ Ράνκ στὸ «Σπίτι τῆς κούκλας» τοῦ Ἴψεν, ξεπετιόμουν πάντα ἀπὸ τὸ γραφεῖο τῆς διευθύνσεως, ὅπου παίζαμε συνήθως χαρτιά, νὰ τὸν ἰδῶ στὴ στιγμὴ ποῦφευγε ἀμίλητος γιὰ νὰ πεθάνῃ, κι' αὐτὴ ἡ δραματικότητα φαινόταν κυρίως στὸ ὕφος του. 'Απ' ὅλα τὰ πρόσωπα πιὸ πολὺ ἔχω κρατήσει τὸ Λεωνίδα τὸ Σκορδίλη, τὸν «ὁδηγό» τῆς σκηνῆς, τὸν ἀεικίνητο μὲ τὸ τετράδιο στὸ χέρι νὰ κυνηγάῃ ἕναν - ἕναν τοὺς ἠθοποιοὺς καὶ νὰ τοὺς σπρώχνῃ στὸ προσκήνιο σὰ φούρναρης τὰ καρβέλια γιὰ ψήσιμο. Καὶ στὸ βλέμμα καὶ στὴν ἀκοή μου ζῇ πάντα μιὰ ἄλλη ἀκόμα μορφὴ, ἀπὸ τὶς ἀφανέστερες, ὁ Στέργιος —γυὸς ζάμπλουτου ἐθνικοῦ εὐεργέτου, τοῦ Μετσοβίτη Τοσίτσα: 'Αντιγραφέας τῶν ρόλων ὅλη τὴν ἡμέρα, μὲ τὸ δείχτη τοῦ δεξιοῦ του χεριοῦ μελανωμένο καὶ πρισμένο, κρατώντας ἕναν κοντυλοφόρο μὲ χοντρὸ περίβλημα φελοῦ. Τὸ δειλινὸ, μπεκρῆς στὴν ταβέρνα μὲ τὸ Λάμπρο Πορφύρα· καὶ τὸ βράδυ ὑποβολεὺς τρυπωμένος στὸ καβοῦκι του ν' ἀγωνίζεται καὶ νὰ κραυγάζῃ, μισὸς χωμένος στὸ ὑπόγειο, μὲ τὴ βραχνὴ ἀσθματικὴ του φωνή. Ρωτάω, κ' ἔχει ἀράξει στὸ Γηροκομεῖο ἀπὸ καιρὸ, σέρνοντας στὰ τελευταῖα του βήματα τὸ μυστικό του ἔρωτα γιὰ κάποια ἀγαλματένια θεὰ τοῦ θεάτρου, ποὺ γιὰ χατῆρι της ἔφαγε ὅλη του τὴ ζῴση ἔτσι, ἀρκεῖ νὰ ὁ'ταν κοντά της, ἄφωνος σκλάβος της...

Στὸ «'Αθήναιο» τῆς ὁδοῦ Πατησίων, ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια, παρὰ λίγο νὰ μπλέξω δριστικὰ καὶ σὲ τρόπο ποὺ νὰ μὴν ξεγλύτωνα. Αὐτὸ τὸ κακὸ μοῦ τὄχε κάμει ὁ φίλος μου Σπύρος Μελᾶς. 'Ιδρύθηκε τότε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ «Θέατρο Τέχνης» ποὺ τώρα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμία τὸ συνεχίζει μὲ τόσο ζῆλο ὁ νεώτερος κ. Κούν. Τὸ θέατρο ἤταν ὅμιλος ἐκλεκτὸς φίλων τῆς τέχνης ὠργανωμένος σὲ σωματεῖο—'Ανδρεάδης, Ποριώτης, Γρυπάρης κ. ἄ. — καὶ γνὼ βρέθηκα γενικὸς γραμματεύς. Μὲ τὸ ζωγράφο Περικλῆ Βυζάντιο, ὡς καλλιτεχνικὸ συνεργάτη, εἴμαστε τὰ μόνιμα στελέχη κι' ἔπρεπε νὰ ἐργαστοῦμε σκυλίσια ἑτοιμάζοντας τὸ πᾶν. Οἱ τρεῖς μας, Μελᾶς, Βυζάντιος κ' ἐγώ, πιάναμε δουλειὰ ἀπὸ τὶς ἑφτὰ τὸ πρωΐ. Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη Παπαδάκη πρωτόβγαλτη, ἀλλ' ἀρκετὰ δοκιμασμένη, ἀπὸ τὸ 'Ωδεῖο 'Αθηνῶν, πρωταγωνίστρια. Ἡ φιλοδοξία ποὺ μᾶς κυρίευε, ξεπερνοῦσε κάθε ὅριο ἀντοχῆς. 'Ο Μελᾶς, ἔξαλλος, ἐδίδασκε τὴν κ. Πούπα Κοκκινάκη, μὲ γκρινιάτσες, χειρονομίες, ξεφωνητά. 'Ο Βυζάντιος ἐσχεδίαζε μακέττες σκηνογραφιῶν μ' ἐξωτικὰ σχήματα. 'Εμένα ἔπρεπε νὰ περνοῦν ἀπὸ τὸ χέρι μου ὅλα, ἔως καὶ τὸ πρόγραμμα. Τὸ τὶ ἔκταση θάπαιρνε μιὰ τέτοια πυρκαγιὰ μέσα μου, ποιὸς τὄξερε; Θάγραφα, λέει, δράματα καὶ κωμωδίες; 'Εκατὸ φορές. "Οπου, ἐάφνου, σὰν τὸν μακαρίτη Παπαϊωάννου, ποὺ μὲ πέταξε ἔξω, νάσου τὴν παραμονὴ ἀκριβῶς τῆς ἐνάρξεως, μιὰ ἐπείγουσα ἀποστολὴ τοῦ «Ἐλευθέρου Βήματος» ὅσο γινότανε μακρύτερα : Γιὰ τὴν Κοινωνία τῶν 'Εθνῶν! 'Εκεῖ, στὴν ἤρεμη κορνίζα τοῦ 'Ελβετικοῦ τοπίου, ὅπου ἡ πάντα χιονισμένη κορυφὴ τοῦ Μὸν Μπλὰν καθρεφτίζοταν κοκκέτικα στὴν ἀτάραχη ἐπιφάνεια τῆς λίμνης τοῦ Λέμαν, μὲ τὸν ἀβρὸ διεθνῆ διπλωματικὸ κόσμο τῆς Γενεύης, μάθαινα ἀπὸ τὰ φύλλα τὴν ἐπιτυχία τῶν «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας», τοῦ «'Αμφιτρύωνος»' τοῦ «'Ο χρόνος εἶνε ὄνειρο» τοῦ Λενορμὰν καὶ τοῦ Πιραντελλικοῦ «"Ἑξη πρόσωπα ζητοῦν συγγραφέα» στὸ ὁποῖον ἔπαιζε καὶ ὁ Μελᾶς, καὶ ἡ φλόγα τῆς θεατρικῆς σταδιοδρομίας μου σβυνόταν μαζὶ μὲ τὶς χρυσὲς ἀνταύγειες τὸ ἡλιοβασίλεμμα στὸ ράθυμο φλοίσβιμα τῆς ὄχθης τοῦ Ροδανοῦ.

Τώρα, ὅποτε διαβαίνω ἔξω ἀπὸ τὸ «'Αθήναιο» θυμᾶμαι ζωηρότερα μᾶλλον μιὰν ἄλλη περίπτωση, ἕνα κομμάτι ζωῆς ποὺ εἶχα περάσει στὸ χῶρο τοῦ ἴδιου θεάτρου τρία χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν περιπέτεια Μελᾶ. "Ἠταν ὁ Αἰμίλιος Βεάκης στὴν ὡριμασμένη του ἐξόρμηση, ὅταν ἀνέβαζε τὰ Σαιξπήρεια καὶ μὲ συμπαραστάτη τὸ Χριστόφορο Νέξερ τὰ Μολιέρεια. "Ενα καλοκαίρι θαυμαστῆς μποεμικῆς ἀφροντισιᾶς, ποὺ κάθε νύχτα μετὰ τὴν παράσταση στήναμε καταμεσῆς στὴν πλατεῖα τοῦ θεάτρου ὑπαίθριο τσιμποῦσι μὲ διαγωνισμὸ...πολυφαγίας, καὶ ἡρωικὴ κρασοκατάνυξη. 'Ο Αἰμίλιος Βεάκης ἦταν πηροῦνι γερὸ, ἀλλὰ πολλὲς φορὲς τοῦ ἀμφισβήτησα τὰ πρωτεῖα, ὅπως μπορεῖ νὰ βεβαιώσῃ ὁ 'Ηλίας Δεστούνης ποὺ κρατοῦσε μὲ τὸ χυμῶδες κεφαλλωνίτικο χιοῦμορ του τὰ πρακτικὰ τῆς ἑλλανοδίκου ἐπιτροπῆς. Σὰν πολλὰ ὅμως σᾶς ἐφλυάρησα γιὰ σήμερα, ἂν καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ ὅσα ἔχω παραλείψει εἶνε τὰ περισσότερα καὶ τὰ σπουδαιότερα, ἀλλὰ σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ προσεχῆ φύλλα δὲν ἀποκλείεται νὰ ἱστορήσουμε καὶ μερικὰ ἀπ' αὐτά...

ΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

Ἀπ' τὸν κύκλο τῶν «'Αμαρτωλῶν»

ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ

Τοῦ κ. ΜΙΧ. ΡΟΔΑ

. . . . . .

"Ενα βράδυ—πολλὰ βράδυα — τὴν ὥρα ποὺ οἱ ἄνθρωποι κοιμοῦνται, θέλησα νὰ προσευχηθῶ. Καὶ εἶπα τ' ὄνομά σου. Φίλησα τὸ ἄπειρο. Γιατὶ εἶσαι πάντοῦ, ὅπως τὸ σκοτάδι ἢ τὸ φεγγαρίσιο φῶς.

Τώρα ποὺ φεύγεις σ' ἄλλους τόπους, τσιγγάνα κι' ἐσὺ τῆς ζωῆς, γνώριζέ το:

Θάρθουν, ἐρωτιάρικα πουλιά, οἱ καπνοὶ τῶν τσιγάρων μου, τοῦφες—τοῦφες νὰ περάσουν πάνω ἀπ' τὶς πολιτεῖες, θ' ἀγκαλιασταῖν καὶ πυκνώσουν, καὶ ξέρε το, θὰ βγάλουν ἀστραπὲς — θὰ εἶνε ὁ πόνος μου. Θὰ βγάλουν φωτιὲς—θὰ εἶνε ἡ σκέψη μου. Θὰ ξεχύσουν ποτάμια τὴ βροχὴ—θὰ εἶνε ἡ θυσία τῶν ματιῶν μου.

"Απιστη γυναίκα, καλὴ καὶ μάγα, γλυκειά, φαρμακερὴ, στὶς πολιτεῖες ποὺ πηγαίνεις κύτταξε τὸν οὐρανό. Θὰ περάσουν τὰ μαῦρα σύγνεφά μου καὶ θ' ἀστράψουν καὶ ρίξουν ἀλήθινὰ καταχλυσμό...

ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

Στὸ δρόμο μου φτερουγίζει μικρὸ, μαῦρο περιστέρι, παιγνιδίζει στὸν ἀέρα καὶ νοιώθω νὰ μὲ σέρνῃ στὸ πλανερὸ ἀνέβασμά του.

Ποῦ πᾶς, χαρούμενο πουλὶ, στὰ χιονισμένα μου βουνά;

Ἡ παγωνιὰ θὰ σὲ τρομάξει, ὅπως τρομάζει τὴ ζωή μου. Τὴ νύχτα τὰ φτερά σου θὰ παγώσουν καὶ μάταια θ' ἀγωνιστῆς γιὰ νὰ κατέβῃς στοὺς θερμοὺς κάμπους.

Μαῦρο περιστέρι, πουλὶ ἀλώβητο κι' ἀγαπημένο, τὰ χιόνια εἶνε ὁ τάφος μου. Εἶνε τὸ ἀπέραντο σεντόνι ποὺ θὰ τυλίξῃ τὸ κορμί μου...

Μάταια στηρίζω ἐλπίδες καὶ χαρὲς στὸν ἥλιο καὶ στὴν ἀνοιξη.

Τὰ χιόνια θὰ λυώσουν, σὰν τὴ ζωή μου, τὴν ὀλόσπρη, καὶ τότε θὰ εἶμαι τὸ νεράκι τὸ θολὸ καὶ πικραμένο.

Μαῦρο περιστέρι, τράβα σὲ καθαρὴ πηγὴ τὴ δίψα σου νὰ σβύσῃς. Στὸ ποτάμι ποὺ ἐγὼ θὰ ταξιδέψω στεῖλε τοὺς ὀχτροὺς σου. Μὲ μιὰ σταγόνα μου θὲ νὰ φαρμακωθοῦν....

ΣΙΝΙΟΡΑ...

Πῶς ἔτρεμα! Πίσω ἀπ' τὶς κουρτίνες τοῦ θεάτρου παιζόταν ἕνα δρᾶμα μὲ πρωταγωνιστὲς τὶς τρικυμίες τῆς ψυχῆς μου.

"Ο,τι λαχταροῦσα κι' ἐποθοῦσα εἴταινε κοντά μου γελαστὸ καὶ πρόσχαρο. Χεῖλια κόκκινα καὶ μάτια φλογερά, σῶμα λαμπαδερὸ καὶ ἐρωτόλουα θερμά. Σὲ λίγες στιγμὲς παίχτηκε τὸ δρᾶμα πίσω ἀπ' τὶς κουρτίνες τοῦ θεάτρου.

Κι' ἔπειτα ἀρχίνησε ἡ ζωὴ νὰ κυβερνάει τὴ θερμὴ ἀγάπη μας. Ἡ θάλασσα ποὺ ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά τῆς καὶ μὲ δέχτηκε εἴταινε μιὰ ματιά της. 'Αρχίνησε ἡ ζωὴ νὰ κυβερνάει τὸ πάθος μου. Καὶ τὸ μικρὸ λευκὸ καράβι, ἡ καρδιά μου, ἀνοίχτηκε στὰ πέλαγα ποὺ δὲν ἔχουνε λιμάνια καὶ νησάκια, στερνὴ παοηγοριὰ τῶν θαλασσοδαρμένων.

Καὶ πλέω στ' ἀνοιχτὰ, στ' ἄγνωστα μὲ κυβερνήτῃ τὸ πάθος μου, ποὺ ἄξαφνα γεννήθηκαν κι' ἄνθισε φλόγες καὶ καημούς.

Σινιόρα, ζητοῦσε τὰ πανιά σου ἄφοβα, γιατὶ μελλούμενο ἤτανε κάτω ἀπὸ τὶς τρικυμίες καὶ τὶς καταιγίδες τῶν ματιῶν σου νὰ καταποντισθῶ...

ΟΙ ΓΛΑΡΟΙ

Σ' αὐτὸ τὸ γαλήνιο ἐρωτικὸ ταξίδι ἀκολουθοῦσαν κοπάδια οἱ γλάροι, φτερουγιαστοὶ ἄγγελοι, τραγουδιστάδες τῆς χαρᾶς μας. Πετοῦσαν χαρωπὰ δεξιὰ, ζερβὰ, ἀπάνω στὰ κατάρτια, στὴ πλώρη καὶ στὴ πρύμνη. Φτερούγιαζαν κι' ὅλο πολιορκοῦσαν τὸ καράβι σὰ νάθελαν νὰ τοῦ κόψουνε τὸ δρόμο γιὰ νὰ μὴ πάει στ' ἀνοιχτὰ, στὰ πέλαγα. Μάταια. "Οσο περνοῦνε οἱ ὧρες, οἱ καιροὶ, τόσο καὶ τὸ καράβι ξεμακραίνει ἀπὸ τοὺς ἥσυχους γιαλοὺς καὶ βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ θαλασσοταραχὲς, φουρτοῦνες, ἀεροκαταχλυσμοὺς, σκοτάδια, πόντους, σφιχτογκαλιάσματα θανατερά.

"Ω, γλυκειὰ ὀμορφιὰ μου, σ' αὐτὴ τὴ πικρὴ ὥρα, ποὺ ζοῦμε πολιορκημένοι ἀπὸ τὸ θάνατο, σὲ βλέπω ποὺ ἀποζητᾶς τοὺς γλάρους, τοὺς γλάρους μας, τοὺς φτερωτοὺς ἀγγελικοὺς συντρόφους τοῦ πρώτου ἐρωτικοῦ μας ταξιδιοῦ...

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο ἄρθρο τοῦ κ.

'Αδ. Δ. Παπαδήμα

γιὰ τὸ ἐπίμαχο ζήτημα

ΘΙΑΣΟΙ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ
ΕΝΑ ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΣ ΘΕΑΜΑ
Ἡ πολυθρύλητη
«ΡΟΖΙΤΑ»
τοῦ κ. Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ
στὸ θερινὸ θέατρο
ΤΟΥ ΣΑΜΑΡΤΖΗ
Πλήμμυρα μουσικῆς φαντασμαγορίας, κεφιοῦ, πνεύματος.
Καλλιτεχνικὴ διεύθυνσις Ν. ΜΗΛΙΑΔΗ
Πρωταγωνιστοῦν: ἡ Κα ΜΑΡΙΚΑ ΚΡΕΒΑΤΑ, ΣΠ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ, Κ. ΔΟΥΚΑΣ Π. ΚΑΣΣΗΣ
καὶ ἕνα ἄλλο πολυμελὲς ἐπιτελεῖο διαλεχτῶν καλλιτεχνῶν καὶ 20μελὴς Ἀθηναϊκὴ Χορωδία.

'Η Κρατική Σκηνή μας

'Ομιλεῖ ὁ κ. Ν. Λάσκαρης

Λίγοι ἔχουν ζήσει, ἔχουν πονέσει, ἔχουν ἀγαπήσει τὸ θέατρο, ὅσο ὁ κ. Ν. Λάσκαρης. Τὴ ζωή του ὅλη, τὸ ταλέντο του, τὴν ἐργατικότητά του — καὶ ἄν ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ ἔχουν δουλέψει ὅσο αὐτός! — ὅλα στὸ θέατρο τ' ἀφιέρωσε.

Καὶ ἡ συμβολή του στὴν ἱστορία τοῦ νεο ἑλληνικοῦ θεάτρου εἶνε ἀπὸ τὶς πιὸ σημαντικές.

Γι' αὐτὸ δίκαια τοῦ ἔχει ὁμόφωνα ἀπονεμηθῆ ὁ τίτλος πατέρας τοῦ θεάτρου» κι ἀκόμα δικαιότερα τοῦ ἀνετέθη τελευταῖο ἡ γενικὴ διεύθυνσις τῆς Κρατικῆς μας Σκηνῆς.

"Ηταν ὁ ἐνδεδειγμένος ἄνθρωπος γι' αὐτὴ τὴ θέση.

'Ἐπὶ τέλους!

'Αδιάθετος ἀπὸ λίγες μέρες, μᾶς δέχεται στὸ σπίτι του. Μέσ' στὸ γραφεῖο του, ποὺ καὶ μόνο μιὰ ματιὰ ἀν τοῦ ρίξῃς, καταλαβαίνεις ὅτι βρίσκεσαι στὸ ἄντρον ἑνὸς λάτρη τῆς θεατρικῆς τέχνης. Οἱ τοίχοι γεμᾶτοι φωτογραφίες θεατρικῶν συγγραφέων καὶ ἠθοποιῶν. Ἡ βιβλιοθήκη, τὰ ράφια ξέχειλα βιβλία καὶ ντοσιὲ πλῆθος ντοσιὲ ὅπου εἶνε συγκεντρωμένα μὲ τάξι — μὲ ἀγάπη — ὅλα τὰ βοηθήματα ποὺ τοῦ χρειάζονται γιὰ τὸ συμπλήρωμα τοῦ μνημειώδους του ἔργου — τῆς 'Ἱστορίας τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου.

Στὸ γραφεῖο μπρὸς καθισμένος ὁ κ. Λάσκαρης. Πάντα εὐχάριστος, πάντα κεφᾶτος, πάντα γεμᾶτος νεανικότητα, παρ' ὅλα τοὺ τὰ χρόνια μᾶς ἐκθέτει τὰ σχέδιά του, γιὰ τὴν Κρατική μας Σκηνή.

—Θὰ στραφῶ στὰ ἑλληνικὰ ἔργα, κυρίως, μᾶς λέει. Πάντα φώναζα, καὶ ἀπὸ τότε ποὺ ἤμουν πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τοῦ 'Εθνικοῦ ἀκόμα. Μὰ τώρα θὰ τὸ κάνω πραγματικότητα τὸ ὄνειρό μου αὐτό. 'Ἑλληνικὰ, κυρίως ἑλληνικὰ ἔργα, χωρὶς ὅμως βέβαια νὰ ξεχνάω καὶ τὸ κλασσικὸ δραματολόγιο ποῦναι ἀπαραίτητο τόσο γιὰ τὴ διδασκαλία τῶν ἠθοποιῶν, ὅσο καὶ τῶν συγγραφέων.

»Θὰ μοῦ πῆτε, καὶ δικαιολογημένα, ὑπάρχουν σπουδαῖα ἑλληνικὰ ἔργα; Δὲ ξέρω... Δὲν ξέρω... 'Ἀπὸ ὅσα ὑποβάλλονται στὴ κρίση μου, διαλέγω τὰ καλύτερα, ἐκεῖνα ποὺ μποροῦν νὰ παιχθοῦν. Καὶ τέτοια ὑπάρχουν πολλά, σᾶς βεβαιῶ. "Οσο γιὰ ἀριστουργήματα ; Τί νὰ σᾶς πῶ. Δὲν γεννιῶνται κάθε μέρα οἱ Σαίξπηρ καὶ οἱ Γκαῖτε. Μποροῦμε νὰ περιμένουμε.

— Τὶ ἔργα ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας γιὰ τὸν χειμῶνα;

Πρὸς τὸ παρὸν ἀπὸ ἑλληνικὰ τέσσερα. "Ενα τῆς Μανουέλλας, κάποιο τοῦ Τζάκα (ἔτσι θαρρῶ τὸν λένε), ἕνα πολὺ - πολὺ ὡραῖο τοῦ Τερζάκη καὶ ἕνα ἀκόμα. Αὐτὰ βέβαια γιὰ τὸ χειμῶνα.

— Καὶ τώρα τὸ καλοκαίρι;

— Θὰ ἐργαστοῦμε ἕνα - ἑνάμισι μῆνα στὸ θέατρο τοῦ Κήπου τοῦ Κλαυθμῶνος μὲ ἐλαφρὰ δράματα καὶ κωμωδίες, κι' ἀργότερα θὰ δώσουμε στὸ 'Ἀρχαῖο Θέατρο τὴν 'Ἑκάβη καὶ τὸν Πλοῦτο τοῦ 'Ἀριστοφάνους.

— "Ἄλλα σχέδια γιὰ τὴν Κρατική μας Σκηνή;

—"Α... ναί! Σκοπεύω ἀπαραιτήτως —ἂν ζήσω βέβαια — μιὰ φορὰ τὸ χρόνο ν' ἀνεβάζω ἔργα πεθαμένων συγγραφέων. Ἡ νέα γενεὰ ἀγνοεῖ τὸ Βερναρδάκη, τὸν Κορομηλᾶ, τὸ Δημητρακόπουλο. Κι' ὅμως ὑπάρχουν ἀριστουργήματα ἀνάμεσα στὰ ἔργα τους. Ἡ Μεσόπη καὶ ἡ Γαλάτεια ἔχουν χαλάσει κόσμο στὸ ἐξωτερικό. Κι' ἐδῶ τὰ ἀγαποῦμε αὐτὰ τὰ ἔργα. Θὰ μοῦ πῆτε ἡ γλῶσσα. Μὰ γιὰ δέστε...

Καὶ ὁ κ. Λάσκαρης σκαλίζει λίγο καὶ βρίσκει ἕνα δεμένο τετράδιο.

—Ρίξτε μιὰ ματιά. Ἡ Φαῦστα μεταφρασμένη ἀπὴ καθομιλουμένη...

Διαβάστε λίγο... Δὲ μπορεῖ κάλλιστα νὰ παρασταθῆ; Καὶ δὲν εἶνε κρίμα ν' ἀγνοοῦν οἱ νεώτεροι ἔργα ποὺ

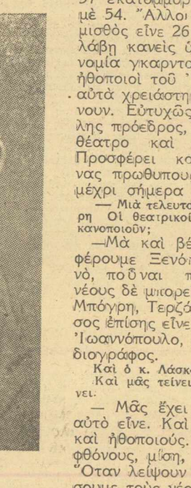

Ὁ κ. Ν. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

φερε στὸ θέατρο τόσα ὅσα αὐτός. 'Ο «'Αγαπητικὸς τῆς βοσκοπούλας» εἶνε ὡραῖο ἔργο. Καὶ καθώς εἶνε ὡραῖα ἀνεβασμένος μὲ καλὰ σκηνικά, καὶ μὲ πρίφημους ἠθοποιοὺς, ἐγὼ τὸν βρῆκα μιὰ τέλεια παράσταση. Μὲ τὴν εὐκαιρία μάλιστα ρίχνω καὶ μιὰ ματιὰ στὸν καιρό τους ἄφησαν ἐποχή;

— Εἴπατε καὶ γιὰ τὸν Κορομηλᾶ. Σᾶς φαίνεται ἐπιτυχημένη ἡ ἐπιλογὴ καὶ τὸ ἀνέβασμα μετὰ τόσα χρόνια τοῦ «'Αγαπητικοῦ τῆς Βοσκοπούλας»;

— Γιατὶ ὄχι; Τὸ εἶπα καὶ πάλι. 'Ο Κορομηλᾶς ἦταν σταθμὸς γιὰ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο. Κανεὶς δὲν πρόγνωμη: Γιατὶ οἱ διάφοροι θεατρῶνες δὲ στρέφονται στὸ ρωμαντικὸ θέατρο, στὰ παληὰ ξένα ἔργα ; Ρουΐ Μπλάνς, Ἐρνάνης, Λουκρητία Βοργία. "Ἔργα ποὺ ἂν παίζονταν καλὰ μὲ τὰ κοστούμια τῆς ἐποχῆς ὅπως πρέπει, θὰ γέμιζαν τὰ ταμεῖα τῶν θεάτρων ἑκατομμύρια.

'Ἐπανερχόμαστε στὸ θέμα μας.

— "Ἐχετε καλὰ στελέχη στὸ 'Εθνικό;

—Μὰ ναί, ἀρκετὰ Κυρίως ἀπὸ θηλυκά, δὲ μᾶς λείπουν. 'Ἀπὸ νέες, ἔχουμε δυὸ γερὰ ταλέντα, τὴν 'Αλκαίου καὶ τὴν Περωτῆ ποὺ θὰ πᾶνε ὁπωσδήποτε μπροστά. "Ἀνδρες ὅμως μᾶς λείπουν. Κυρίως ζὲν-πρεμιέ. 'Αλλὰ καὶ αὐτὸ ἐλπίζω νὰ ρυθμισθῆ γιὰ τὸ φθινόπωρο.

— Τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα πῶς τὸ ἀντιμετωπίζετε;

— "Ἐγινε ἀναπροσαρμογὴ καὶ τὰ νέα συμβόλαια ποὺ ὑπεγράφησαν εἶνε ὅλα μὲ μεγάλους μισθούς. 'Ο Γληνὸς ἐπὶ παραδείγματι, ὑπέγραψε μὲ 57 ἑκατομμύρια. Πέντε - ἕξη ἄλλοι μὲ 54. "Ἄλλοι μὲ 50. 'Ο μικρότερος μισθὸς εἶνε 26 ἑκατομμύρια. Καὶ ἄς λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν οἰκονομία γκαρνταρόμπας ποὺ ἔχουν οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ 'Εθνικοῦ. Βέβαια, ὅλα αὐτὰ χρειάστηκαν ἀγῶνες γιὰ νὰ γίνουν. Εὐτυχῶς ποὶ εἶνε ὁ κ. Ράλλης πρόεδρος, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾶει τὸ θέατρο καὶ ἐργάζεται γι' αὐτό. Προσφέρει καθημερινῶς ὅσα κανένας πρωθυπουργὸς δὲν προσέφερε μέχρι σήμερα στὸ θέατρο.

— Μιὰ τελευταία ἐρώτησῃ, κύριε Λάσκαρη Οἱ θεατρικοί μας συγγραφεῖς σᾶς ἱκανοποιοῦν;

—Μὰ καὶ βέβαια. Χωρὶς νὰ ἀναφέρουμε Ξενόπουλο, Μελᾶ, Συναδινό, ποὺ ναι παληότεροι, ἀπὸ τοὺς νέους δὲ μπορεῖς παρὰ νὰ ξεχώρισης Μπόγρη, Τερζάκη, Λιδωρίκη. 'Ο Ροῦσος ἐπίσης εἶνε καλός. "Ὅσο γιὰ τὸν 'Ιωαννόπουλο, εἶνε μοναδικὸς κωμωδιογράφος.

Καὶ ὁ κ. Λάσκαρης σηκώνεται.

Καὶ μᾶς τείνει τὸ χέρι, ἐνῷ συμπλήρωνει.

— Μᾶς ἔχει φάει ἡ μεμψιμοιρία, αὐτὸ εἶνε. Καὶ συγγραφεῖς ἔχουμε καὶ ἠθοποιούς. "Ἐχουμε ὅμως καὶ φθόνους, μίση, ζήλειες, κακομοιριές. "Ὅταν λείψουν αὐτά, ὅταν ἀγκαλιάσουμε τοὺς νέους μὲ ἀγάπη καὶ κατανόηση, ὅταν οὐσῖ καὶ πιστέψουμε ὅτι πρέπει νὰ τοὺς βοηθήσουμε στὸ δύσκολο ἔργο ποὺ ἀναλαμβάνουν, τότε τὸ ἑλληνικὸ θέατρο —μόνο του —θὰ πάῃ μπροστα. Νὰ μοῦ τὸ θυμηθῆτε!

Χ. Μ.

'Ο διάσος Μιράντας-Μουσούρη

Τὶ θὰ παίξῃ τὸ καλοκαίρι

"Ἠρχισαν καὶ συνεχίζονται πυρετωδῶς εἰς τὸ θέατρον 'Αλίκης αἱ δοκιμαὶ τοῦ νέου ἔργου τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως κ. 'Αλέκου Λιδωρίκη «'Ο "Ἀγνωστον Θεός».

Τὸ καινούργιο αὐτὸ ἑλληνικὸν ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον τόσα πολλὰ τὰ καθὼς λέγονται, θ' ἀποτέλεσῃ καὶ τὴν ἐναρκτήριον ἐμφάνισιν τοῦ θιάσου Κώστα Μουσούρη — Μιράντας, ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται διὰ τὴν θερινὴν περίοδον ὑπὸ νέαν σύνθεσιν. Πρωταγωνιστρια ὡς γνωστὸν, ἀντὶ τῆς Κας 'Αρώνη, θὰ εἶνε ἡ διακεκριμένη καλλιτέχνις Κα Μιράντα Μυράτ, ἡ ὁποία καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. 'Αλέκου Λιδωρίκη, διαπλάσσει ἕναν ρόλον ἐξαιρετικῆς δυναμικότητος, κατάλληλον ἀπολύτως πρὸς τὴν θερμὴν καλλιτεχνικὴν ἰδιοσυγκρασίαν της. 'Ἐπίλεκτον συνεργαζόμενον στέλεχος μὲ τὸν

Ἡ Τέχνη τῆς Τερψιχόρης

Χορευτικὲς συνδέσεις καὶ ἐκτελέσεις

(Στὰ «Ὀλύμπια» καὶ στὸ «Ρὲξ»)

Ὁ «Πραματευτὴς» τοῦ Γρυπάρη Χορόδραμα τοῦ Πέτρου Πετρίδη

Ἦταν καίρος στὴν ἀξιόλογη μουσικοθεατρικὴ κινησή μας νὰ κάνει τὸν ἐγκλιματισμό του τὸ χορόδραμα. Ἡ ἐπὶ τόσον καιρὸ καθυστέρηση τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καλλιτεχνικοῦ αὐτοῦ εἴδους στὰ θεατρικά μας προγράμματα, δὲν ὀφείλεται στὴ δημιουργικὴ ἀδυναμία τῶν συνθετῶν μας, ἀλλὰ στὴν ἔλλειψη τῶν μέσων, τῶν τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν, γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς δημιουργίας αὐτῆς. Γιὰ τὸ προχθεσινὸ π.χ. ἀνέβασμα τοῦ «Πραματευτὴ» τοῦ κ. Πετρίδη, χρειάστηκαν κάπου ἑκατὸ κοσιούμια, κι' ἄλλοι τόσοι ἐρμηνευτὲς, κι' ἄλλες τόσες πρόβες, ὀρχήστρα πλήρης, σκηνικὰ καινούργια κλπ. Ὅλα τοῦτα εἶνε ἔξοδα τεράστια ποὺ δὲν πρόκειται ν' ἀντποκριθοῦν στὰ ἔσοδα καὶ καμμιὰ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρηση δὲν θὰ τολμοῦσε ποτὲ νὰ τ' ἀναλάβῃ. Ἂς ἀφήσουμε ἀκόμα πὼς μόνο στὰ τελευταῖα χρόνια τὰ θεατρικὰ μπαλέτα τοῦ τόπου μας ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζωνται μὲ κάποια ὀργάνωση καὶ διδασκαλία. Κι' ἂς ἀφήσουμε πὼς ἡ παράδοση ἡ χορευτικὴ εἶνε ὁλότελα ξένη γιὰ τὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ ἀντίληψη. Ὅλα αὐτὰ εἶνε βέβαια στοιχεῖα ποὺ ἐμποδίζουν ἢ ἀποκαρδιώνουν κάθε δημιουργικὴ συθετικὴ προσπάθεια γιὰ κάτι ποὺ τὸ πιθανώτερο εἶνε νὰ φαγωθῇ ἀπὸ τὸ χρονοντοῦλμπο. Ὅταν ὁ Σέργιος Ναγκίλεφ ξεκίνησε νὰ δημιουργήσει τὰ μπαλέττα του καὶ τὴν παγκόσμια φήμη τους, σ' αὐτὴν τὴν λαϊκὴ χορευτικὴ παράδοση στηρίχθηκε. Αὐτὴν ἄλλως τε εἶχε πρωταρχικὰ κι' ὁ ἴδιος, ποὺ, ὡς γνωστόν, δὲν ἦταν χορευτὴς ἢ χορογράφος, μὰ ἕνας δικηγόρος μὲ βαθειὰ χορευτικὴ συνείδηση, ἀστμμα καὶ γοῦστο καὶ μέλι ἀλλη τόση πίστη καὶ ἀγάπη σ' αὐτά.

Ἀλλὰ νὰ ποὺ σήμερα χάρη στὰ μέσα τὰ ἔψυχα καὶ τ' ἄψυχα τῆς Ἐθν. Λυρικῆς Σκηνῆς καὶ χάρη στὴν καλή της διάθεση, πραγματοποιήθηκε ἐπὶ τέλους ἡ πρωτη παράσταση ἑλληνικοῦ χοροδράματος μὲ τὸν «Πραματευτὴ» τοῦ Γρυπάρη σὲ μουσικὴ σύνθεση τοῦ ἐξαιρετικοῦ μας συνθέτου κ. Πέτρου Πετρίδη. Ἀστόσο, τὸ ἑλληνικὸ αὐτὸ χορόδραμα — ἂς σημειωθῆ γιὰ τὴν ἱστορία — δὲν εἶνε τὸ πρῶτο ποὺ ἐκτελεῖται. Εἶνε, ἂν δὲν γελιέμαι, τὸ τρίτο (χωρὶς νὰ λογαριάσουμε τὰ ὅσα τυχὸν ἔχουν γραφῆ καὶ μένουν ἀνεκτέλεστα στὰ συρτάρια). Πρῶτα ἦταν ὁ «Ἀπόλλων καὶ Δάφνη» ποὺ μὲ κείμενο καὶ σκηνοθεσία τοῦ ὑποφαινομένου καὶ μουσικὴ τοῦ ἀείμνηστου Διον. Λαυράγκα ἐπαίχθηκε στὴν Ἀμερικὴ τὸ 1924 ἀπὸ τὸ ξεῦγος Κανέλλου. Δεύτερο, ὁ «Βοσκὸς καὶ Νύμφη», ποὺ μὲ μουσικὴ τοῦ Λεβῖδη, παίχθηκε στὴ Γαλλία τὸ 1932. Οἱ τεχνικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ λόγοι, ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ ἔκαναν νὰ ἐκπαιρεισθοῦν τὰ δυὸ πρῶτα ἑλληνικὰ χοροδράματα. Μὰ γιὰ ποῦ τὸ τρίτο, στάθηκε τυχερὸ νὰ ζωντανευθῆ στὸν τόπο ποὺ γεννήθηκε.

Ὁ κ. Π. Πετρίδης ὁ συνθέτης τῆς μουσικῆς τοῦ «Πραματευτὴ» εἶνε ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ὠλοκληρωμένους δημιουργικοὺς συνθέτες μας, τόσο γιὰ τὴ μουσικὴ του τεχνη, ὅσο καὶ γιὰ τὴν πλούσια ἐμπνευσή του. Ἔτσι ἡ δημιουργία τοῦ χοροδράματος αὐτοῦ στάθηκε τυχερὴ νὰ πραγματοποιηθῆ ἀπὸ τὰ πιὸ ἄξια χέρια. Ὡς τόσο, ἡ μεγάλη δημιουργικὴ στοργὴ τοῦ συνθέτου ἐπάνω στὸ κομμάτι αὐτό, ἡ ἐφεση ἀπὸ τὴ μὲ τὸ παρουσιάσει πλουτισμένο μὲ πολλὰ στοιχεῖα, γιὰ μπολιάσει ἕνα τοπικὸ χρῶμα, νὰ ἐκμεταλλευθῆ ἐθνικοὺς χοροὺς, νὰ δώσει δραματικὴ ἠθοποιΐα, νὰ μὴν ἀφήσει ἀνεκμετάλλευτο οὔτε τὸ ὄνειρο, τὴ φαντασμαγορία καὶ τὸ διάκοσμο, ἀκόμα καὶ τὸ κωμικὸ στοιχεῖο καὶ τὴ βυζαντινὴ χορῳδία δίνει στὸ ἔργο μιὰ φυσιογνωμία περισσότερο ἐγκεφαλικὴ, ἀτονώντας τὴ ποιητική του ὑφή, τὸν ἐσωτερικὸ λυρισμό του. Καὶ ὡρισμένως τὸ στοιχεῖο ποὺ νοθεύει περισσότερο τὴν ἀγνοτητα τοῦ εἴδους, ἦταν ἡ βυζαντινὴ χορῳδία. Ἐνῷ τὸ ἴδιο στοιχεῖα τῆς χορῳδίας, δοσμένο ἐσωτερικά, μ' ἐξαιρετικὸ γοῦστο, στὸ δεύτερο μέρος, ἦταν κάτι σὰν φωνητικὴ ἀπήχηση τοῦ ρυθμοῦ ποὺ ὑπεγράμμισε κι' ἐτόνω σε τὴν χορευτικὴ ἐρμηνεία χωρὶς ὅμως καὶ νὰ κυριαρχήσει ἐπάνω σ' αὐτήν. Τὸ δεύτερο αὐτὸ μέρος ὁλόκληρο, ἂν καὶ μὲ λιγώτερες ἐντυποσιακὲς ποικιλίες, ἦταν κατὰ τὴν ἀντίληψή μας, τὸ πιὸ γνήσιο, τὸ πιὸ λυρικό, τὸ πιὸ ὑποβλητικό, μέσα στὸ σύνολο τῆς τόσο ἀξιόλογης ἐργασίας τοῦ κ. Πετρίδη. Κι' ἂς ἦταν δοσμένο σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα συμβατική, συνηθισμένη κι' ἀσύνδετη μ' ἐκείνην τοῦ πρώτου μέρους.

Τὴν χορογραφία ὅλης αὐτῆς τῆς μεγάλης συνθέσεως ποὺ διαρκεῖ σαράντα λεπτὰ τῆς ὥρας ἐχορογράφησε ὁ κ. Α. Γριμάνης. Ἀξίζει κάθε ἔπαινος στὸν ἐκλεκτὸ αὐτὸ καλλιτέχνη γιὰ τὴν τριπλὴ εὐσυνείδητη ἐργασία του. Δηλαδὴ τὴ χορογραφικὴ συνθετικὴ ἐρμηνεία, τὴ διδασκαλία καὶ τὸν συντονισμὸ ἑνὸς ὀγκώδους χορευτικοῦ συνόλου, καὶ τὴν ἀτομικὴ του ἐκτελεστικὴ ἀπόδοση. Γιατὶ στὴν ἐκτέλεση πρωταγωνίστησε ὁ ἴδιος μὲ παρτεναίρ τὴν πρὰ τὴ χορεύτρια τῆς Ἐθν. Λυρικῆς Σκηνῆς, τὴν ἐκλεκτὴ καλλιτέχνιδα κ. Ματιάνα Βαρουτῆ. Οἱ δυὸ πρωταγωνιστὲς εὑρῆκαν, στὸ δεύτερο ἰδίως μέρος, τὸ λυρικότερο, ἐκεῖ ποὺ ὁ Πραματευτὴς φαντάζεται, καὶ ποθεῖ τὴ χήρα κι' αὐτὴ περνᾷ σὰν ὀπταισία τῶν πόθων του, τὴν καλύτερη εὐκαιρία γιὰ μιὰ πολὺ αἰσθητικὴ δημιουργία. Δίπλα στοὺς δυὸ αὐτοὺς ἐρμηνευτὲς, ἐκινήθηκε ὅλο τὸ ὠώμα τοῦ μπαλέττου σ' ἕνα ἁρμονικὸ σύνολο. Κι' ἀπὸ τὸ σύνολο αὐτὸ ἀξίζει ἰδιαίτερα νὰ μνημονευθεῖ ἕνας νέος δυναμικὸς χορευτὴς ὁ Λ. Ἀλμπαρὲζ (νέος τοῦ χωριοῦ).

Πολὺ καλὰ τὰ κοστούμια καὶ οἱ σκηνογραφίες τοῦ κ. Φ. Μολφέση, καθὼς καὶ ἡ διαχείρηση τοῦ φωτισμοῦ. Ὁ «Πραματευτὴς» ἐδόθηκε στὰ «Ὀλύμπια» τὸ ἀπόγευμα τῆς 6 Μαΐου, στὴν ἴδια παράσταση μὲ τὴν «Καβαλλέρια Ρουστικάνα», ποὺ μ' ἐξαιρετικὴ δεξιότητα διηθυνε ὁ μαέστρος κ. Τ. Καραλίβανος.

Χορευτικὴ ἐπίδειξη Κ. Νίκολς—Θεοδώρας Βλαστοῦ καὶ Ποθούλας Κανούτα

Ὕστερα ἀπὸ τὰ χορευτικὰ ρεσιτὰλ τῆς Ματιάνας Βαρουτῆ καὶ τοῦ Γιάννη Φλερὸ ποὺ καὶ τὰ δύο σημείωσαν ἐπιτυχία, ἀκολούθησαν οἱ χορευτικὲς ἐπιδείξεις τοῦ ζεύγους Κ. Νίκολς Θεοδώρας Βλαστοῦ, τῆς Ποθούλας Κανούτα, τῆς Λουκίας Κωτσοπούλου καὶ ἀναγγέλθηκε γι' αὐτὲς τὶς ἡμέρες καὶ τοῦ Ἄγγελου Γριμάνη.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐμφανίσεις εὐγενικὲς καὶ ἐλληνικὲς ἐπιδιώξεις δημιουργίας καὶ ἐκτελέσεως στὸ ναὸ τῆς Τερψιχόρης συγκέντρωσαν ἕνα ἐξαιρετικὸ ἀριθμὸ θεατῶν κ' ἀποπέλεσαν ἀληθινὰ ἕνα καλοσημάδευτο καλλιτεχνικὸ γεγονὸς γιὰ τὴν ἄνθηση τῆς χορευτικῆς τέχνης στὸν τόπο μας καὶ γιὰ τὴ δημιουργία χορευτικῆς συνείδησης στὸ κοινό μας, ποὺ μὲ τὸν καιρὸ θὰ ὁδηγήσει στὴ δημιουργία μιᾶς παράδοσης ἀπαραίτητης τόσο γιὰ τὴν τέχνη ὅσο καὶ γιὰ τὴν κατανόησή της.

Τὸν κ. Κ. Νίκολς μὲ τὴν παρτεναίρ του, τὴ δίδα Θεοδώρα Βλαστοῦ, εἴχαμε νὰ τοὺς δοῦμε ἀπὸ τὸ περσινό τους ρεσιτάλ. Ἡ φετεινὴ χορογραφικὴ ἐργασία τοῦ κ. Νίκολς, ἦταν ἀντιπροσωπευτικὴ τῆς εὐσυνείδητης προσπάθειας τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ καλλιτέχνη. Κι' ἡ ἐργασία αὐτὴ ἐκυριάρχησε ἐπάνω στὴν ἐκτέλεση τοῦ ἴδιου ποῦ φέτος δὲ βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκδηλωθεῖ σὲ συνθέσεις σύμφωνες μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία του ποὺ ἀπαιτεῖ χοροὺς στατικοὺς καὶ δυναμικοὺς ὅπως ἡ «Μηχανὴ» καὶ ὁ «Ἀρλεκίνος» τοῦ περσινοῦ προγράμματος. Ὡστόσο ἀπολαύσαμε τὴν καλλιτεχνικὴ του ἐκτέλεση, ἰδίως στὰ δυὸ ντουέτα μὲ τὴ Θεοδώρα Βλαστοῦ, δηλαδὴ στὴ «Νυκτωδία» τοῦ Μπετόβεν καὶ στὸ «Χωριάτικο Χορὸ» τοῦ Γκρὴγκ.

Ἡ Θεοδώρα Βλαστοῦ ὅμως βρῆκε τὴν εὐκαιρία στὰ σόλα της, ἀξιοθαύμαστες χορογραφίες ἐμπνευσμένες τοῦ κ. Νίκολς, νὰ δεῖξει τὴ σταθερὴ ἐξέλιξη τῆς τέχνης της, τόσο σὲ κίνηση ὅσο καὶ σὲ ἔκφραση. Ἀξίζει νὰ γίνει ἰδιαίτερος λόγος γιὰ τοὺς στυλιζαρισμένους «Κυθηραϊκοὺς Χοροὺς» μὲ μουσικὴ τοῦ Δ. Μητρόπουλου, γιὰ τὸ αἰθέριο καὶ χαρούμενο καὶ δροσερὸ μπαλέττο τοῦ Ἀλμπεννιτζ καὶ ἰδίως γιὰ τὶς δυὸ ἀριστουργηματικες χορογραφίες τοῦ Νίκολς τὶς «Βυζαντινὲς Εἰκόνες» μὲ μουσικὴ τοῦ Ἐδαγγελάτου καὶ τὸ «Φθινοπωρινὸ Φύλλο» μὲ μουσικὴ τοῦ Ραχμανίνοφ.

Στὶς «Βυζαντινὲς Εἰκόνες» ἡ Βλαστοῦ κατώρθωσε τυρίας νὰ δημιουργήσει ἀτμόσφαιρα. Κι' ὕστερα ἀπ' αὐτὴν κατώρθωσε νὰ μᾶς δώσει σὲ ἁρμονικὲς ἐναλλαγὲς, μεταπτώσεις σὲ γνώριμες Βυζαντινὲς ψιγοὺρες. Καὶ μιὰ πρόβαλε μὲ τὴν μεγαλόπρεπη ἀνάταση τῆς Αἰγυπτοτας Θεοφανώς, ὅπως τὴ ζωντάνεψε ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς στὴ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ» καὶ μιὰ ζωντάνευε τὴν συντριβὴ καὶ τὴν περισυλλογὴ τῆς Κασσιανῆς ὅπως βγαίνει ἀπὸ τὸ τροπάρι τῆς Μεγ. Τρίτης. Θὰ παρατηρήσουμε μόνο τῶν μερικὰ ἀπότομα, ἢ μᾶλλον ξαφνικὰ, γοματίσματα καὶ ξεχωρίσματα ἐκοβαν τὴν συνοχὴ τῆς αἰσθητικῆς ἐντυπώσεως. Ἡ δεύτερη σπουδαία δημιουργία τῆς Βλαστοῦ ἦταν τὸ «Φθινοπωρινὸ Φύλλο», ποὺ μὲ τὶς μεταπτώσεις τῆς φθινοπωρινῆς μοίρας τῶν φύλλων που μαραζώνουν, πέφτουν καὶ συνεπαίρνονται στὸ στρόβιλο τοῦ ἀνέμου μᾶς ἔκανε ν' ἀναπολήσουμε τὸ «Πέσιμο τῶν Φυλλῶν» τὸ περίφημο ρωμαντικὸ τραγοῦδι τοῦ Μιλβουα, ἐτσι, ποὺ δὲν ξεχωρίζε κανένας ἀν ὁ χορὸς εἰκονογραφοῦσε τὸ τραγοῦδι ἢ τὸ τραγοῦδι ἐρμήνευε τὸ χορο.

Στὸ ἴδιο πρόγραμμα ἡ Ποθούλα Κανούτα, παρουσιάσθηκε σὲ πέντε χορευτικὰ σόλα χορογραφημένα ἀπὸ τὴν ἴδια. Ἡ Κανούτα ἔδειξε μὲ τὴν προχθεσινή της ἐμφάνιση πως εἶνε πιὰ μιὰ φτασμένη χορεύτρια ποὺ ξεπέρασε τὸ στάδιο τῶν ἀναζητήσεων κι' ἔφτασε στὴν ὡριμότητα μιᾶς στέρεης φόρμας. Ἡ χορογραφία της πλούσια σὲ ἐμπνευση, ἀλλὰ καὶ σὲ ντεκορατερίσμα ποὺ ἀποφεύγει τὶς αὐθαιρεσίες. Καὶ ἡ ἐκτέλεσή της σταθερὴ σὲ ἀκρίβεια καὶ πνευματικὴ σὲ περιεχόμενο.

Ἀπὸ τὶς πέντε δημιουργίες ποὺ παρουσίασε ἡ Κανούτα, ξεχωρίζω τὴν «Κόρντοβα», τὴ «Σεβίλλη» καὶ τὸ «Γιαβανέζικο». Ἡ Κανούτα ἔχει ζήσει τοὺς Σπανιόλικους χοροὺς στὸν τόπο ποὺ γεννήθηκαν. Κι' ἔτσι μπόρεσε νὰ νιωσει τὴν καλλιτεχνικὴ ἐργασία της καὶ τὸ ταλέντο της, μὲ τὸ γνήσιο ταμπεραμέντο τῶν χορῶν αὐτῶν, ὄχι μονάχα στὴν κίνηση καὶ στὴν ἔκφραση μὰ καὶ στὰ βαθύτερα ψυχικὰ τους ἐλατήρια. Μᾶς ἔδειξε ἀκόμα πὼς κατέχει ἀριστα τὴ δύσκολη τέχνη τοῦ χειρισμοῦ τῆς καστανιέτας ἐπάνω σὲ μιὰ πλουσια ποικιλία ἀποχρώσεων. Στὸ «Γιαβανέζικο» πάλι μᾶς θύμισε τὶς ἰθαγενεῖς χορεύτριες τοῦ Μπαλί, τοῦ παραδεισιακοῦ νησιοῦ ποὺ ἀκουμπᾶει στὴ Γιάβα μὲ τὴν ἰδιαίτερη προσοχὴ ποὺ ἔδωσε στὶς ἐκφραστικὲς ρυθμικὲς κινήσεις τῶν χεριῶν της καὶ ἰδιαίτερα στὰ δάχτυλα τῶν χεριῶν. Ὅσο γιὰ τὴ γνωσιότα, τὴ Ἰντιάνικη «Μπαγιαντέρα» τοῦ Ρίμσυ - Κορσακόφ, ἔχει τόσες ἐκδόσεις χορογραφικὲς. Ὡστε εἶνε δύσκολο μιὰ καινούργια ἔκδοση νὰ ἱκανοποιήσει ἐκείνους ποὺ εἶδαν τὶς προγενέστερες.

Χορευτικὴ ἐπίδειξη — Λουκίας Κωτσοπούλου

Στὸ ἴδιο θέατρο — στὸ «Ρὲξ» — ἡ Λουκία Κωτσοπουλου μᾶς ἐκάλεσε τὴν ἄλλη μέρα σὲ μιὰ χορευτικὴ καὶ χορογραφικὴ της ἐπίδειξη. Ἡ Λουκία Κωτσοπούλου εἶνε ἕνας ἐκτελεστὴς μὲ εἰδικὲς ἰδιοσυγκρασιακὲς ἀπαιτήσεις. Ὅπως ἀκριβῶς εἴπαμε καὶ γιὰ τὶς ἐκτελέσεις τοῦ Νίκολς. Ἡ ἀρρενωπὴ της κορμοστασιὰ καὶ ἡ κλασικὴ της κατασκευὴ δὲν ἐναρμονίζονται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο σὲ ὅλες τὶς χορευτικὲς δημιουργίες. Ἡ συμπάθεια της ἐξ ἀλλου στὴ ρεαλιστικὴ ἀπόδοση, τὴν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ στυλιζάρισμα καὶ τὸν ἰδεαλισμό.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Λουκίας Κωτσοπούλου εἶχε τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸ, ὅτι εἶχε συντεθεῖ ὁλόκαιρο ἀπὸ μουσικὲς ἑλληνικές. Τοῦ Σκαλκώτα, τοῦ Παλλάντιου, τοῦ Πουηρίδη τοῦ Καλομοίρη, τοῦ Μητρόπουλου. Τοῦ τελευταίου αὐτοῦ εἴδαμε καὶ πάλι τοὺς Κυθηραΐηκους Χορούς». Ἴσως πιὸ πλούσια χορογραφημένους ἀπὸ τὸ Νίκολς καὶ πιὸ ἀνάλαφρα ἐκτελεσμένους ἀπὸ τὴ Βλαστοῦ. Ἡ Κωτσοπούλου ὅμως ἐπρόσθεσε περισσότερο ἠρωϊκὸ στοιχεῖο σ' αὐτούς.

Ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ ἡ Λουκία Κωτσοπούλου προσάρμοσε ἐπιτυχημένα τὴν ἰδιοσυγκρασία της καὶ ἀναδείχθηκε ὑπέροχη χορογράφος καὶ ἐκτελέστρια, ἦταν ἡ «Πενθεσίλεια», ἡ «Ἠλέκτρα» καὶ «Ὁ θάνατος τῆς ἀντρειωμένης». Στὰ τρία τοῦτο κομάτια ἡ Κωτσοπούλου ἔδειξε ἕνα συγκεραστὸ πλήρους παραγόντων. Χέρια, πόδια ἐκφραση καὶ ἠθοποιΐα δραματικὴ σὲ λεπτότατες ἀποχρώσεις. Κι' οἱ τρεῖς αὐτὲς συνθέσεις τόσο ὡς δημιουργία ὅσο καὶ ὡς ἐκτέλεση, ἀπετέλεσαν ἕνα ὁπόδειγμα δραματικῆς περιγραφικῆς ἐκφραστικότητας καὶ μόνο τὸ μέσο τῆς χορευτικῆς κίνησης. Πολὺ ὡραία ἐπίσης ἀποδόθηκε ἡ πλουσια σὲ χαρακτηριστικὰ μοτίβα, ἐξαίρετη μουσικὴ σύνθεση τοῦ Πουηρίδη «Στὸ χωριό».

ΑΠΓ. ΔΟΞΑΣ

ΔΥΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΡΟΜΑΝΤΣΑ
ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

1) «ΝΤΟΡΑ»
2) «ΕΥΑ»

τοῦ κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΞΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΡΥΔΑΛΟΥ
ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

"Ὅλος ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος τοῦ Θεάτρου ἀγοράζει τὰ εἴδη ἀνδρικῆς καὶ γυναικείας ἀμφιέσεως ἀπὸ τὸ Κατάστημα Νεωτερισμῶν

ΕΜΜΑΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΙ

Αἰόλου 89. Τηλέφ.

27-761

Στὸ Κρατικὸ Θέατρο τοῦ Βερολίνου ἀνεβάστηκε στὰ 1936 ἡ «Μαντάμ σὰν Ζὲν» τοῦ Σαρδοῦ καὶ σημείωσε ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία. Ἡ περίφημη κομεντιὲν Καϊτε Νὶορς στὸν πολύπλευρο αὐτὸ ρόλο σημείωσε ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία. Ὁ Γκούσταβ Κνοὺτ, ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ δυναμικοὺς δραματικοὺς ἠθοποιοὺς τῆς Γερμανίας, στάθηκε ἀντάξιος παρτεναίρ της.

Οἱ σκιαγραφίες μας

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

(Ὁ λογοτέχνης, ὁ δημοσιογράφος, ὁ ποιητής)

Β'

Τοῦ κ. Ε. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Γιατὶ νὰ μὴν ποῦμε τὴν ἀλήθεια;

Θὰ ἦταν ἔσχατη ἀνανδρία. Ἀλλ' αὐτὴ τὴν σκιαγραφία ποὺ ἐπιχειροῦμε μὲ τὶς ἰσχνὲς μου δυνάμεις — ἀναλογικὸς μικρὸς Θησέας ποὺ χρειάζεται χίλιους μύτους Ἀριάδνης γιὰ νὰ ἐξεουνήσῃ τὸν Λαβύρινθο — εἶνε καρπὸς μακρυᾶς εὐγνωμοσύνης. Μιᾶς εὐγνωμοσύνης ὄχι προσωπικοῦ αἰτίου ἀλλὰ «ἐπὶ μέρους» γιὰ μᾶς καὶ καθολικῆς ἀπὸ μέρους ὅλης τῆς τιμιας σύγχρονης ἑλληνικῆς διανόησης

Ἄνω σχώμεν τὰς καρδίας!

Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε. Ἀλλὰ ὅσοι κατὰ τὴν τελευταία εἰκοσαετία — ἢ καὶ νωρίτερα ἀκόμη — γράφουμε στὶς ἐφημερίδες βγάζουμε βιβλία κάνουμε θεατρο τί δὲν χρωστοῦμε στὸν Σπύρο Μελᾶ. Καμπανίστες ρεπόρτερ τῶν ἐφημερίδων, ρωμαντζογράφοι, ἱστοριολόγοι θεατρογράφοι, λυρικοὶ φιλοσοφητὲς θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας ἔχουμε ὁποστὴ τὸν ἐπηρεασμό του. Στὴν κάθε λογῆς δημιουργία του καὶ πολλὲς φορὲς σὲ μιὰ μόνο ἀναπηδοῦνε τὰ ὑποδείγματά του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορεῖς νὰ ξεφύγεις. Εἶνε σὰν τὴν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα ποὺ θέλεις γιατὶ ἔτσι σοῦ δίνει νὰ ἀιγηθῆς τὴν ὑπόστασή του καὶ ὅμως σὲ περιρχέει. Ὑπάρχει καὶ ἀπὸ αὐτὸν ζῆς. Ὁ πως τὴν γόρη τῶν λουλουδιῶν ποὺ ἀιεμοπαίρνεται παντοῦ καὶ δίνει τὴν γονιμο ποίηση. Ὅπως ἕνας ἀστείρευτος ποταμὸς ποὺ μᾶς ἀρδεύει ἀλλὰ καὶ τοὺ ἀν κάποτε στειρέψῃ θὰ νοιώθουμε πὼς τὸ ἔδαφός μας ἔχει τὸ ζωηφόρο στοιχεῖο του. Παίρνει τὸ χρονογράφημα στὶς ἐφημερίδες κάπου 30 χρόνια τώρα καὶ ἀπὸ κλαυθμήρισμα πτωχοπροδρομικῆς φτωχοφιλοσοφίας τοῦ δίνει δυναμισμὸ τὸ ἔεχε λιζι ἀπὸ λυρισμὸ καὶ ζωγραφιὲς τοῦ δίνει τὴν μορφὴ λογοτεχνικοῦ εἴδους. Γίνεται ρεπόρτερο, ἀστυνομικὸς πολιτικὸς συντάκτης καμπανίστας ἀπεσταλμένος τῶν ἐφημερίδων στὶς ἐπαρχίες, στὸ ἐξωτερικὸ καὶ σὲ πρ ἀπὸ αὐτὸν φτασμένοι καὶ οἱ κατοπινοὶ μὲ τὴν ἀνάβρα καὶ τὴν ἀντίληψη τὴ νειὸ τε— μιὰν ἀντοχὴ ποὺ δὲν τὴν ἔχρε. ὁ μακάριος ἀναγνώστης — δὲν τὸν προλαβαίνουν στὸν συναγωνισμό του. Τοῦς γίνεται ἐφιάλτης. Παρακολουθοῦν περισσότερο τὸν δαιμονιὸ δη Μελᾶ καὶ λιγώτερο τὴν ἐξηπεσοβοτικὴ πηγή.

— Τί ἔγραψεν ἀπόψε ὁ Μελᾶς; Τί τηλε γράφησε; Τί σκάρωσε πάλι;

"Οχι ἐμεῖς οἱ ἀναμιλώτεροι ἐπαγγελματικοὶ στὶς ἐφημερίδες συναγωνιστὲς του, ἀλλὰ καὶ οἱ δυναμιώτεροι παλαιοτεροί μας, ἀπὸ ἀῆψης ὁ πολιμήχανος μα καρίτης Τσαμόπουλος, ὁ Βεκιαρέλλης κ.ἀ. τὴν παθαίνουν ἀμέτρητες φορὲς μαζί του. Πρῶτος ὁ Μελᾶς ἀναγγέλλει τὴν ἔναρξι τῆς καταστροφῆς τῆς Μικρασιατικῆς στρατιᾶς, αὐτὸς ὁ ἴδιος ξεφύγοντας τὸν κλοιὸ τῆς λογοκρισίας, ἀναγγέλλει στὴν ἐφημερίδα του — τὴν «Πατρίδα» ποὺ ἐργαζόταν τότε — ἀπὸ τὴν Γενεύη τὴν ἀπὸ φαση ἀπὸ τὴν διάσκεψη τοῦ Βενιζέλου μὲ τὸν Ἰσμὲτ Ἰνονοῦ, μὲ τὸ περίφημο συμβολικὸ τηλεγράφημα «Εἰς Ὀψὴκην λόνχην».

Τὰ ἴδια καὶ «χειρότερα» στὴν τελευταία ἀλβανικὴ ἐκστρατεία. Περιτρέχει τὸ μέτωπο μὲ τὸ καφετὶ τοῦ αὐτοκίνητο μέτὰ πόδια τοῦ τὸ "βάν τὴν Κάμια τὴν Ντρεμπεσίνα θαλασσοπνίγεται στὸν Δεβόλη. Λίγο καὶ νὰ σκοτωθῇ ἔξω ἀπὸ τὸ Πογραδέτς πέφτοντας ἀθέλτα ἡ ἥλιτατε μέσα στὴν μάχη μόλις σώζεται ἀπὸ τὸν βομβαρδισμὸ τοῦ στρατηγείου τ Ὁ Β' Ἑλληνικοῦ Σώματος στὴν Πρεσπῆ

Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι πολεμικοὶ ἀπεσταλμένοι ἔχουμε φρενίσει ἀπὸ τὸν ἀνεξιθ ηγητο δρόγασμό του. Γιὰ νὰ τὸν ἰσοφαρίσουμε, πρέπει νὰ τὸν παίρνουμε καταπόδι.

— Τί διάολο ἔχει μέσα του ὀτὸς λέει ἕνας ἀπὸ μᾶς. Θὰ μᾶς ἀνσγκάση νὰ σκοτωθοῦμε.

— Κι' ἐμεῖς δὲν ἤρθαμε ἐδῶ νὰ παρατσήσουμε τὸν πολεμιστή, ἀλλὰ νὰ γράψου με μουρμουρίζει ἄλλος.

Ἀποφασίζω ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ ἀπιδιῶξω ἕναν κατευνασμό. Καὶ γιὰ νὰ ἔρθῃ τὸ πρᾶγμα μὲ γλύκα, μὲ πολιτική, πλεμρίζω τὸν καλὸ μου φίλο νεαρὸ συνάδελφο ποὺ ἔχει μαζί του ὡς συνεργάτη του σέρνοντάς τον μὲ τὸ καφετὶ αὐτοκίνητο καὶ ποδαροδρομία, κάνω τὴν προσπάθειά μου.

— Δὲν τὸν καλμάρεις λίγο. Στὸ κάτω-κάτω ἡ δουλειὰ μας γίνεται αὐθεντικότερα ἀπὸ τὶς πληροφορίες τῶν μεραρχιακῶν στρατηγείων. Καὶ στὸ κάτω - κάτω εἶνε κρίμα νὰ σκοτωθῇ.

— Ἐμένα μοῦ λές εἶνε ἡ ἀπάντησι τοῦ νεαροῦ συναδέλφου, ποὺ εἶχε καὶ αὐτὸς τοὺς ἴδιους φόβους. Δὲν παίρνει ἀπὸ κουβέντες. Ξέρω κι' ἐγώ. Ζητάει νὰ βρῇ τὴ σφαῖρα του.

Ἀπὸ τότε ἡ τελευταία φράση μεταδόθηκε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ἀγιόρασε τὸ ἀλβανικὸ μέτωπο. Ξεπέρασε Ἠπειρο καὶ Ρούμελη, ἔφτασε ὡς τὴν Ἀθήνα καὶ ἔγινε σὰν θρύλος.

«Ὁ Μελᾶς ζητάει τὴ σφαῖρα του. Ὁ Σπύρος Μελᾶς ζητάει τὴ σφαῖρα του».

Κατευνασμὸς λοιπὸν δὲν ἔγινε καὶ ἡ πάλη μας ἡ λαχτάρα μιᾶς ἐπαγγελματικῆς ἀτυχίας, συνεχίσθηκε μὲ ὅση στὸ δύσκολο εἶδος τῆς δουλειᾶς μας — στὰ βασίλεια τοῦ Ἅρη μάλιστα ποὺ ἀκαλὰ αἰσθήματα ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἀναμερίζονται — ἦταν ἀναπότρεπτη ζηλοφθονία. Προσπαθούσαμε ὅπου μᾶς ἔπαιρνε τὰ πρωτεῖα ἐκεῖ πάνω νὰ τὸν διαψεύσουμε νὰ

Ὁ κ. Σπ. Μελᾶς τὸν καιρὸ ποὺ εἶχε γράψει τὸ «Χαλασμένο σπίτι». Τὸ σκίτσο του αὐτό, μαζὶ μ' ἕνα ἄρθρο του εἶχαν δημοσιευθῆ σ' ἐφημερίδα τῆς ἐποχῆς.

τοῦ «ἰσχάνουμε» τὶς ἐπιτυχίες. Δὲν ἤταν ἔτσι, δὲν σημειώθηκε ἔτσι ἡ ὅλρα ἡ βῆτα σύρραξη. Ἀλλὰ ἀλλοιῶς. Κακοψυχία δηλαδὴ ἀπὸ ἐπαγγελματικὴν ἄμυνα.

Σημειώνω αὐτὸ τὸ εἰς βάρος μου φανόμενο στὸν τομέα τῆς δουλειᾶς μας γιὰ νὰ ἐξηγήσω καὶ σὲ ποιὰ ψυχολογική κατάσταση βρίσκονται οἱ «βάλλονιες» καὶ «ἀγρυόμενοι» τὸ ἄλλ

Εἶνε καλλιτέχνης ὁ ἠθοποιός;

Η ΠΕΡΙΦΗΜΗ ΔΙΑΛΕΞΗ ΤΟΥ κ. Γ. ΠΑΠΠΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Κάθε ἀνθρώπινο πλάσμα ἔχει ἕνα ἰδικό βάρος. Μπροστά στὸ κοινὸ ὁ ἠθοποιὸς ἔχει μιὰ ὡρισμένη πυκνότητα, ποὺ εἶνε ἡ δύναμις τῆς παρουσίας του.

Γεννημένος ἠθοποιὸς εἶνε ἐκεῖνος ποὺ ἔχει τὸ μεγαλύτερο προσωπικὸ μαγνητισμὸ τὴ μεγαλύτερη ἀκτινοβολία.

Ἡ ἀριστοκρατικὴ ἀντίληψις τῶν ἠθοποιῶν ποὺ δὲν κατέρχονται στὸ κοινὸ εἶνε οὐτοπία. Μία θεατρικὴ παράστασι εἶνε διάλογος ἠθοποιοῦ καὶ θεατή. Ἀφοῦ καταδέχεσαι νὰ μιλήσης μὲ κάποιον ἔχεις καθῆκον νὰ τοῦ δώσης νὰ σὲ καταλάβη. Τὰ μεσα ποὺ θὰ μεταχειριστῆς εἶνε ἀνάλογα μὲ τὸ συνομιλητή σου. Διαφορετικὰ θὰ μιλήσης σ' ἕναν ἄνθρωπο ἔξυπνο ἢ μορφωμένο καὶ διαφορετικὰ σ' ἕνα ἀμόρφωτο ἢ ἀκόμα σ' ἕναν κουφό. Ἀλλοιῶς μιλᾷ σ' ἕναν ἄνθρωπο ποὺ βρίσκεται ἕνα μέτρο μακρυὰ καὶ ἀλλοιῶς σὲ κάποιον ποὺ εἶνε στὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος. Ὁ ἠθοποιὸς αὐτομάτως θὰ κάνῃ ἄλλο παίξιμο ἂν τὸ θέατρο ἔχει κλείσει τρεῖς ἢ τέσσερες σειρὲς κόσμο καὶ ἄλλο ἂν τὸ θέατρο εἶνε γεμάτο. Στὴν τελευταία περίπτωση πρέπει νὰ τὸν ἀκούσει καὶ ὁ τελευταῖος θεατής. Κι' ὄχι μόνο νὰ τὸν ἀκουσει, ἀλλὰ καὶ νὰ συγκινηθεῖ καὶ νὰ γελάσει. Τὸ δόγμα «Παίζω γιὰ μένα ἢ γιὰ τὰ παρασκήνια» ποὺ θεσπίσανε μερικοὶ ἠθοποιοί, γι' ἀντίδρασι στὸ καμποτινισμό, νομίζω πὼς εἶνε καθαρὰ ἀντιθεατρικό. Σ' ἕνα σαλόνι ἔχεις δικαίωμα νὰ μιλήσεις ἔτσι ποὺ νὰ σὲ γοιώσουνε μονάχα οἱ ἑκλεκτοί. Στὸ θέατρο ὁ θεατὴς πληρώνει κι' ἔχει τὴν ἀξίωση νὰ ἐπικοινωνήσει μαζί σου γι' αὐτὸ καὶ πλήρωσε.

"Ωστε ὁ ἠθοποιὸς μὲ ταλέντο, κι' ὅταν ἀκόμα ὁ σκηνοθέτης τὸν περιορίσει σ' ἕνα στενὸ περίγραμμα, πάλι θὰ δημιουργήσει.

Ὁ σκηνοθέτης γιὰ νὰ ἐπιδείξει τὸ ἔργο του ποὺ μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ ἀξιόλογο, ἐπιμένει στὴ θεωρία τοῦ συνόλου. Θέλει νὰ ἐξοστρακίζει τὴ βεντέττα ποὺ δὲν εἶνε τίποτ' ἄλλο παρὰ ὁ ἠθοποιὸς μὲ τὴν τεράστια μαγνητικὴ δύναμη. Ἕνας τέτοιος ἠθοποιὸς εἶνε καμμιὰ φορὰ καὶ ἐπικίνδυνος γιὰ τὸ παιζόμενο ἔργο. Ἀπασχολεῖ τὸ θεατὴ καὶ ὅταν ἀκόμα δὲ λέει λέξη, καὶ ἔτσι σπουδαῖες ἴσως λεπτομέρειες, ποὺ δούλεψε προσεκτικὰ μὲ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα ὁ σκηνοθέτης, περνάνε ἀπαρατήρητες.

Πῆγα κάποτε νὰ ἰδῶ στὸ Παρίσι ἕνα ἔργο ποὺ ἔπαιζε ὁ Ζουβέ (μὲ συγχωρεῖτε ποὺ μιλάω πάλι γι' αὐτόν. Θὰ πεισθῆτε ἐλπίζω, πὼς ἔχω δίκηο). Πῆγα μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μελετήσω τὸ παίξιμό του. Ν' ἀναλύσω τὴν κουζίνα του γιατὶ ἐπρόκειτο κ' ἐγὼ νὰ παίξω τὸ ἴδιο ἔργο στὴν Ἀθήνα. Σὲ μισὴ ὥρα ἔγινα ἁπλῶς θεατής. Εἶπα μέσα μου: "Ας λείπει τὸ μάθημα». Καὶ ἀφέθηκα στὴ γοητεία του. Ἐκεῖ κατάλαβα τί θὰ πῇ ἠθοποιὸς ποὺ σοῦ ἀπαγορεύει νὰ κυττάξεις ἄλλον. Ξαναπῆγα τὴν ἑπομένη μὲ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα. Τέσσερες φορὲς εἶδα τὸ ἔργο καὶ τὶς τέσσερες ἔπαθα τὰ ἴδια.

Τὸ ἴδιο πρᾶγμα μοῦ εἶχε συμβῆ καὶ ἀπάνω στὴ σκηνή. Εἶμαι ἀπὸ τοὺς προνομιούχους νέους ἠθοποιοὺς (εἶπα νέους, ἐννοῶ ποὺ ἔχουν λίγα χρόνια στὸ θέατρο) ποὺ ἔπαιξαν πολὺ δίπλα στὴν Μαρίκα κατὶ τὴν Κυβέλη. Τί τελειότερο σχολεῖο γιὰ ἕνα νέο ἠθοποιό! Πόσα μυστικὰ τῆς τέχνης μπορεῖ νὰ μάθη παρατηρώντας προσπαθῶντας νὰ ἀναλύση τὸ παίξιμό τους. Τὸ κέρδος μου ὅμως δὲν ἦταν αὐτὸ ποὺ περίμενα. Τὰ θεατρικὰ αὐτὰ φαινόμενα δὲν διαλαλοῦν τὰ μυστικά τους. Ὁ λόγος εἶνε ἁπλούστατος. Δὲν ὑπάρχουν μυστικά. Δὲν παίζουν μὲ συνταγές. Εἶδα τὴν κάθε μιὰ σὲ δυὸ ρόλους σχεδὸν διμοιους. Ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὸ τὸ παίξιμό τους ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλον. Δὲν ἔκαναν ζόνεια ἀπὸ τὸν προηγούμενο γιὰ τὸν καινούργιο.

Μεγάλοι ἠθοποιοὶ σὰν καὶ αὐτὲς δὲν χρωστᾶνε τίποτα σὲ κανένα ρόλο. Οἱ ρόλοι τοὺς χρωστᾶνε, οἱ συγγραφεῖς (ποὺ δὲν εἶνε πάντα καλοπληπίδες) καὶ τὸ κοινὸ ποὺ δὲ γελιέται καὶ ποὺ τὶς τοποθέτησε στὴ συνείδησή του στὴ θεση ποὺ τοὺς ἀξίζει.

Τὸ παίξιμό τους δὲν εἶνε οὔτε νατουραλιστικό, οὔτε ἐμπρεσιονιστικό οὔτε ἐξπρεσιονιστικό, οὔτε ἐσώψυχο οὔτε ἐξώψυχο. Εἶνε κάτι παραπάνω. Εἶνε θεατρικό. Ἂν προσπαθήσεις νὰ τὸ ἀναλύσεις θὰ χάσεις ἄδικα τὸν καιρό σου. Τὸ γέλοιο τῆς Κυβέλης στὴ σκηνὴ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο μὲ τῆς Κυβέλης στὴ ζωή.

(Χαριτωμένο καὶ γιομᾶτο γοητεία κι' αὐτὸ) στὴ ζωὴ γελάει στὴ σκηνὴ τὸ νέλοιο της ὑποβάλλει στὸ θεατὴ ἕνα τοπίο: τὸ ρυάκι μὲ τὸ γάργαρο νερό. Κάνει σκηνοθεσία στὴ φαντασία τοῦ κοινοῦ. Καλότυχοι ὅσοι εὐτυχήσαμε ὄχι μόνο νὰ τ' ἀκούσουμε, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ νοιωσουμε.

Μιὰ κραυγὴ τῆς Μαρίκας δὲν εἶνε ἦχος παρμένος ἀπ' τὴ μουσική. Εἶνε παρμένος ἀπ' τὴ φύση, ἀπὸ τὴ ζωή. Σὲ μεταφέρει στὴ τρικυμιασμένη θάλασσα στὴ θυελλώδικη νύχτα.

Ποιὸς σκηνοθέτης μπορεῖ ν' ἀξιώσει ἔστω καὶ νὰ μοιραστεῖ μαζί τους τὴν ἐπιτυχία. Στὸ παίξιμό του τὸ πολὺ ποὺ μπορεῖ νὰ προσθέσει εἶνε νὰ τοὺς γυρίζει τὰ φύλλα.

Μήπως κι' αὐτὲς δὲν εἶνε καλλιτέχνιδες;

Τώρα βέβαια ἡ βεντέττα ἔχει καὶ τὴν ἀντιπαθητική της πλευρά.

Ὁ Μωρὶς ντὲ Φαραμὸν ποὺ ἔπεσε θύμα σὰ συγγραφέας τοῦ βεντετισμοῦ τῶν πρωταγωνιστῶν, ἔγραψε μιὰ κωμωδία ποὺ σατυρίζει τὴν βεντέττα. Σὲ μιὰ σκηνὴ οἱ ἠθοποιοὶ παραπονιοῦνται γιὰ τοὺς ρόλους τους. Ὁ πρωταγωνιστὴς τὸν συμβουλεύει νὰ γράψη ἕνα μεγάλο ἔργο:

— Ἀφῆστε τοὺς νὰ φωνάζουν καὶ γράψτε ἕνα ρόλο σοβαρό, ἕνα ρόλο γιὰ μένα ποὺ νὰ εἶνε στὰ μέτρα μου.

— Ποιὸ ρόλο;

"Υστερα ἀπὸ μικρὴ σκέψι ὁ πρωταγωνιστὴς μὲ πολὺ μετριοφροσύνη τοῦ λέει:

— Τὸ Θεό.

Οἱ σκηνοθέτες ποὺ ἐργάζονται δημιουργικά, ποὺ θέλουν κάτι νὰ ἐκφράσουν, τοποθετοῦν τὴν προσπάθειά τους στὴ θεατρικὴ ἀναζήτησι ἢ τὸ θεατρικὸ φυτώριο. Συνεργάζονται μὲ νέους ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀποκτήσει θεατρικὴ ὀντότητα καὶ ἔτσι πολλὲς φορὲς πετυχαίνουν μιὰ συνολικὴ ἀπόδοση καταπληκτική.

Ἡ προσφορά τους στὸ θέατρο εἶνε διπλῆ. Μποροῦν νὰ κάνουν ὡριμμένους πειραματισμοὺς ποὺ τὸ ἐπαγγελματικὸ θέατρο δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ ἐπιχειρήσει, ἀπὸ τοὺς ὁποίους βγαίνουν πορίσματα ποὺ πλουτίζουν τὴ δραματικὴ γνῶσι, ἡ δεύτερη εἰσφορά τους εἶνε πὼς ἀπὸ τὸ φυτῶριό τους ξεπετιοῦνται οἱ μελλοντικοὶ ἠθοποιοί. Αὐτοὶ θ' ἀποκιρτήσουν. Εἶνε σκληρὸ γιὰ τὸν ἐμψυχωτὴ τῆς καλλιτεχνικῆς προσπάθειας, ἀλλὰ εἶνε μοιραῖο.

Ὁ Ζὰκ Κοπώ, ὁ Πατριάρχης τῶν Γάλλων σκηνοθετῶν, μιὰ σπάνια καλλιτεχνικὴ μορφή, ποὺ ἔδωσε τὴ ζωή του γιὰ τὸ Βιὲ Κολομπιὲ, καὶ ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ δώσει παραστάσεις μὲ τοὺς νέους μαθητές του ποὺ ξεκινοῦσαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ νὰ τὶς δοῦν, βρέθηκε μπροστὰ στὴ σκληρὴ αὐτὴ πραγματικότητα. "Οταν ἡ Ἀνώνυμη Μέα ἔγινε Βαλεντὶν Τεσσιέ οἱ σεμνοὶ συνεπαραστάτες τους γίγανε Ζουβὲ καὶ Ντουλὲν κλπ., κατάλαβε πὼς θὰ τους ἔχανε. Καὶ τὸ κατάλαβε τόσο καλὰ ποὺ διέλυσε τὸ θεατρό του ἀπάνου στὴ μεγαλύτερη ἀνθησή του γιὰ νὰ τοὺς ἀφήσει ἐλεύθερους νὰ δημιουργήσουν μόνοι τους καὶ πῆρε πάλι 15 νέα παιδιὰ, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἤτανε καὶ ὁ Γιαννούλης ὁ Σαραντίδης, καὶ ἔφυγε γιὰ τὴν ἐπαρχία. Δυὸ χρόνια ζήσανε ὅλοι μαζὶ σ' ἕνα χωριὸ κάνοντας πρόβες μαθήματα ἀναζητῶντας τὴ θεατρικὴ σύμβαση ἀπὸ τὴν ἀρχή. Τὸ δέντρο του ἄνθισε καὶ γιὰ δευτερη φορὰ καὶ ἔκανε πάλι καρπό.

Τὰ ταλέντα ξεπετάχθηκαν ἀπὸ τὴν προσπάθειά του, δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ μείνουν στὸ κρένιο τῆς ὁμαδικῆς ἐπιτυχίας. Ἀκολούθησαν τὸν προορισμὸ τοῦ ἠθοποιοῦ. Ποιὸς εἶνε;

Ἂς μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ κυρίες νὰ πῶ πὼς εἶνε ὁ ἴδιος μὲ τὶς γυναῖκες. Ν' ἀρέσει. "Ενας καλλιτέχνης βέβαια ποὺ σέβεται τὴν τέχνη του, φθάνει στὸ σκοπό του ἱκανοποιῶντας μόνον τὰ εὐγενικὰ ἔνστικτα τοῦ κοινοῦ. Γοητεύει μὲ τὸ θέαμα τοῦ ὡραίου, σκορπίζει τὸ γέλοιο καὶ τὴν συγκίνησι μὲ τὸ θέαμα τῆς ἀλήθειας. Διὰ ν' ἀποκτήσει ἐπαγγελματικὴ συνείδηση, γιὰ νὰ προοδεύσει καὶ γιὰ νὰ ζήσει ὑλικὰ καὶ πνευματικὰ ἀπὸ τὴν τέχνη του ὁ ἠθοποιὸς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀναγνώριση τοῦ κοινοῦ.

Ἡ ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Εἰς τὸ ἑπόμενον.

Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸ «ΘΕΑΤΡΟ»

«Φίλε κ. Τριανταφύλλου,

Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ ξεκαθαρίσω ἕνα ζήτημα ποὺ ἀφορᾷ τὸ σημείωμά μου στὸ περασμένο τεῦχος τοῦ «Θεάτρου» καὶ γι' αὐτὸ σὲ παρακαλῶ νὰ φιλοξενήσης τὶς λίγες μου αὐτὲς γραμμές.

"Ολες τὶς φορὲς ποὺ εἶχες τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ ζητήσης συνεργασία γιὰ τὸ περιοδικό σου, ἀλλὰ κι' ὅταν σοῦ παράδωσα τὰ χειρόγραφά μου — παρουσία κοινῶν μας φίλων — σοῦ ἐξήγησα πὼς μοῦ εἶνε ἀδύνατο νὰ δεχθῶ νὰ συνεργαστῶ σὲ τεῦχος ὅπου θὰ ὑπάρχῃ ἄρθρο τοῦ Ἀχ. Μ.

Κι' ἀκόμα σοῦ ἐτόνισα πὼς οἱ λόγοι δὲν εἶνε προσωπικοί, μὰ ἐπαγγελματικοί, στὴν πλατειὰ ἔννοια τοῦ ὅρου. Γιὰ μένα καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους συναδέλφους μου, ὁ κύριος αὐτὸς εἶνε ἐχθρὸς τοῦ θεάτρου μὲ τὶς διάφορες παρεκτροπές του καὶ τὴ διαρκῆ ἐπιζήμια καὶ ἀναρμόδια παρεμβολή του στὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα.

Δὲ θέλω νὰ ἐξετάσω τοὺς λόγους ποὺ τὸν ἀνάγκασαν νὰ δημοσιέψῃς τὸ σημείωμά μου στὸ προηγούμενο τεῦχος τοῦ «Θεάτρου».

Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ καταχωρίσης τὸ γράμμα μου αὐτὸ στὸ τρίτο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ σου, γιατὶ θέλω νὰ εἶμαι συνεπὴς πρὸς τὶς ἀρχές μου καὶ τὴν ἀπόφασί μου νὰ συνεχίσω «ἐν καιρῷ» τὸν ἀγῶνα μου γιὰ τὴν ἀποκατάσταση «τῶν καλῶς κειμένων», στὸν τομέα ποὺ μὲ τὶς λιγοστές μου δυνάμεις δουλεύω.

Χίλια εὐχαριστῶ.

Φιλικώτατα.

6—5—44 ΤΑΚΗΣ ΜΟΥΖΕΝΙΔΗΣ»

ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Καθημεριναὶ παραστάσεις

ΩΡΑ 5 μ.μ.

ΜΟΛΙΕΡΟΥ

ὁ Ταρτοῦφος

Κωμωδία εἰς πράξεις πέντε

ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΔΥΟ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Προφυλάξατε ΤΑ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΣΑΣ ἀπὸ τὸν σκόρο

Εἰδικὴ συσκευασία

Καταστήματα

Σιστοβάρη

Ἑρμοῦ καὶ Νίκης

Μητροπόλεως καὶ Βουλῆς

Τηλέφ. 20.080— 21.276

ΛΥΡΙΚΟΝ

Μανωλίδου-Παππᾶς

Σύμπροξις: ΑΝΤΩΝΗ ΓΙΑΝΝΙΔΗ

ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΗΝ ΠΕΤΑΡΤΗ 24 ΜΑΪΟΥ

Μὲ τὸ περίφημο

ΤΡΕΛΛΟΚΟΡΙΤΣΟ!

Κωμωδία σὲ 4 πράξεις

Σκηνοθεσία: ΤΑΚΗ ΜΟΥΖΕΝΙΔΗ

Ἡ μεγάλη ἑορτὴ τῶν «Ὀλυμπίων»

Τὴν Κυριακὴ 21 Μαΐου καὶ ὥρα 10 τὸ πρωῒ εἰς τὰ «Ὀλύμπια» δίδεται μεγάλη ἑορτὴ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων καλλιτεχνῶν. Τὸ ἐνδιαφέρο τοῦ θεατρικοῦ κοινοῦ ἐξεδηλώθη κατὰ τρόπο μοναδικό. Ἐντὸς διαστήματος μιᾶς μόνο ὥρας ἐτεθεῖσα σὲ κυκλοφορία πρώτη σειρὰ τῶν εἰσιτηρίων — περίπου τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ των — ἐξηντλήθη καὶ συγκεντρώθηκε ποσὸν ὑπερβαῖνον τὰ 4 δισεκατομμύρια δραχμῶν. Τὸ ταμεῖον τοῦ θεάτρου «Ὀλύμπια» καὶ τὸ Καλλιτεχνικὸ Γραφεῖο Ἀθηνῶν εἶχαν ἀτέλειωτη οὐρὰ κόσμου ποὺ ἀνέμενε νὰ προμηθευθῇ εἰσιτήριο διὰ τὴν ἀληθινὰ μοναδικὴν εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου παράστασιν.

Πλὴν τοῦ Αἰμιλίου Βεάκη, ποὺ θὰ προλογίσῃ τὴν παράστασι καὶ τῆς Κατερίνας Ἀνδρεάδη καὶ τοῦ Γιώργου Παππᾶ, ποὺ θὰ ἀποτελέσουν τοὺς κομπὲρ τῆς α' πράξεως, εἰς τὴν β' πράξιν ποὺ ἔχει πλουσιώτερον μουσικὸν πρόγραμμα θὰ προλογίσῃ ὁ βαρύτονος Μαγκλιβέρας τραγουδῶν τὸ γνωστὸν πρόλογο τῶν «Παλιάτσων» καὶ θὰ ἐμφανισθῇ ὡς κομπὲρ ὁ Β. Λογοθετίδης.

"Ολαι αἱ πρωταγωνίστριαι τῆς πρόζας — Ἀρώνη Μανωλίδου, Μιράντα, Ρίτα Μυράτ καὶ Ἑλένη Παπαδάκη — καθὼς καὶ οἱ γνωστότερες βεντέττες τῆς μουσικῆς σκηνῆς — ἀδελφαὶ Καλουτᾶ, Κρεβατᾶ, Νέζερ, Χαντᾶ — ἔχουν ἐπιτυχεῖς ἐμφανίσεις. Οἱ κορυφαῖοι χορευταὶ τοῦ τόπου θὰ ἐκτελέσουν μίαν μοναδικὴν χορογραφικὴν σύνθεσιν, τὸ δὲ μπαλέττο τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μουσουργοῦ Πετρίδη θὰ χορεύσῃ ἑλληνικοὺς χοροὺς ἀπὸ τὸν «Πραματευτὴ» μὲ σύγχρονον ἐμφάνισιν 50μελοῦς χορωδίας τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς. Τὸ ὅλον πρόγραμμα θὰ συνοδεύσῃ ἡ μεγάλη συμφωνικὴ ὀρχήστρα τῆς Α.Ε.Ρ.Ε. ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Γ. Βιτάλη.

— Ὡς γνωστόν, θὰ ὑπάρξουν καὶ 3 ἀκόμη ὀρχήστρες τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς ὑπὸ τὸν κ. Λ. Ζώραν, 18μελὴς ὀρχήστρα τζὰζ ὑπὸ τὸν κ. Γιάννη Σπάρτακον καὶ ἡ διὰ πρώτην φορὰν ἐμφανιζομένη ὅλως ἐξαιρετικὴς συνθέσεως τζὰζ κοριτσιῶν Αἰνιάν. Θὰ διευθύνῃ ὡσαύτως — οἱ μαέστροι οὕτω ἐν συνόλῳ θὰ εἶνε ἕξ — καὶ ὁ Γερμανὸς ἀρχιμουσικὸς Δρ. Χάνς Χαΐρνερ. Τὴν ἐπιμέλειαν τῶν σκηνικῶν τῆς ὅλης παραστάσεως ἔχει ὁ σκηνογράφος τοῦ Κρατικοῦ Θεάτρου κ. Κλώνης.

Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ, ὅτι ἡ παράστασις — τῆς ὁποίας τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπιμέλειαν ἔχει ὁ κ. Ἀχ. Μαμάκης — θὰ ἀρχίσῃ ἀκριβῶς τὴν 10ην πρωϊνὴν καὶ ὅτι αἱ εἴσοδοι τῶν «Ὀλυμπίων» θὰ κλείσουν διὰ τὸ κοινὸν ἀκριβῶς εἰς τὰς 10 παρὰ 5'.

Βρετάνια

(Τηλ. 21.579)

ΘΙΑΣΟΣ

Κατερίνας Ἀνδρεάδη

Σύμπραξις: ΑΝΤ. ΓΙΑΝΝΙΔΗ

ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ

ἡ γοητευτικὴ κωμωδία τοῦ ΖΑΚ ΝΤΕΒΑΛ

Ἐραστὴς ἀπὸχαρτόνι

Πρωταγωνιστοῦν:

Κατερίνα

ΔΗΜ. ΧΟΡΝ

Λ. ΧΡΙΣΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευὴ μία παράστασις

ΩΡΑ 6 μ.μ.

Πέμπτη, Σάββατο, Κυριακὴ δύο παραστάσεις:

ΩΡΑ 4 καὶ 6.30' μ.μ.

"Ολα τὰ προηγούμενα τεύχη τοῦ «ΘΕΑΤΡΟΥ» καθὼς καὶ τὰ ἄλλα περιοδικὰ πωλοῦνται στὸ περίπτερον ΠΕΤΡΟΥ ΓΥΠΑΡΑΚΗ, ὁδὸς Πανεπιστημίου 56 ἔναντι ξενοδοχείου «Ἑρμῆς».